

ОЙ У САДУ —
ВИНОГРАДУ

ОЙ У САДУ—
ВИНОГРАДУ

Кремля з дубової
почина українсь Рундні

Богданівський, 14 серпня 1972 р.
Алон Пилипчук

ОЙ У САДУ — ВИНОГРАДУ

ЗБІРКА СВІТСЬКИХ
ВЕЛИЧАЛЬНИХ ПІСЕНЬ

Зібрав і упорядкував
ІВАН РЕБОШАПКА

ВИДАВНИЦТВО КРИТЕРІОН
БУХАРЕСТ — 1971

Рецензенти: професор д-р доцент **І. К. КИЦІМІЯ**
Викладач університету **М. ЛАСЛО**

Обкладинка: **В. ФЕДОРОВ**

ВСТУПНЕ СЛОВО

Збірка «Ой у саду-винограду» охоплює деякі з найкращих зразків зимових величальних пісень — колядок, щедрівок, віншівок тощо, які побутують серед українського населення, що проживає в окремих населених пунктах Соціалістичної Республіки Румунії.

Вона виникла внаслідок заходів кафедри слов'янських мов Бухарестського університету, яка в своєму науковому плані передбачає, між іншим, і збирання та вивчення говірок, побуту та фольклору слов'янських співживучих національностей з нашої батьківщини.

В основу збірки лягла частина записів упорядника, здійснених під час чергових поїздок у різні села. До них додано найкращі пісні, записані діалектологом д-ром Олексою Горбачем, фольклористом Дем. Агріцкулесей, вчителями Мирославою Шандро, Танасієм Яворинчуком, Іваном Шмуляком, Мотею Стефанов, народним поетом Гаврилом Клемпушем, студентами Миколою Месарошем, Михайлом Корсюком та Іваном Лазарчуком.

При підбиранні текстів упорядник дотримувався критерію народності, художньої досконалості та сюжетної своєрідності. Перевагу надавалось магнітофонним записам.

Збірка охоплює тільки світські твори.

Релігійних колядок не подано, бо вони відрізняються від світських як своєю тематикою, так й ідейним змістом та художньою формою. Окремі ж наведені твори, в яких згадуються імена святих тощо, не слід вважати релігійними, бо в своїй основі вони суто народного походження, а релігійні елементи — це пізніші, другорядні несуттєві нашарування, які зустрічаються і в інших видах фольклору різних народів.

У збірці представлено, в основному, колядки господареві, вдівцеві, вдові, господині, парубкові, дівчині. Крім цих, наведено також окремі зразки дитячих колядок, новорічних засівальних пісень, віншівок («вінчованок»), пісень про Маланку, новорічних пісень обходу з «Плугом» (перейнятих українцями від румунів; їх наведено тільки з науковою метою, як констатація факту взаємних впливів). Окремо подано кілька румунських новорічних пісень, які побутують серед українців.

Такий склад збірки допоможе читачеві (а можливо й науковцеві) краще уявити собі колядування на сучасному етапі в умовах румунсько-українського білінгвізму.

Наведені твори систематизовано за провідними мотивами. Повторення деяких тем і мотивів у різних розділах не можна було оминати, бо це випливає із своєрідної будови народної колядки: різні теми і мотиви можуть поєднуватись по-різному в поетичних текстах і адресу-

ватись різним членам сім'ї (наприклад, господареві і парубкові, господареві і господині, парубкові і дівчині, дівчині і господині).

Приспів колядок подано тільки один раз після рядків, які йому передують. Поколяді та вінчування не наведено в окремому розділі, а подано разом з текстами, з якими їх записано якраз тому, щоб більше підкреслити місцеві відмінності та стан, в якому ще зберігаються зараз колядки в живому побутуванні.

Колядки і щедрівки названо за першим рядком. Але, оскільки інколи навіть в різних за змістом колядках тієї самої місцевості початки майже тотожні, або навіть тотожні, то наведені тексти пронумеровано.

Для збереження оригінальності пісень, при укладанні збірки не усунуто діалектні особливості мови. При цьому малася на увазі і доступність для читача. Тому тексти подано в спрощеній фонетичній транскрипції, побудованій за такими принципами:

1. До існуючих букв в українському алфавіті додається г' (g) (г'азда).

2. Застосовується графічне позначення півголосного ў (шоўкова трава), бо в мові колядок він досить відчутний.

3. Голосні ненаголошені звуки е та и передаються, звичайно, за нормами літературної мови.

4. М'якість чи твердість приголосних в різних позиціях позначається згідно з місцевою вимовою (ходить, стрілец).

5. Зберігається закінчення -є (весіле) з неподовженим попереднім приголосним в іменниках середнього роду другої відміни.

6. Частка ся (си, сі), згідно з місцевою вимовою, виступає перед або після дієслова, разом з дієсловом, чи окремо.

7. Лексичні елементи та морфологічні ознаки місцевих говірок збережені повністю.

До книги додано словник діалектних слів та виразів, покажчик пісень та примітки і покажчик мотивів в українській та румунській мовах з метою полегшити користування збіркою і румунськими фольклористами.

Складаємо щире подяку всім, хто допоміг у виданні цієї збірки, зокрема рецензентам - професорові д-ру доценту І. К. Кіцімії, викладачеві університету М. Ласло, редакторові М. Михайлоку та авторам записів, які з великою охотою вчасно надіслали нам матеріали.

Дякуємо також і авторам відгуків на попередню збірку (Народні співанки, Бухарест, Літературне видавництво, 1969). Деяким з них хочеться пригадати, що головне в тому, щоб фольклорні твори були зібрані по-науковому і зафіксовані в такому вигляді, в якому вони побутують в народі, а там, чи упорядник подасть у певній збірці твори тільки одного виду, відклавши інший вид пісень для наступних збірок і чи той упорядник напише більш- чи менш охоплюючу передмову, чи може подасть тільки необхідні дані про записані твори, чи він пояснюватиме менше число слів, яких уважає, що, можливо, знайдуться й такі, що їх не зрозуміють — це чисто суб'єктивні погляди, зайві побивання, особливо коли йдеться про вишукування народних перлин, частина яких іноді зберігається тільки в народній пам'яті, а не в живому побутуванні.

Аби щоб коментувати, а коментаторів знайдеться!

ПЕРЕДМОВА

Визначення, походження, тематичні і стилістичні та функціональні ознаки колядок

Колядки начебто відомі кожному з нас. Певні уривки текстів, деякі приспиви, чи незабутні спогади дитинства, коли ми з нетерпінням ждали зимових свят, щоб веселою радісною юрбою обійти з величальними піснями рідних, сусідів, чи знайомих іноді стають основою для визначення поняття цього виду. Але це тільки поверхове, неясно окреслене враження бо в дійсності світські колядки і до сьогодні осталися не вповні відомими широкій масі читачів.

Про це ми неодноразово мали нагоду переконатись під час поїздок в різні села. Деякі інформатори не відрізняли світські колядки від релігійних, а інколи, навпаки, твердили, що останні є справжніми колядками. Щоб записати більше світських колядок, нам часто доводилось звертати увагу інформаторів на тематику цих колядок, і аж тоді наші співрозмовники пригадували й інші приклади «старосвітських» різдв'яних пісень (так називають колядки в деяких селах).

До певної міри це туманне уявлення про світські колядки можна інколи помітити навіть серед інтелігенції.

Чим же воно пояснюється? Правда, українські колядки в нас досі не друкувались, але натомість виходило чимало румунських видань¹. А відомо, що між румунськими та українськими колядками велика подібність². Можливо, що завдяки їхньому характерові академічних видань вони були рідкісними і менш доступними широкому читацькому загалові.

В той же час релігійна пропаганда в минулому велась у досить посиленій формі, а фольклорна традиція йшла на спад, народні твори поступово забувались, їх витіснили релігійні, які підтримувались всіма можливими способами.

---

¹ G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, București, 1885; Gr. Tocilescu, *Materialul folkloristic*, București, 1900; Al. Viciu, *Colinde din Ardeal*, București, 1914; S. Drăgoi, *303 colinde cu text și melodie*, Craiova, 1931; G. Gucu, *200 colinde populare*, București, 1936 і багато інших.

² Про це питання мова йтиме далі.

А світська колядка, завдяки своєму бадьорому настрою, здоровому народному оптимізму, вповні заслужила право на життя поряд з рештою неперевершених народних шедеврів.

Саме тому вважаємо цілком оправданим рішення Видавництва *Критеріон* видати цю збірку українських світських величальних пісень. Ніж вдаватися до різних заходів боротьби проти релігійних пережитків, забобонів тощо, більш корисним буде, як зауважує видатний фольклорист В. Я. Пропп¹, видавати збірки давнього обрядового фольклору з відповідними компетентними поясненнями, тлумаченнями способу його виникнення на основі системи думання стародавніх людей². Бо колядки, щедрівки та інші пісні, що виконувались під час зимових свят, бувають чисто народного селянського походження. В них зберігся стародавній архаїчний фонд уявлень та думок первісної людини. Релігійні елементи становлять пізніші впливи, добавки тощо. Слід категорично відрізнити суто народні колядки, тісно зв'язані з побутом, світосприйманням народу від релігійних колядок, які розробляють різні біблійні теми та мотиви (народження Христа, втеча в Єрусалим і ін.). Останні складені значно пізніше (XVII—XVIII ст.) переважно церковними дяками. Їх художня форма надто штучна, нічим не нагадує форму світських колядок. Інколи ці теми, внаслідок їхньої підсиленої пропаганди в минулому, в деякій мірі були сприйняті народом. Але навіть тоді вони висвітлювались в характерному народіві способі зображати святих, як звичайних людей. В румунів, наприклад, навіть релігійне свято Різдва досить слабо відзначалося народом³. У них переважну більшість звичаїв та пісень сконцентрував навколо себе Новий рік.

Щоб розвіяти туман, в якому окутано поняття про колядки, спробуємо якомога чіткіше їх окреслити.

Колядки, щедрівки, засівальні пісні та інші належать до календарно-обрядової поезії тобто до поезії, що виникла в тісному зв'язку з виробничою діяльністю людей і виконувалась під час певних моментів народного хліборобського календаря. Стародавній календар дохристиянського періоду не дійшов до нас. Збереглись тільки назви давніх язичеських (поганських) богів. Ці назви втратили зв'язок з язичеськими богами і стали тільки їх своєрідними епітетами, наприклад. Ярило — *ярий*, Усень — *світлий* і т.д.

Найголовніше в народному календарі — тісний його зв'язок з трудовим хліборобським роком: в ньому вказано дуже докладно всі моменти землеробських процесів. В. І. Чічеров⁴ відмічає такі, наприклад, періоди землеробських робіт: під час зимових свят (25.XII—6.I) люди намагалися відгадати врожайність майбутнього року і вплинути на неї; протягом передвесняних місяців (лютий, березень) готувалися до польових робіт; під час весни орали, сіяли; слідували потім літні роботи (жнивна, молотіння), а відтак осінні (збирання врожаю і заготівка його на зиму).

Цікаво, що в деяких народів (росіян, наприклад) декотрі релігійні свята втратили своє значення, набули певного народного епітету і стали точно вказувати початок хліборобських робіт (наприклад, *Св. Василій Овсянников* — час сіяти овес, або *Св. Варвара Огородниця* — час сіяти огірки). Інший доказ тісного зв'язку народного календаря з хліборобськими роботами — це специфічні назви місяців у сербо-хорватів, поляків та українців (в давніших етнографічних записах зустрічаються і в румунів), назви, що вказують ознаку природи, чи працю, яку слід виконувати даного місяця (*липень* — час цвітіння липи, *серпень* — час жнив і т.д.).

¹ В. Я. Пропп, *Русские аграрные праздники*, Москва, 1963, (Вступ).

² Щодо румунського фольклору подібні заходи вже давно прийнято. Ще 1964 р. видано змістовну антологію світських колядок: *La luncile soarelui*. Antologie a colindelor laice. Ediție îngrijită și prefațată de Monica Brătulescu, EPL, București 1964. Скоро повинен вийти перший том тритомної антології румунських колядок в її упорядкуванні.

³ Al. Rosetti, *Colindele religioase la români*, București, 1919, 2.

⁴ Див. В. И. Чичеров, *Зимний период русского народного земледельческого календаря XVI—XIX веков*, Москва, 1957.

В сербо-хорватів, згідно з скорішим приходом весни, назви тих же місяців не співпадають з відповідними назвами в поляків та українців, а переставлені на місяць раніше.

Кожний з названих моментів народного календаря в давнину супроводжувався відповідними обрядовими циклами пісень.

Колядки та щедрівки, звичайно, виконувались зимою в період зимового сонцестояння з 24 грудня до перших днів січня. На Україні колядували вечором перед Різдвом, а під Новий рік щедрували (тобто співали щедрівки; можливо, назва походить від того, що здавна українці називали цей вечір *щедрим*).

Термін *колядка*, як і відповідний йому вид народної творчості — колядки, відомі багатьом європейським народам: *халандія* (грецьке), *calendae* (латинське), *koleda* (сербо-хорватське), *колядка*, *коляда* (російське, українське), *colind*, *colinda* (румунське), *kołęda* (польське), *koleda* (чеське).

Протягом часу вченими висунуто багато гіпотез щодо походження цієї назви. Деякі вважали, що вона походить від латинського слова *calendae*¹ (*calendae ianuariae* — перший день січня). Костомаров твердив, що термін *колядка* походить від слова *коло* тому, що сонце рухається колом², а Веселовський вважав, що до українців цей термін перейшов від греків через румунське посередництво³.

Згодом в науку введено і гіпотезу автохтонного розвитку звичаїв та назв, які співіснували із запозиченими назвами.⁴ Словом, дискусія навколо цього питання велася довго. Вона не закінчилась і зараз. У 1963 році В. Пропп⁵ увів знову в дискусію термін, який понад півсторіччя тому, обговорювався, наприклад, в румунській фольклористиці⁶.

Пропп вважає, що термін *колядка* (рум. *colinda*) не походить з *calendae*, а з латинського *calare*, що означає *визивати*, *викликати* (по-рум. а *invoca*). Тобто, на думку стародавніх людей в зимовий період (в грудні) сонце замирало і воскресало в наступний момент. Після воскресання сонячна сила була ще незначною, але вона чимраз дужчала, значить час ішов до весни. А щоб весна приходила скоріше, то стародавні люди *кликали* її, *визивали*. Отже, на думку Проппа, колядки — це пісні, які співалися з метою викликати весну.

Але ж від моменту воскресання сонця і до приходу весни досить довгий час.

Факти підтверджують здогад вчених, що в сиву давнину колядки співались не зимою, а на початку весни.

В стародавньому світі (в римлян, слов'ян) новий рік не починався зимою, а весною, коли, дійсно, природа пробуджувалась до життя. Тоді відзначалося свято Нового року (між 1 — 10, 14 березнем). Оскільки це був перший день нового року, йому надавали великого значення. Первісні люди вірили в *магічну силу першого дня* (по-рум. *magia primei zile*): яким буде цей день, таким буде весь рік; що побажаш іншим, або інші тобі в цей день, те сповниться в новому році. В давнину вірили в магічну силу слова та дії, вважаючи, що різними словами, благальними словесними виразами та відповідними діями можна вплинути на природу, задобрити її, викликати в неї прихильність. «Чим далі в старину, — писав

¹ Lazăr Şăineanu, *Încercare asupra semasiologiei limbii române*, Bucureşti, 1887; G. Dem. Teodorescu, *Noţiuni despre colindele române*, Bucureşti, 1879; P. Caraman, *Substratul mitologic al sârbătorilor de iarnă la români şi slavi*, Arhiva din Iaşi, 1931.

² Дуже подібні погляди зустрічаються і в румунській фольклористиці.

³ О. Веселовський, *Румынские, славянские и греческие коляды*, Разыскания в области русского духовного стиха, VII, «Сборник ОРЯС», 1883, т. XXXII.

⁴ На Україні відомі такі ще назви: *щедрівка*, *щедрівниця*, *щедруха*, *щодруха*, а в Росії — *овсень*, *виноградье*.

⁵ В. Я. Пропп, *Русские аграрные праздники*.

⁶ S. Manguica, *Călindarii juliani, gregoriani şi populari români pe 1882*, Oraviţa, 1881. Але Манджука заперечує походження терміну *колядка* з латинського *calare*. Він твердить, що термін походить із грецького *халінда*, що означає *обертання*, *кружляння* (сонця).

О. Потєбня, — тим звичніше й міцніше віра в здатність слова однією своєю появою творити те, що ним означено. На такий вірі ґрунтуються всі поздоровлення і прокляття»¹. Так виникли перші побажання та поздоровлення з приводу стародавнього Нового року.

Румунський вчений П. Караман² визначає три фази розвитку колядок римського типу. Першу фазу становлять магічні практики: закляття хліборобського характеру, розподілення зелених гілок або вдарання ними людей, взаємний обмін подарунками, — тобто маємо *magiо* наслідування (по-рум. *magia prin similitudine*), яку можна назвати *pars pro toto* — частину взято в значенні цілого. В другій фазі, крім магічної дії (наприклад, розкидання соломи по подвір'ю), появляється словесна формула (виконавець, розкидаючи соломку по подвір'ю, додає словами: «*стільки коней, корів, овець*»).

У третій фазі, магічна дія починає виражатися за допомогою словесної формули, і таким чином, зникає потреба її практикувати. З цього часу словесна формула («*Стільки коней, корів, гусей, скільки соломи на подвір'ї*») стає незалежною.

Здогад Карамана може бути вірогідним, адже в етнографічній літературі ми зустрінули функціонально дуже подібний спосіб новорічного побажання на Україні: на Різдво по обіді панські наймити приганяли в двір худобу, яку кожний з них доглядав: пастух — корів, вівчар — овець, інші — курей, гусей і т. д. Вони поздоровляли господаря, бажаючи йому, щоб жив довго, був здоровим, щасливим, і *щоб худоба велась йому так, як він її зараз бачить перед своїми очима*³.

Напевно з таких магічних практик і походить відомий мотив колядок господареві — *колядники гонять багато худоби в двір господаря*. Отже, спочатку була тільки магічна дія (гнати худобу в двір) на тій основі, що в силу магічного впливу першого дня нового року худоба прибуватиме (розмножуватиметься) в двір (господарство) господаря протягом майбутнього року. Ця дія супроводжувалася коротким віншуванням-побаженням. Пізніше дія почала виражатися словами, не було вже потреби її виконувати, і виникли окремі колядки.

Що свято Нового року раніше відбувалося весною, досить переконливо говорить сам зміст колядок: в них, особливо в колядках господареві, говориться про те, як він виготовляє плуг, як оре, сіє; в цих колядках досить поширений мотив ластівки, а вона, звісно, появляється тільки весною. В румунських колядках широко відомий мотив квітучих яблунь — *незаперечний доказ весни*.

Але найпереконливішим доказом цієї гіпотези є те, що в Білорусії та в деяких місцевостях України колядування відбувалося весною⁴.

В певну історичну епоху початок нового року було перенесено із весни на зиму.⁵ Разом із перенесенням Нового року на зиму пересунулись і новорічні звичаї. Зразу після цієї зміни Новий рік святкувався то 25 грудня, то 6 січня, то 1 січня — дата, яка залишилась і до сьогодні. Тільки в цей спосіб можна пояснити, чому в різних місцевостях колядується на різні свята. Ці зміни зробила церква. Вона виступала проти давніх язичеських звичаїв шляхом боротьби, але й шляхом поступової їх заміни релігійними святами.

25 грудня в народів Сходу святкувалося народження божества Мітри, бога сонця. Тієї ж дати в Європі святкувалося народження сонця. На цю саму дату церква призначила святкувати народження Ісуса Христа. Цей факт спочатку не сприймався народами, тому церква

¹ О. Потєбня, *Обьяснения малорусских и сродных народных песен*, т. II, Варшава, 1883, стор. 59.

² Piotr Caraman, *Obrzęd koledowania u Słowian i u Rumunów*, Kraków, 1933, 350—372.

³ O. Kolberg, *Przemyskie. Zarys etnograficzny. Z posmiertnych materialów wydał I. Kopernicki*, Kraków druk. Uniw. Jagiellonskiego, 1891.

⁴ P. Caraman, *Obrzęd*, 503—518.

⁵ P. Caraman, *Substratul mitologic al sărbătorilor de iarnă la români și slavi*. Contribuție la studiul mitologiei creștine în orientul Europei, Arhiva, 1931, 358—448.

вела запеклу боротьбу з метою викоринити старі язичеські звичаї, і кінець-кінцем, до певної міри досягнула своєї мети: протягом часу, паралельно з викориненням язичеських звичаїв розповсюджувала своє релігійне вчення, догми, релігійні колядки. Зміст і значення світських колядок почали поступово забуватись, в їхні тексти стали проникати релігійні елементи. Все це утруднює наше розуміння первісної форми та мети колядок.

Якою була функція первісного колядування?

Про неї можемо судити, основувшись на дані етнографії та споріднених наук про стародавній світ, його вірування, спосіб мислення та світосприймання.

Вчені вважають, що первісне колядування було своєрідною *колективною магічною дією*. Колядки виконувались організованою групою парубків, які мали обов'язок обійти *всі* хати в селі. Якщо село було більшим, то утворювались кілька груп. Група колядників (виконавців колективної магічної дії) формувалась і діяла за строгими правилами, які в румунів та українців подібні: в румунів¹ та гуцулів² група колядників (по-рум. — *seata de colindători*) утворювалась восени на свято Миколи (6 грудня; «на Нике», як говорили гуцули). Тоді обирали керівника — *березу* (в румунів *vătaf*), *міхоношу*, або коня (в гуцулів, можливо, за рум. *iară* — «кобилу»), вибирали хату, в якій матиме місце *besida*, чи *коледницький розплес*, і назначалися порядок та кути для кожної групи колядників. З того часу кожна група вивчала колядки під проводом досвідченого берези, або іншого господаря. До складу групи колядників входив і музикант (в гуцулів — тримбітар і скрипник, в румунів вживались такі інструменти: чімпой (дутка), сопілка, кленета, скрипка, чи дуба — один з архаїчних інструментів³, а в гуцулів були і танцюристи (*пласаки*), які теж повинні були дуже сумлінно підготовлятися, щоб могли бездоганно танцювати. Етнографічні записи підтверджують думку, що на Гуцульщині танець виконував магічну функцію (часто господар вимагав, щоб йому потанцювати «на колопні»).

В румунів під час свят група колядників *жила разом* в задалегідь призначеній для цього хаті (по-рум. *gazdă*), щоб не мати жодних контактів із зовнішнім світом (як і виконавці інших магічних практик, наприклад, обрядової гри *Калушарь*, по-рум. *călușari*).

Закінчувалось колядування, як і всякий обряд, угошенням учасників: із заколядованого м'яса, ковбас, сала тощо готувався обід (на Україні — *учта*), сходилась молодь, і відбувався *коледницький розплес* (в гуцулів), чи *spargerea cetei* (в румунів), тобто заключне святкування.

На думку дослідників давня форма колядування та світські колядки найкраще збереглись на Гуцульщині⁴. Тут воно відбувалося так: дорогою, від хати до хати, колядники ішли співаючи. Перед двором господаря береза давав знати дзвінком, щоб припинити співи. Музиканти починали грати *до плесу* (танцю), танцюристи ішли тричі танцем від хвіртки до порога, приспівуючи «Ой з-за гори, з-за калиночки». Потім підходили до вікна і колядували, злегка підтанцьовуючи на місці в ритмі колядкової мелодії. До хати входили теж танцем. Першим входив береза. Господар саджав їх за стіл і угошав. Вони співали звичайних пісень. Потім береза запитував: *Чи можна трохи на колопні?* Господар радо погоджувався. Тоді кілька з найкращих танцюристів брали в танок господиню чи гостей, решта колядників співали, або оповідали різні пригоди, які їм трапились під час колядування по селі. Якщо береза вважав, що час кінчати забавну частину, то подавав знак, і всі знову сідали за стіл, колядували (На Білому Черемоші) так звану *загальну колядку*, в якій згадувалося всіх членів сім'ї. Потім співали ще одну з улюблених березою колядок, і більше вже не колядували, а уго-

¹ Tr. German, *Tovărășiile de Crăciun ale feciorilor români din Ardeal*, Anuarul Arhivei de folclor, V, 1939, 57—77.

² В. Гнатюк, *Колядки і шедрівки*, Етнографічний збірник, т. XXXV, Львів, 1914, стор. XV—XXXVI.

³ Tiberiu Alexandru, *Instrumentele muzicale ale poporului român*, București, 1956, 33.

⁴ Цю думку, здається, вперше В. Гнатюк висловив і блискуче підтвердив своїм монументальним виданням колядок в двох томах.

щались, веселились. Якщо хтось із дітей бажав, щоб йому заколядували, то повинен був платити. Цілком ймовірно, що на такій основі виник слідуючий мотив колядок — *колядники сповіщають, що вони колядуватимуть в такій-то хаті, а кожний із членів сім'ї даруватиме що-небудь (платитиме). Потім вичислюються подарунки.*

Поколядувавши, танцюристи виконували під музику, від стола до порога і назад, танець *гайдук*, під час якого коли-не-коли нахилились то в одну, то в другу сторону (імітування певних хліборобських праць). Опісля знову сідали за стіл і веселились. Якщо траплялось, що дехто, будучи перевтомленим, засинав, то його підготовляли наче мерця, ставлячи в руки мітлу замість свічки, і починали голосити доти, поки «мертвець» не прокидався. Тоді присутні сміялися¹.

Слідувало знову угощення колядників, які потім співали пісню подяки за прийом, вклоняючись господареві, господині, їхнім дітям. Виконання цієї пісні супроводжувалося так само підтанцюванням на місці в ритмі мелодії та дзвоном дзвінка.

Опісля господар платив за коляду. Береза дякував за плату, поздоровляв сім'ю і разом з колядниками бажав всьому домові:

В кошерю овец, в кінник коней,
В пасіку бжів, в свининец свиней,
В куринец курей, у току буйно,
В пасіці рийно, в коморі збрийно,
А в домі скливно.

Танцюристи ще танцювали тричі від порога до стола і виходили надвір спиною. Надвірні танцювали *круглек* навколо господаря і господині, потім теж танцем виходили спиною з подвір'я господаря, кланяючись і співаючи:

Декуємо ми Господу Богу,
Г'осподареви, г'осподинеци
За приемане, за угошине,
За хліба їне, за поставліне.
Ми тутки пили, ми тутки їли,
Ой шоби вам си бжьоли роїли,
Худибка вела та й не зводила,
Ой ви на себе лиха не мали,
Ми вас вінчуем шестем, здоров'ем.

Отже традиційне колядування в гуцулів займало багато часу (за одну ніч колядники ледве встигали обійти кілька господарств) і, як підкреслював Гнатюк, було своєрідною народною

¹ У даній формі виконана гра ніби висунула на перший план розважальний характер. Напевно це пізніша її форма, бо, за походженням, вона є суто обрядовою. У трохи відмінній формі зустрічається і в румунів. Здається, що тут гра ближча до первісного свого виконання: «мертвого» споряджають і ставлять на віз, до якого запряжено пару волів (дійсно, як на давніх гуцульських похороненнях). Переодягнені учасники з різними масками на обличчі «проводять» його в останню путь і «голосять». Між ними бувають також персонажі, одягнені в білу та чорну одягу. Вони між собою ніби борються. Веселість присутньої юрби в момент похоронення «мертвого» донедавна (нам і зараз невідомо, щоб хтось інакше інтерпретував) сприймалася фольклористами як вираження радості з приводу перемоги світлих сил над темними. Нам здається, що тут право слід надати В. Проппу. В шостому розділі («Смерть і смех») вже згадуваної роботи *Русские аграрные праздники* він доводить, що в давній системі магічного мислення сміхові надавалось великої життєдайної сили: ним можна було воскресити навіть мертвого. Стародавніх єгипетських богів рослинності убивали, потім, хоронячи оплакували, і вони воскресали. Це викликало в присутніх велику радість. Так пояснюється, чому, наприклад, в деяких народів смерть супроводжувалась веселістю, сміхом. Пізніше ці уявлення перейшли в аграрні культури. В римлян подібні обряди виконувались весною. Очевидно вони пересунулись на зиму разом з пересуненням Нового року в цю пору.

оперою, в якій поєднувались співи, музика, танці, декламація (віншівки). Крім цього, воно не мало нічого спільного з церквою, відбувалось зовсім незалежно. Тому, наприклад, священники злобно докоряли, що це поганський звичай, особливо колядки, які не є християнськими, а їхні звичаї не від бога, бо з цієї нагоди люди веселяться, побувають.

Були різні спроби класифікувати колядки. Раніше від наукових спроб поділ колядок здійснив їхній же творець — народ.

Існує чимало колядок, які розробляють тему творення світу, але зовсім відмінно ніж вона представлена релігією. Таких колядок у нашій збірці немає.

В репертуарі українських колядок широко розповсюджений мотив сонця, місяця, дощу, які сперечаються, хто з них сильніший.¹

В нашій збірці даний мотив присутній в колядках господареві та господині: сонце, місяць та дощ прибувають до них в гості і приносять свої подарунки. Тут не важко помітити відгомін давнього періоду, коли люди, будучи неспроможними науково пояснити закономірності природи, намагались вплинути на її сили. Доказом цього можуть послужити етнографічні записи різних рідв'яних та новорічних магічних практик, коли люди, сідаючи вечеряти, до святкового столу запрошували мороза та інших сил природи. Такі звичаї донедавна побутували серед гуцулів. Колядки, в яких господар запрошує на вечерю Бога, чи інших святих, є безперечним доказом того, як релігійні впливи накладалися на народні мотиви.

Але переважна більшість колядок господареві оспівують його господарство. Це широка тема. В колядках вона представлена окремими мотивами.

Серед них — мотив приплоду худоби та всякого роду багатства. Він зустрічається у такій формі: ластівка чи інший птах сідає на підвіконня і запрошує господаря вийти надвір побачити, чи подивитись крізь вікно на велику радість: в його подвір'ї худоба та бджоли розмножились. В нашій збірці та в інших виданнях², як ми зауважили, цей мотив зустрічається переважно в текстах, які по наших селах називають *щедрівками*. Він розробляється і в трохи відмінній формі: бог ходить по подвір'ї господаря і дарує йому всяке добро, або запрошує господаря до себе, щоб його нагородити³. Це інший приклад пізнішого релігійного нашарування. Подібні мотиви зустрічаються і в румунській колядці.⁴

Другим широко розповсюдженим в українських колядках є мотив багатого врожаю⁵.

Мотиви приплоду худоби та великого врожаю є основними в колядках господареві. Вони зустрічаються в текстах незалежно, або переплітаються, утворюючи нові варіанти.

В тісному зв'язку з цими двома знаходиться третій, а саме мотив достатку, добробуту: господар сидить за святковим столом, на якому різні страви та напої. Інколи він одягнений в дорогу шубу, наче якийсь вельможний пан тощо.

Відносно колядок господині, то думаємо, що Караман правий, коли говорить, що вони виникли пізніше шляхом запозичення мотивів із колядок господареві та дівчині⁶.

---

¹ В румунів цей мотив у колядках не зустрічається, натомість окремі уривки зафіксовано в жнивній обрядовій поезії. Див., наприклад: Ion Ionică, *Dealul Mohului. Ceremonia agrară a cupuneî în Țara Oltului*, 1943.

² Я. Головацкий, *Народные песни Галицкой и Угорской Руси*, т. II, Москва, 1878, стор. 32; В. Шухевич, *Гуцульщина*, Львів, 1908, IV стор. 45.

³ П. Чубинский, *Труды этнографическо-статистической экспедиции в западно-русский край*, т. III, Спб., 1872, 421—422.

⁴ T. Pamfile, *Crăciunul*, București, 1914, 78—79; N. Păsculescu, *Literatură populară românească*, București, 1910, 40.

⁵ Я. Головацкий, III, 14—15; В. Шухевич, IV, 60—61; 102; 105.

⁶ P. Caraman, *Obrzęd*, 50.

Найрізноманітнішими є колядки парубкові та дівчині. Вони охоплюють приблизно дві третини репертуару світських колядок.

Колядки парубкові охоплюють три великі групи мотивів: 1) мотиви господарських робіт (орання, сіяння, косіння); 2) героїчні мотиви (парубок воює, чи змагається в хоробрості з яким-небудь витязем); 3) мотиви кохання.

В згаданій праці Караман¹ показує, що дані мотиви не виступають окремо, а контамінуються в такий спосіб: мотиви першої групи поєднуються з мотивами третьої групи, а мотиви другої групи поєднуються з мотивами третьої групи, але дуже рідко зустрічаємо комбінацію мотивів першої групи з мотивами другої. А це тому, що велике число колядок парубкові, як і дівочих колядок, побудовані на поетичній схемі «проби любові», бо ж основними в них мотиви кохання: парубок оре, сіє, чи жне; його кличуть додому, по черзі, батько, мати, брат, сестра. Він іде додому тільки тоді, коли його покличе мила.

До речі, мотиви першої групи і не характерні колядкам парубкові. Їх запозичено із колядок господареві.

Більш цікавими й привабливими є мотиви другої групи. Вони відображають хоробрість парубка. Поширений тут мотив вихваляння коня. Але об'єктом хвали є не тільки кінь, а й його господар — парубок, бо ж кінь є нерозлучним другом хороброго молодця.² Цей мотив зустрічається і в румунських колядках.³

В українських колядках він представлений кількома способами. Один з них, який зустрічається і в нашій збірці, це слідує: молодець хвалиться королеві своїм конем⁴. В продовженні подається «портрет» коня. Караман розрізняє два типи цього мотиву: в українців — тип пластичний («портрет» коня описується), в румунів — тип епічний (коня показано в дії, під час якої виявляється його «портрет»).

Типовими прикладами побудови колядки на схемі «проби любові» є колядки, які розробляють мотив облоги міста. В українців це один з найрозповсюдженіших мотивів: оточивши місто, парубок не знімає облоги, поки йому не дадуть найдорожчий подарунок — гарну дівчину⁵. Це алегоричне побажання парубкові щасливого одруження в новому році.

Подібний мотив зустрічається і в румунів, але він розроблений за зразком казки: дівчина будує кріпость, яку не можуть здобути ні турки, ні франки (так часто називали в Румунії західноєвропейських народів). Тоді вона кличе молодців. Почувши це, парубок вибирає собі найспритнішого коня, зброю, і оточує кріпость, хоче взяти її війною. Переконавшись в хоробрості парубка, власниця кріпості просить його припинити наступ, вступити в кріпость і стати її господарем (володарем)⁶.

І в українців зустрічаємо в колядках мотиви подібні до казкових сюжетів: побачивши парубка переможцем в бою, цар вирішує дати йому свою дочку за дружину та половину царства.⁷

Іноколи колядки перегукуються з думами: здобувши перемогу над турком в бою, парубок прив'язує його до свого коня і бере в полон (сюжет «Думи про козака Голоту»)⁸.

¹ Там же, стор. 52.

² A. D. Culea, *Voinicul și celul în istorie, literatură populară, datini, cîntece*, București, 1941.

³ G. Dem. Teodorescu, *Poezii populare române*, București, 1885, 62—64

⁴ Див. Показчик мотивів, № 30.

⁵ Там же, № 29.

⁶ G. Dem. Teodorescu, *Poezii*, 53—54.

⁷ Гнатюк, *Колядки*, т. II, 34—41; Чубинський, III, 270—273.

⁸ Чубинський, III 273; 275; 422—423; Головацький, II, 29—30.

Хоробрість парубка можна було побачити не тільки в бою, а й на полюванні. Це, здається, один з найдавніших мотивів колядок¹. Молодець не будь-який собі мисливець, а наче справжній рицар середньовіччя:

(N) mi ședea	Красний молодець, премудрий стрілець,
Călare pe cal	Премудрий стрілець та Івасенко
C-nu tînăr ogar	Трима хортонька у правій руці,
Și purtînd cu el	Трима коника за поводойка,
Un tînăr șoimel. ²	А соколенька за ретяжейку.

В румунських колядках найпоширенішим мотив полювання на лева.³ В українських колядках він не зустрічається, але подібний до нього є: полювання на дикого вепра.⁴

Теж спільним румунам та українцям є мотив полювання на оленя, але в кожного народу він розроблений по різному⁵.

Колядки дівчині зображують її працьовитість та уміння виконувати різну господарську роботу, переважно специфічну дівчатам (вишивання тощо). Ці мотиви, як і в колядках парубкові, поєднуються з мотивами кохання.

В значній частині колядок дівчині зображено весілля. Тут можна прослідити різні його історичні форми та головні моменти традиційного звичаю весілля.

По суті це основні групи колядок. У фольклористиці ще виділяють колядки вдови та вдівцеві, старим людям (дідам та бабам), молодому подружжю, новонародженим та померлим; колядки чабанові (яких в румунів дуже багато і становлять відносно самостійний тип), рибалці, мисливцю, купцеві; священникові, примареві, вчителів чи воїнові. Безперечно, вони значно новішого походження і не відрізняються категорично від попередніх. Вони появились внаслідок функціональності звичаю колядування: в певний момент виникла потреба присвятити колядку особі, якої становище (сімейне, життєве, соціальне) було відмінним. Тоді запозичався вже існуючий в традиції зразок на тій основі, що сюжет нагадував свою близькість чи подібність до становища даної особи. В румунів, наприклад, колядки на мисливські теми присвячували мисливцям і т.д. Інколи існуючі тексти пристосовувались шляхом заміни окремих слів, назв тощо.

Отже первісне магічне значення колядування ніяк не завадило правдивому зображенню життя та досвіду народу. Адже звеличування краси, хоробрості, мужності та перемоги молодця як в казках, так і в світських колядках, є виявленням здорового оптимізму народу.

Поетика світських колядок усталилась протягом віків на основі реалістичного обсервування навколишньої дійсності. Недаремно Ал. Росетті назвав світські колядки «суспільними колядками»⁶.

Разом із втратою магічного значення під впливом суспільного прогресу, світські колядки набули серед народу ще більшого соціального звучання особливо в період погіршення життєвих умов. В них народ відчував певне душевне полегшення. Проспівати колядку стало такою ж потребою, як і виконання певної задушевної пісні. Це відмічав свого часу Іван Франко, який підкреслював, що колядки радували селян, хвилювали до сліз. «А Чому? А тому, — писав він, — бо колядка переносила їх думку в якийсь світ близький і рідний їм, а при тім зовсім відмінний від того, серед якого минає їх убоге, клопітливе життя. Пісня

¹ P. Caraman, *Substratul*; Stanciu Victor, *Cîteva urme fosile din epoca de piatră în colindele noastre*.

² G. Dem. Teodorescu, *Poezii*, 59.

³ *La luncile soareui*, 69—70.

⁴ *Колядки та щедрівки*. Зимова обрядова поезія трудового року. Упорядкування, передмова і примітки О. І. Дея, «Наукова думка», Київ, 1965, стор. 165.

⁵ P. Caraman, *Obrzęd*, 80—83.

⁶ Al. Rosetti, *Colindele religioase la români*, 1.

виповідає простими словами їх найглибші, сердечні бажання, показує їх не як бажання, а як дійсність. Слухаючи колядки, такий бідолаха хоч на хвилину бачить себе можливим господарем, у якого подвір'я чисто заметене, хата гарна, світла, в хаті прибрано по-празничному, недостатку нема, а натомість за столом сидять гості славні та величні на весь світ, і він, рад, що може чесно і відповідно прийняти їх. Пісня радує його, глухе почуття дійсних життєвих клопотів хоч на хвилину устає на бік, впливає сльозами, — не гіркими, але такими, що облегливають душу. Оце і єсть сила і суть поезії».¹

В колядках зустрічаємо відгомони різних історичних епох.

До найдавніших належать міфологічні елементи, в яких відбився язичницький світогляд. Вчені вважають, наприклад, що в широко розповсюдженому приспіві українських колядок *Ой дай, Боже* слід вбачати звертання до язичницького божества Дажбога, який, безперечно, мав зв'язок з давньою практикою землеробства. На такий основі були спроби класифікувати народні пісні згідно з їх функцією в житті стародавнього суспільства. В цих класифікаціях зустрічаємо *описову обрядову поезію (poezia descriptivă)* (колядки, які сповіщають прохід і відбування свята, румунські пісні обходу з плугом — *Plugușorul*, —, в яких описано чимало хліборобських праць, як і в українських аграрних колядках), *благальну поезію (poezia de rugăciune)* — румунські пісні, якими в давнину люди намагалися викликати дощ — *mumulița ploii, pararudele, caloianul* і ін. Маючи на увазі такий вид обрядових пісень, категорію, про яку говорив і Франко, можна погодитись, що здогад вчених про сліди давнього язичницького божества в колядковому приспіві є вірогідним, адже в колядках чимало таких «уламків», яких походження не завжди можна легко пояснити.

Легше, здається, можна окреслити відгомони новіших історичних епох. Вчені показували, що в українських колядках досить вірно відображено ще князівсько-дружинний період, боротьбу проти турків і татар, військові походи в інші краї, торговельні відносини і т. д. Але й тут справи іноді так ускладнюються, що важко встановити, чи певний твір є обрядовим (колядкою, весільною піснею тощо), чи іншим видом пісень. Це схрещення і взаємопроникнення історичних елементів у різних видах пісень дуже помітне і в румунському фольклорі. В румунській фольклористиці, хоча спеціальних робіт немає, здавна увійшла в традицію думка, що балада (в румунів так називаються і пісні героїчного змісту) поступово «відтягається» в колядки. Так чи інакше, це — одне з багатьох ще невіршених питань фольклористики.

На відміну від решти фольклорних творів, колядки визначаються своєрідною композицією, яка охоплює, звичайно, три елементи.²

Першим елементом композиції, як вказує професор Михайл Поп, є визначення теми (молодець їде на полювання і аж надвечір попадає на слід лева, який спить в кущах. Подібне визначення теми зустрічаємо в будь-яких колядках, наприклад, українських: молодець встає рано, скликає дружину і вирушає в дорогу здійснити облогу міста).

Другим елементом композиції є виклад алегоричної події (в румунських колядках, наприклад, молодець провокує лева, вони борються, але парубок здобуває перемогу, в'яже лева і бере з собою. В українських колядках — одержання дівчини як третьої, найвищої нагороди).

Третім елементом цього композиційного прийому є непряме побажання парубкові щасливого одруження, побажання, яке не слід плутати із побажанням в поколяді, тобто, звичайно, в румунських колядках про мисливість ще в тексті пісні говориться про те, як люди

¹ І. Франко, *Що таке поезія?* Передмова до збірника «Вибір декламацій для руських селян міщан», Львів, 1902, стор. 10—11 (Цитату наведено за: О. І. Дей, *Величальні пісні українського народу, збірник «Колядки та щедрівки»*, Київ, 1965, стор. 9).

² Mihai Pop, *Perspective în cercetarea poetică a folclorului*, Studii de poetică și stilistică, București, 1964.

хвалять парубка за його вчинок, хвалять матір, яка викохала такого сина. Цим *непрямо* (чи *посередньо*) бажається подібної радості родичам парубка, якому колядується. В українських колядках точного еквіваленту не зустрічаємо, бо і колядки про мисливство трохи відмінні. Але щось подібного все-таки є в колядках, де парубок трубить в ріг (трубку, трембіту тощо): мати божа запитує, *чий то син, що так прекрасно грає*, і заявляє, що якби вона знала, то б поставила його між святих. Подібне непряме побажання зустрічаємо в колядках з героїчними мотивами: побачивши хоробрість парубка в бою, цар запитує, *чий то син*, і обіцяє дати йому дочку за дружину й половину свого царства.

Поколяді, звичайно, до власне колядок не прикріплені. Хоча і тут маємо специфічні поколяді для кожного члена сім'ї, але вони можуть переходити від однієї колядки до іншої.

Цікава функція приспіву в колядках. Він повторюється повністю протягом всього тексту, щоб своєрідно підказати слухачеві поетичну ідею твору. Не випадково в румунських *колядках* дівчині майже постійно приспівом буває вірш *Синul de vinefele (Вінок з васильку, квітка, яка, згідно з народними віруваннями, приносить щасливе кохання)*, а в колядках парубкові *Junelui june bun (дослівно, хорошому молодцеві.)* Функціонально подібним елементом приспіву в українських колядках дівчині може бути *зелена ялина, чи яблуня*, яка широко представлена завдяки її певному символічному значенню.

Короткий нарис порівняльного вивчення румунських та українських колядок.

Фольклористи давно помітили певну спорідненість між колядками європейських народів, в яких цей вид народної творчості засвідчений.

Досі написано чимало наукових робіт, в яких учені намагалися висвітлити те, *чи* інше питання цього виду фольклору. Спосіб висвітлення та його результати у великій мірі залежали від приналежності вченого до однієї чи іншої тенденції у фольклористиці (міфологічної, теорії запозичень, історичної). Цікаво, що інколи вчені з різних країн, які, можливо, і не мали жодного контакту між собою, але належали до тієї самої фольклористичної школи, інтерпретували явище колядування майже однаково, розробляли в своїх працях подібні питання.¹

Ми розглянемо роботи, які стосуються тільки румунських та українських колядок, або вводять цей вид у ширший порівняльний контекст.

Ідея порівняльного вивчення румунського та українського фольклору зародилась давно. Уже П. Сирку підкреслював потребу таких досліджень і сам вказував на деякі подібності між весільною та колядковою обрядовістю румунів і українців, частково росіян та південних слов'ян. В деякій мірі цими питаннями займався і А. Яцимирський.²

Більшої уваги заслуговують дослідження О. Веселовського, який широко застосував порівняльний метод. Він вивчає румунські, слов'янські (зокрема українські) та грецькі ко-

¹ Щодо українських колядок див.: О. І. Дей, *Українські колядки і щедрівки у дослідженнях слов'янських вчених*, Слов'янське літературознавство і фольклористика, випуск другий, Видавництво «Наукова думка», Київ, 1966, стор. 101—114.

² Про це див. V. Ciobanu, *A. I. Iațimirski și folclorul român*, Studii și cercetări de istorie literară și folclor, 3—4/ 1959, 667—694.

лядки¹, в яких виділяє язичницькі та християнські елементи. Язичницькі елементи Веселовський пояснює наявністю первісних натуралістичних уявлень, які майже всюди були однаковими. Але одночасно він висуває ідею давнішого культурного впливу, що пішов з певного центру (від греків та римлян) і залишив сліди у становленні нових звичаїв у різних народів Європи. Це данина міграціоністській тенденції, до якої належав і Веселовський.

Спільні в румунів та слов'ян релігійні мотиви Веселовський пояснює поширенням тієї самої релігійної літератури, що побутувала і у Візантії.

Багато уваги приділяє автор різдв'яним та новорічним звичаям, обрядовим іграм, але надто мало світським колядкам. В противагу наміченого у вступі принципу певної урівноваженості в інтерпретації фактів, робота Веселовського справляє таке враження, що він переоцінює греко-римські впливи і недооцінює автохтонний розвиток звичаїв у слов'ян. Чимало послідовників Веселовського повторювали у своїх роботах його гіпотезу. Але не всі. Олена Пчілка, наприклад, писала, що подібності румунських та українських колядок не слід пояснювати тільки римським впливом, бо ця спорідненість може мати ще давніші спільні основи. Адже в деяких кавказьких народів (абхазців) новий рік називається *коланда*. Археологічні розкопи свідчать про культурну подібність між кавказькими народами і українським. А це може заперечити думку, що колядки прибули до українців обов'язково з класичного світу разом з християнством. Самі корені слів і римських календ, і українських коляд, і абхазької коланди є близькими до коренів прамови іранської.²

Думки Пчілки не слід абсолютизувати. Вона не шукає якогось іншого центру давніших впливів на слов'ян, а тільки закликає до пильнішого вивчення місцевих надбань.

Пізніше і В. Гнатюк звертав увагу на те, що Веселовський надто перебільшує греко-римський вплив і переоцінює румунські колядки як посередника між античним світом і слов'янами³.

Цікавих аспектів подібностей в колядуванні румунів та українців торкається З. Кузеля в своїй рецензії⁴ на працю румунського фольклориста Леоніда Боднареску⁵.

Він повторює гіпотезу Веселовського про греко-римський вплив, але вносить і своєрідний коректив, говорячи, що протягом віків Румунія була своєрідним мостом між українцями і південними слов'янами, по якому «переходили витвори духа від одних до других». Кузеля звертає увагу і на те, що в українських дослідженнях народної культури слід би побільше використовувати і здобутки румунської етнографії, бо українці, румуни та південні слов'яни мають багато спільного.

До кожного з описаних Леонідою Боднареску фактів колядування в румунів Кузеля наводить відповідні приклади з колядування в українців. Так, він говорить про подібності і відмінності в організуванні колядування цих двох народів (становлення групи колядників, виучування колядок), про спосіб колядування та різні обрядові гри, ворожіння і т.д. Говорячи про вживання румунами при колядуванні своєрідного інструменту — *бугая*, — Кузеля відмічає цікавий аспект румуно-українських взаємовпливів: він зауважує, що «в українській етнографії описи *бугая* не зустрічав, але особисто бачив такого самого *бугая* в Бережанщині. Тут називають його *гуком* і уживають його при колядуванні, щоби зміцнити хор

¹ *Разыскания в области русского духовного стиха. VII. Румынские славянские и греческие коляды.* «Сборник ОРЯС», 1883, т. XXXII.

² Олена Пчілка, *Українские колядки (Текст Волинский)*, Киевская старина, январь, 1903, Київ, стор. 152—175.

³ В. Гнатюк, *Колядки і щедрівки*, т. I, стор. VII.

⁴ Записки Наукового товариства ім. Шевченка, Львів, 1905, т. LXVI, стор. 39—48.

⁵ *Einige Weihnachts — und Neujahrsbräuche der Rumänen*, Jahrbuch des Bukowiner Landes-Museums. XI Jahrg. 1903, Чернівці, 1904, стор. 33—57.

колядників. Особливо до недавня був він дуже улюблений і уживаний на бережанських передмістях». Про колядки він нічого не говорить.

Йх широкий огляд здійснив пізніше професор Львівського університету Іларіон Свенціцький¹.

Його концепція трохи відмінна від концепції попередників. Подібність в колядуванні народів Європи він пояснює так: релігійні і народні колядкові обряди та пісні виникли ще в стародавній Елладі та Римі. Греко-римська церква пристосувала первісну язичницьку обрядовість до свого обряду і світогляду. В такій формі ця нова обрядовість та пісні були розповсюджені християнськими співцями серед народів Європи.

Свенціцький вважає колядування аграрним звичаєм. Він показує різні аспекти зв'язку поезики українських колядок з іконографією, вертепом, розкриває спільність в колядуванні східних і західних слов'ян. У цей контекст вчений уводить і румунські колядки, які вважає «відгомонам давнього передхристиянського світогляду й побуту римських насельчаків Подунав'я і східно-південного Підкарпаття».² Він твердить, що різдв'яний побут румунів і православних слов'ян цілком відповідає обходу староримських календ. Більше того, навіть будова румунських колядок нагадує новогрецькі колядки. Для ілюстрації Свенціцький наводить приклад опису побуту на подвір'ї Одисея з відомої поеми Гомера, підкреслюючи, що ту саму будову має і новорічна колядка обходу з плугом в румунів (Plușorogul). Цікавим є зауваження Свенціцького про те, що в новорічних румунських піснях обходу з «Плугом» часто присутні широкі епічні картини та образи. Він пише: «Тут що ні строфа то епічний образ, можливий тільки на почві довгої традиції з доброї епіки. Щедрість у побажаннях є таки епічно безмежна. Поминувши ще передхристиянську формулу побажання неозначеної кількості добра — стільки ягнят, стільки поросят, стільки дітей *atfția miei, atfția purcei, atfția copii*— ми стрічаємо в румунів і чисто казкові кількості побажаного добра.»³

На основі такого зразку побажання, — зауважує він далі, — можна творити й інші побажання «з казковим розмахом» відповідно до конкретних обставин (маючи на увазі кому колядується). Наведені приклади — мотив сина, якого бояри запрошують стати королем та інші мотиви, унаочнюють сказане Свенціцьким про епічний елемент та про виняткову щедрість румунської колядки. Подібні мотиви він відмічає і в балканських колядках, зараховуючи їх (і румунських) до тематичного циклу «мати — дитя — вояки». Інші виділені в румунів цикли - це колядки про сватівство і женихання молодців, колядки про сільськогосподарське щасливе життя, колядки про добре пожиття господині з господарем, колядки священникові та релігійні колядки, серед яких виділяє такі тематичні цикли: створенн явита, гріхопадіння перших людей і спасіння людства.⁴ При їх аналізі Свенціцький підкреслює специфіку румунських колядок, їх подібність та відмінність, своєрідне переплітання релігійних мотивів з побутовими образами і ін.

Того ж 1933 року появилась робота румунського вченого Петра Карамана, до якої ми вже не раз звертались. На той час це було найбільш охоплюючим порівняльним дослідженням. Сьогодні йому можна внести деякі корективи та добавки до поодиноких висновків.

Як і Веселовський, Караман виводить колядкову обрядовість із староримських аграрних обрядів та звичаїв таким шляхом: зроманізовані фракійські племена, предки румунів, успадукували колядування від римлян і, в свою чергу, передали його слов'янам у римських

¹ Іларіон Свенціцький, *Різдво Христове в поході віків*. Історія літературної теми й форми Львів, 1933.

² Там же, стор. 97.

³ І. Свенціцький, *Різдво Христове в поході віків*, стор. 99.

⁴ Про це див. і: Al. Rosetti, *Colindele religioase la români*

формах. В слов'янському середовищі цей обряд нашарувався на місцеві звичаї. Таким чином виник новий обряд, який сприйняв чимало латинських елементів, але дуже відрізнявся від староримського обряду.¹

Дослідження Карамана охоплює дуже широке коло проблем: він вивчає зв'язок колядок з магічними господарськими практиками, аналізує весняний аграрний новорічний обряд білорусів, на який нашарувались римські звичаї, визначає типологію колядок (I. колядки загальні; II. колядки спеціальні, адресовані кожному членові зокрема), пробує встановити їх зв'язок з іншими видами пісень, зокрема весільними; аналізує функцію колядування і т.д. Одним з найбільших наукових досягнень вченого — це окреслення, на основі фронтального вивчення колядок, спільного українсько-румунсько-болгарського типу колядування, який характеризується певними функціональними та формальними ознаками.

Від часу появи роботи Карамана назбиралось дуже багато нових матеріалів, спостережень тощо. Розпочаті ним дослідження можна поглибити і поширити.

Варто би розглянути сам звичай колядування, який в румунів та українців має багато спільного. Наведемо тільки приклад майже тотожного способу вінчування господаря.

В гуцулів після того як колядники проспівують колядку столові, господар дарує їм калач. Береза бере калач в руки і каже: «Подарував нас пан г'азда з г'аздинев колачем, ми їх вінчуємо за се шістьом, здоров'єм! Вінчуємо вас, аби у вашій загороді було тільки овечок, кільки в сім хлібі кришок! Вінчуємо вас многа літами, сими святами, сим новим роком! Дай вам, Боже, здоров'є!»

Колядники повторюють: Дай, Боже!

Береза говорить далі:

— Й а в дому склінно!

Колядники: Дай, Боже!

Береза: В коморі збрійно!

Колядники: Дай, Боже!

Береза: В загороду воли й корови!

Колядники: Дай, Боже!

Береза: У кіннику коні!

Колядники: Дай, Боже!

Береза: У коширі вівці!

Колядники: Дай, Боже!

Береза: У пасіку бжьоли!

Колядники: Дай, Боже!²

В румунів під Новий рік виконується гра, що називається *Гора* (Нога), якої персонажами є: керівник (ватаф), парубки (8—10), мисливці, козаки, дівчата, діди, євреї, музиканти. Входячи в хату, учасники виконують різні танці. Перед початком танцю керівник звертається до учасників:

Vătaful: Trăiască (cutare)! Întru mulți ani fericiți! Strigați ura, flăcăi!

Flăcăii: Ura!

Vătaful: Ura, flăcăi!

Flăcăii: Ura!

Vătaful: Ura, flăcăi!

Flăcăii: Ura!

¹ P. Caraman, *Obřed koledowania u Słowian i u Rumunów*, 372—373.

² В. Шухевич, *Гуцульщина*, IV, Львів, 1904, стор. 7.

Потім музика починає грати, нарубки виконують танець. Перед початком наступного танку керівник знову повторює це:

Vătaful: Strigați ura, flăcăi!
Flăcăii: Ura!
Vătaful: Înc-o dată, măi flăcăi!
Flăcăii: ura!
Vătaful: Înc-o dată, măi flăcăi!
Flăcăii: Ura!¹

Наприкінці господар їм платить, а керівник сповіщає громаду, скільки вони одержали від господаря: «Від сімі'ї ( ) ... стільки грошей (покаже присутнім)».

Наведені способи відрізняються тим, що в гуцулів береза вчислює все те, чого колядники бажують господареві, а в румунів тричі повторюється тільки поздоровлення. Але це запис сучасний. Давня його форма, напевно, була набагато подібнішою до наведеної Шухевичем.

Існує чимало мотивів колядок, на які Караман не звернув увагу. Наведемо кілька прикладів, в яких побажання щасливого одруження виражається алегорично.

Один з них — це мотив нагороди парубка найвищим подарунком — дівчиною за те, що вийняв з води дівочий вінець. В нашій збірці даний мотив широко представлений².

В румунських колядках цей мотив виражається за допомогою того ж сюжету:

Pe țarmurii Dunăriții,
Lerui da le* mi Doamne.
Se pre-d-umblă o fetiță
Și din susu și din josu,
Că și-a pierdut baieru,
Baieru și gîdinu,
Ficuț'acasă mergea-re,
Către maică-sa zicea-re:
— „Cine la noi c-au venitu?“
— „Nime-n lume n-au venitu,
Fără juni colindători,
Aceia or luat baieru,
Baieru și gîdinu.“
Ficuța din grai grăia:
— „Dați-mi voi, juni, baieru,
Baieru și gîdinu.“
— „Decît baier să ți-l dăm,
Și pe tine te pețim,
Sărbători pe la Crăciun.“³

Дані сюжету ті самі — загублення дівчиною вінка (у румунів-намиста) в Дунаї, врятування його рибалками, нагородження рятівників. Румунський текст трохи відмінний: дівчина ходить по Дунаї, але її намисто не впало у воду, а його взяли колядники. Побажання щасливого одруження не подано алегорично, а відкрито: колядники заявляють, що ніж повернути намисто, вони краще посватають дівчину. Це, можливо, новіший текст, в яких, як правило, алегорія відсутня.

¹ Vasile Adăscăliței, *Teatrul popular de Anul Nou în Moldova*, Teză de doctorat, 1970, vol. II. Anexe, 1966—1967;

² Див. Показчик мотивів, № 40.

³ Sabin Drăgoi *303 colinde cu text și melodie*, Craiova, 1931, 50.

Той же мотив щасливого одруження дівчини в обох народів зустрічаємо вираженим однаковою фабулацією навіть тотожної композиції:

Ioana dă dimineață să sculară,
Junelilor!
Pă oghi negri să spălară,
Vadra-n cap că mi-o luară,
La fintină că-mi plecară.
La fintină ce găseară?
Găsi fintina stoborită.
Dar de cine-i stoborită?
Dă trei juni,
Ca trei păuni,
Cite trei sînt meșteri buni:
Unu sulița-mi strujește,
Altu doi șoimi arănește,
S-altu șele-mi poleiește.
Ăl dă sulița-mi strujește
Ceru Ioanei măr din sîn.
Ea cu foc mi-l blăstămară:
— Ce să faci cu măr din sîn?
Putrezire-ai ca mărul,
Ca mărul, ca măr din sîn!
Ăl dă doi șoimi arănește
Ceru Ioanei inelul.
Mai cu foc mi-l blestemară:
— Petrecete-ai pîn dînsul,
Printr-insul ca degetul!
Ăl de ștei îmi poleiește,
Ceru Ioanei cununa.
Ea cu foc mi-l blestemară:
— Ce să faci cu cununa?
Cununa-te-ai cu dînsa,
Cu dînsa, stăpînă-sa!¹

А в ліску, в ліску, на жовтім піску
Стоїть керничка цімброваная,
Цімброваная, мурованая.
Над тов керничков стоїть паннонька,
Умиваєся, убираєся,
Троїх гостеньків сподіваєся.
Ой приїхали трої женихи:
Ой едні стали в вишневім саду,
А другі стали за воротами,
А треті стали кіньми під сіньми.
Ой тим, що стали в вишневім саду,
Вивела она коника в сідлі.
Ой тим, що стали за воротами,
Винесла она шабельку в сріблі.
Ой тим, що стали кіньми під сіньми,
Ой вийшла сама панна молода,
Панна молода та як ягода.²

Різниця тільки в тому, що в українському варіанті сказано прямо, що гості дівчини — це її свати, і вона дарує їм відповідні подарунки. На цей раз румунський варіант подає мотив алегорично. На прохання молодців дівчина дарує яблуко, перстінг і вінок, як найвищу нагороду. Одержання вінка хлопцем в дар, чи в заміну є символом одруження, як це видно із слідуючих варіантів:

La doi meri și la doi peri
Mărului merișor de dar.
Esti-un leagîn di fir galbîn.
Dar într-însu cini-mi șadi?
Tot Catinca doi ochi negri.
E nu șadi cum să șadi,
Și si joaci-n două meri,

У високій полонині
Каже хлопець дівці:
— Даруй мені, дівко, вінок,
А я тобі вівці.
— Твої вівці поздыхають,
Підуть до болота,
А мій вінок зелененький

¹ *La luncile soarelui*, 212—213;

² *Колядки та щедрівки*, 441.

Două meri d-aureli.
Dar la struga oilor
Esti-ș negru ciobănaș.
El și joacă-n două meli,
Două meli ocheșali.
— Hai, Catinco, și schimbăm.
— Ba eu, ba eu n-oi schimba:
Cu cari-moi cununa
Cu acela li-oi schimba.¹

З срібла та золота.
Твої вівці виздыхають,
Нічо з них не буде,
З мого вінка зеленого
Веселічко буде.²

Ми не повинні бути скептичними до цієї паралелі. Правда, подібних українських колядок не зустрічається. Головне те, що в обох текстах мотив виражений за допомогою того ж сюжету, героїв та символів. А спільність можна пояснити або загубленням української колядки, або румунським впливом, тим більше, що наведена коломийка записана в Румунії.

Мотив щасливого одруження може бути вираженням і за допомогою іншого символу, наприклад, дівчина танцює, а батько, мати, брат, сестра запрошують її додому. Вона іде тільки тоді, коли її покличе милий.³ Подібну картину, як і в українців, де дівчина в танці веде перед, зустрічаємо і в румунських колядках. Тільки в них замість дівчини виступає *нерозквітла рожка (ruja ne-mpupită)* — символ незаміжньої дівчини, який загально поширений у румунській весільній ліриці. «Рожка» (троянда) просить своїх подруг, щоб в неділю її понесли туди, де танцюватимуть, і поставили *на перед танцю*:

Pe poiană cu flori multe,
Lerui da ler mi Doamne,
Trei fete culeg la flori.
Tot culegu și alegu,
Nimeriră ș-o rujiță,
Ne-nrujită, ne-mpupită,
Cum îi ruja mai urită.
Curs-o fată să mi-o rupă,
Rujița din grai grăia-re:
— Nu mă rupeți, fetelor,
Ne-nrujită, ne-mpupită,
Cum îi ruja mai urită.
Miine ca duminecă,
Și pe mine me-ți găsi
Și-nrujită și-mpupită
Cum îi ruja mai chitită.
Și pe mine să mă rupeți,
Și pe mine să mă duceți
Un-se joacă jocurile
Și se întorc dansurile.
*Și pe mine să mă puneți
Cam în fruntea dansului*⁴.

¹ Gr. Tocilescu, *Materialuri folkloristice*, I, 1463.

² *Народні співанки*. Зібрав і упорядкував Іван Ребошапка, Літературне видавництво, Бухарест, 1969, № 27.

³ Див. *Показчик мотивів*, № 42.

⁴ *Drăgoi*, 303 *colinde*, nr. 49.

Мотив щасливого одруження зустрічається і у формі уже здійсненого бажання. В українських піснях він широко представлений: дівчина радо зустрічає хлопця на своїм подвір'ї, бере коня за вуздечку, заводить до стайні і дає йому їсти вівса й сіна, а хлопця запрошує до хати, угощаючи медом та вином. Майже тотожні колядки зустрічаємо і в румунів, різниця тільки в мовному оформленні:

Pe sub cer, pe sub cerel
E un negru de norel.
Nu e negru de norel,
Ci e (Gheorghe) tinerel
Pe un cal mîndru porumbel.
(Leana) cum îl și vedea,
Înainte îi ieșea,
Calul de friu i-l lua,
În grajd de piatră-l băga,
Fin și floare îi dădea.
Mai bine se îngrășa.
Duminecă pe la prînz
Trece doi porumbei pe sus;
Pe porumb îl chiamă Ghiță,
Și pe porumbița Miță.¹

Цікаві румуно-українські паралелі зустрічаємо в колядках парубкові, наприклад, колядки, в яких парубок пробує застрелити двох голубів; якби не на різних мовах, важко б сказати, що це не один і той же варіант з деякими відмінностями в конкретних даних сюжету:

Sus mai sus, pe lingă cer
Văz un negru dunărel.
Nu e negru dunărel,
Ci e (Gheorghe) tinerel
Pe-un cal galben brebenel.
Văzui, Doamne, porumbei,
Dădui fuga la fereastră
Să iau arma și săgeata,
Să vinez doi porumbei.
Nu-mi sunt, Doamne, porumbei,
Ci îmi sînt doi ginerei
Trimiși de la Dumnezeu
Să măsoare cu stînjenu
Și cerul cu fulgerul.²

В румунських та українських колядках парубкові широко представлені два інші мотиви — мотив полювання і мотив вирушання на війну, які в конкретному оформленні варіантів накреслюють своєрідну демаркаційну лінію. В румунів мотив полювання ширше представлений, ніж в українців, а молодці (іноді сам жених) *просяться* на полювання, подібно тому, як в українців молодці *просяться* на війну.³ В румунів загально-розповсюджений мотив вихвалання овець (іноді, правда, і коня, але лаконічно), намагання їх продати, за що вони обіцяють велику нагороду. В українців зустрічаємо тільки мотив вихвалання коня та спроба

¹ Сусу, 200 *colinde*, nr. 97.

² Там же, № 99;

³ Див. *Показчик мотивів*, № 15.

його продати, а він або пригадує молодцеві свої заслуги на війні, або обіцяє стати в пригоді. Можливо, що ці спільні мотиви «одяглись» конкретними даними історії, властивими кожному народові.

Подібним в румунів та українців також мотив сперечання різних сил природи (сонця, місяця, дощу)¹.

В румунів цей мотив фрагментарно засвідчений в обжинкових піснях.² А в колядках зустрічається мотив *сперечання квітів* пшениці, миру та вина. Кожне з них твердить, що без них не можна обійтися: без пшениці не було б хліба в хаті, без миру не можна б хрестити людей, без вина не було б веселості та радості:

Floarea grîului
Ea și-o cuvîntat:
— Ba eu sunt mai mare,
Că de n-aș fi eu,
N-ar fi saț în casă,
Nici colac pe masă!

Floarea mirului
Ea și-o cuvîntat:
— Ba, io sunt mai mare
Că de n-aș fi eu,
N-ar fi botezare,
Nici-ncreștinare!

Floarea vinului
Fa și-o cuvîntat:
— Ba, eu sunt mai mare,
Că de n-aș fi eu,
N-ar fi veselie,
Nici bucurie!³

Подібних, ще не виявлених спільної розробки тем та мотивів, можна навести більше.

В колядках згаданих вище народів зустрічаємо також чимало спільних художніх прийомів, наприклад, прийом трьох променів, з яких третій спрямований на господарство, поле, чи особу, якій колядується, з метою звеличування:

Printre zori soare-mi răsare,
Cu trei raze luminează.
Două raze unde-mi rază?
Rază-n vârful muntelui.
Două raze unde-mi rază?
Rază-n cîmpul cu flori d-albe.
Două raze unde-mi rază?
Rază-n curtea cești domni buni.⁴

Цій же меті підпорядковані і риторичні запитання, які можуть використовуватись з різними функціями.

Одна з них — це підсилення динаміки вичислення при описах одягу, наприклад, в гуцульських колядках:

(Ой мама каже: то мій син їде!)
По чім пізнати? — По кушулеци.
Як день біленька, як лист тоненька.
Де вона зелена? — У кидрі кирниці.
Чим вона прана? — Срібним пранником.
Де вона сушена? — У тура на розі.
Чим вона тачена? — Винним єблучком.
Де вона убрана? — У раю за дверми.

¹ Див. *Показчик мотивів*, № 5; 18.

² Див. цит. працю: Ion Ionică, *Dealul Mohului*

³ Viciu, *Colinde din Ardeal*, 95—96;

⁴ Drăgoi, *303 colinde*, nr. 142.

чи при описах отари вівчаря в румунських колядках:

D-inde li-o iernat?
'N curtea lui Pilat,
D-inde li-o-nvărat?
Din d-ostrov di mare

Інколи румунські приспиви нагадують формально українських тим, що в них зустрічаються ті самі вигуки, наприклад:

ой//oi Noi umblăm a colinda,
Oi că dragu-mi-i!¹

★

Oi flori d-albe lemn de măru.²

або

гой//hoi: Facă-și Domnul ce-și mai face,
Hoi lerui Doamne.³

★

Порівн:

Рано в неділю встав пан г'осподар
Гой дай, боже

★

Stea pe cer cînd se ivea,
Hoi junelui bălușel.⁴

чи

★

гая (гоя)//haia: Lau umbrūța pomului,
Haia ler și flori de măr.⁵

Питання взаємовпливів між румунськими та українськими колядками, практично, ще недоторкане. А воно дуже цікаве і важливе для порівняльного вивчення фольклору. Наведемо тільки один приклад. На основі типологічної (а, можливо, і генетичної) спорідненості для певного виду обрядової новорічної гри румуни запозичили назву та деякі елементи відповідної української гри — *Маланки*. Серед румунів вона побутує на півночі Молдови, інколи доходячи до міст Пашкан та Ясс. Учасники цієї гри — *маланкарі* (по-рум. *malancarii*, 10—15 чоловік), — на голові мають військові кашкети, прикрашені намистом та китицями кінської шерсті, на грудях оперезані навхрест двома *косинками* (по-рум. *casîncă*)⁶, поверх яких висять *стрічки*. До пояса причеплені *рушники*. Всі в *білих спідницях*, спеціально для «Маланки» придбаних. Одягаються в *червоні* фланелі. Увійшовши в хату, маланкарі танцюють і приказують.⁷ Безперечно, румунська обрядова гра — виконування танцю з нагоди Нового

¹ Viciu, *Colinde din Ardeal*, 95;

² Drăgoi, *303 colinde*, nr. 235;

³ Idem., nr. 174;

⁴ Drăgoi, *303 colinde*, nr. 115;

⁵ Viciu, *Colinde din Ardeal*, 123.

⁶ Що походить з укр.-рос. Див. *Dicționarul limbii române moderne*, Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1958, 119.

⁷ Vasile Adăscăliței, op. cit., II, 170

року - зазнала впливу української *драматичної* гри «Маланки», як весілля¹, на що ясно вказують хустки, рушники і ін., а не виникла під впливом української колядки, як гадає автор²

Інколи в румунів маланкою називають і новорічний обхід з плугом, який супроводжується виконанням відповідної пісні.³

На такій же основі і українці запозичили чимало новорічних звичаїв від румунів. В с. Дарманешти Сучавського повіту, наприклад, новорічний обхід, який точно відповідає румунському, так і називається: *партія*, або *діди*⁴. Говорять тут: *іти (ходити) в діди*. По інших селах зустрічаємо також назви *гейканці* або *маланки*.

Ще кращим доказом взаємовпливів є запозичення українцями румунської новорічної пісні обходу з «Плугом» — *Pluguşorul*, який побутував і в українській версії. Вона виникла шляхом народного перекладу румунських пісень⁵, із додавкою окремих уривків з відповідних українських пісень:

Ми не з цього села,
Ми з того села, що *дві синиці в колісниці*,
Два медведі напереді.⁶

Причини появи української версії можуть бути різні: по-перше, можливо, тому що в українців з північної Молдови шедрування відбувалось не під Новий рік, а на Йордан, як в поляків, і українці запозичили даний звичай та пісню, чи під безпосереднім впливом румунів, чи в силу дії традиції, яка вимагала відзначення і Нового року, або і одне і друге разом.

По-друге, сприйнятий текст, в якому переважає розважальна настанова (бо він зазнав еволюції), а не «серйозний» опис хліборобських праць (як в давніх варіантах з Ардялю), міг легко перейти до українців на тій основі, що в них існував такий же текст, але з ще більш підсиленою розважальною настановою.

Цікаві результати може дати вивчення тісного зв'язку між колядками та обрядом, схрещення колядок з іншими видами фольклору та багато інших аспектів.

*Колядування в українців з Румунії*⁷

Колядування в українців з Румунії не відрізняється суттєво від традиційного українського колядування, бо це ж, як і в румунів, один з архаїчних «закам'яних» видів народної творчості.

В Добруджі, наприклад, на Різдво колядували, а під Новий рік шедрували. Справляли «Маланку», до якої входили Маланка, козак, турок і ін. Зараз тут майже не зустрічаються світські колядки, та й сам звичай колядування практикується рідко.

¹ Vasile Bogorea, *Malanca*, Dacoromania, IV 1924-26, partea II, Cluj, 1927, 895; E. Niculiţă-Vorona, *Studii în folclor*, I, 13.

² Vasile Adăscăliţei, op. cit., I, 134;

³ Tudor Pamfile, *Crăciunul*, 1914, 194—196.

⁴ Vasile Adăscăliţei, op. cit., II, 168—169; T. Pamfile, op. cit., 2.

⁵ Див. в даній збірці розділ XII, текст № 4; Gr. Tocilescu, *Materialuri folkloristice*, T.I, I, Bucureşti, 1900, 1470-71 (Balcani, Neamţ).

⁶ Гнатюк, II, стор. 346—47, № 27 Б.

⁷ Це питання фактично доповнюється розділами XI, XII даної збірки, показчиком пісень та примітками, показчиком мотивів тощо.

Серед так званого марамурського населення, що проживає в окремих селах Банату і на Мараморощині також не побутують світські колядки. Вони, як і звичай традиційного колядування, ще зберігаються в гуцулів, які проживають в селі Корнуцел-Банат, в деяких селах Мараморощини та на півночі Молдови. І серед гуцульсько-буковинського населення біля міст Сучави та Серету також побутують світські колядки.

Їх теми та мотиви не нові¹. Наведені нами зразки є або спорідненими варіантами колядок, відомих з інших збірок, або розробляють відомі теми та мотиви (в колядках їх число обмежене) в новому діалектно-стилістичному (інколи і композиційному тощо) оформленні.

Цікавими все-таки є марамурські вінчованки, яких нам не доводилось зустрічати серед друкованих текстів.

На даному етапі помічається певне тематичне звуження репертуару, своєрідна селекція колядок². В структурі пісень теж відбувається певне спрощення — в деяких місцевостях виконавці обслуговуються тільки обмеженим числом вступних формул, поколядей тощо.

Поряд з традиційними колядками серед українців побутують і румунські колядки, поодинокі в українських версіях, а більшість в оригіналі.

Дана збірка є скромним внеском у вивчення українського колядування в Румунії. Цю справу варто і корисно продовжувати, бо таким шляхом виявляться нові інформації, дані взаємовпливів, корисні для порівняльної фольклористики, і нові пісні, які своїм здоровим оптимістичним змістом і чудовою поетичною формою збагачуватимуть душевну красу та естетичні смаки трудящих.

ІВАН РЕБОШАПКА

---

¹ Див. *Показчик мотивів*.

² Подібне явище зустрічається і в румунському колядуванні. Див. Adrian Fochi, *Miorița, Tipologie, circulație, geneză, texte*. Editura Academiei Republicii Populare Române, București, 1964, 439-440.

1

*Ой підемо, пане-брате,
Від хати до хати
Нашим панам г'осподарям
Заколядувати.*

*Записано 25.І.1968 року в місті Серет,
Сучавського повіту, від Василя Кирліг'а, 67 років.*

I

*КОЛЯДКИ І ЩЕДРІВКИ
ГОСПОДАРЮ ТА ЙОГО РОДИНІ*

ГОСПОДАР ПРИЙМАЄ РОКОВИХ ГОСТЕЙ — КОЛЯДНИКІВ

*А чи вдома, вдома, пане господарю,
Та як же й вдома, застелайте смола,
Застелайте стола, кладіть паляниці,
Кладіть полянці з ярої пшениці,
Бо придуть до тебе милі гості.*

БЛУДИЛИ БЛУДЦІ СІМСОТ МОЛОДЦІВ

Блудили блудці сімсот молодців

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та приблудили до цього двора,
 До цього двора, до г'осподаря,
 До г'осподаря, на мене (Василь).
 Ци спиш, ци чуєш? Пускай до хати,
 Пускай до хати, заколідувати,
 А сам уставай, запальної свічки,
 Запальної свічки, розмикай замки,
 Розмикай замки, застелюю столи,
 Застелюю столи, вбери си в шати,
 Вбери си в шати, пусти до хати.
 Застели, застели тисові столи,
 Наклади на них всекої дари,
 А сам віходи та нас запроси,
 Та нас запроси колідувати,
 Колідувати та й вінчувати,
 Вінчувати вас, пане г'осподарь,
 Пане господарю, ба й на мене (Василь).
 Вінчуймо ж ми вас шестім-здоров'їм,
 Шестім-здоров'їм, пробутком довгим,
 Пробутком довгим, прожитком добрим.
 Ой здоров, здоров, та не сам собов,
 Та не сам собов а і з г'аздинечков,
 А і з г'аздинечков та з діточками,
 На шесті та на здоров'ї.

Записано в селі Дарманешти, Сучавського повіту, зимою 1959 р.

ГОЙ НА ВОДІ НА ЙОРДАНІ

Гой на воді на Йордані¹
Ішов г'осподарь си ўмивати,
Би був чистий вечеряти,
Коледочку чесно приймати.
Та чекав коледу, чекав,
А май пізно полігав,
А як учув, то устав.
Устав, чорні брови повторав
Та й нас файно приймав.
Гой г'осподарь ходит
Та й у вікно си дивит,
Як ми файно поспівали
На усій рік!
Ми колядку вам сказали,
А ви нас почістували.
Колядки ми скінчим
Да нарік ше прийдем.
На шесті та на здоров'ї!

*Записано 16.II.1968 року в селі Киндешти,
Ботошанського повіту, від Недейки Григораш,
16 років.*

---

¹ Розміром вірша, художніми образами та прийомами цей текст нагадує румунські колядки.

У ЦЕГО ПАНА ЗОЛОТА БРАМА

У пего пана
Золота брама,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Золота брама,
Срібле подвір'я.
По тім подвір'ю
Г'осподарь ходев,
Г'осподарь ходев,
Гостів ба й просив:
Ой, гості наші,
Прийдіт ви до нас;
Прийдіт ви до нас
На світе Різдво.
У мене, г'азди,
Тесові столи,
Тесові столи
Позастелені,
А на тих столах
Круті колачі.
Дай же ти, боже,
На двір шестічко,
В хату здоровлічко,
В хату здоровля
На всю г'лоточку,
Г'азді, г'аздине
На головочку.
Ой цісі светки
Світкуй же здоров,
Від тіпер за рік
Дочікай здоров.

*Записано 10.VIII.1969 року в селі Нісініт,
Сучавського повіту, від групи колядників:
Федора Фойчука — 69 років, Андрія Г'етеша —
36 років, Івана Г'етеша — 31 рік, Петра Цег'и
— 39 років.*

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, СВАТИЙ ВЕЧІР

Щедрий вечір, добрий вечір,
А чи вдома, дома, пане господарє?
Та як же й вдома, застелайте стола,
Застелайте стола, кладіть паляниці,
Кладіть паляниці з ярої пшениці,
Бо прийдуть до тебе милії гості.
Та сідай, мати, сідай вечерати.
Та спасибі, сину, за цю вечерину,
Та й подай, сину, райскії ключі,
Та й одімкнемо рай і пекло
Та повипускаймо грешніі душі,
Та только й одну та не випускаймо,
Шо в п'ятницю рано, рано пісню піла,
Й а в суботу рано, рано не вмивалась,
Й а в неділю рано, рано поснідала
Та й отця і неньку та й налаяла.
А я не налаяла, только подумала.
Та твоя думка горше, як лайка.
Добрий вечір, будьте здорові,
З святим вечером!

*Записано 11.VII.1969 року в селі Теліца,
Тулчанського повіту.*

•

СОНЦЕ, МІСЯЦЬ, ДОЩ В ГОСТЯХ У ГОСПОДАРЯ:

*Ой у цім дворі троякі гості
Перший густь буде світле сонечко,
Другий густь буде ясний місячик,
Третий густь буде друбний дощечок.*

ОЙ РАНО, РАНО КУРОНЬКИ ПІЛИ

Ой рано, рано
Куроньки піли,
А ще май рано
Пан газда встав.
Пан г'азда встав,
Три свічки зсукав.
При перші свічці
Нужки обував,
При другі свічці
Личко умивав,
При треті свічці
Челядь покорняв.
Пан газда встав,
Челядь покорняв:
Устаньте, не спіт,
Колачі плетіт,
Бо прийдуть до нас
Троякі гості.
Перший густь буде
Світле сонечко,
Другий густь буде
Ясний місячик,
Третий густь буде
Друбний дощечок.
А сонечко каже:
Нема над мене,
Бо як я загію
Рано на весні,
Зрадують ми ся
Діти маленькі,
Діди старенькі.
Місячик каже:
Нема над мене,
Бо як засвічу
Темної ночі,
Темної ночі,
Коло пувночі,
Зрадує ми ся

Густь у дорозі,
А рибка в морі,
А звірка в лісі.
А дощик каже:
Нема над мене,
Бо як подожджу
Рано на весні,
Зрадуют ми ся
Жито-пшениця,
Всяка сівбиця.
А за цим словом
Будь, г'азда, здоров.
Будь, г'азда, здоров
З свойов г'аздинев
Та з діточками,
Із колідничками.

*Записано в липні 1969 року в селі Красно-
Вішеу (Красний), Марамурського повіту.*

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ ТА Й Д-ВЕСЕЛОМУ

Прийшли ми д-двору та й д-веселому,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та й д-веселому, д-г'осподарському;
 А ў цего г'азди двори дубові,
 А ў цім дворі світлица ясна,
 Світлица ясна, файна, прекрасна;
 А ў тій світлиці столи тисові,
 Столи тисові позастелені,
 А на тих столах самі колачі,
 Житні й пшенишні з медом печені;
 Коло колачів золоті чаші,
 А ў тих чашах зелене вино,
 Зелене вино, солодкий медок,
 З солодким медом, з найкращим пивом.
 За столом сидєт три товариші:
 Перший товариш світле сонечко,
 Другий товариш то ясний місяць,
 Третий товариш то дробин дошшік.
 А mezi ними цей пан г'осподарь,
 Шапочку держит, ниско си клонит,
 Ниско си клонит та вас усіх просит:
 — Ой прошу я вас, дорогі гості,
 Дорогі гості, на вечеречку;
 Їште і пийте, шо мені бог дав.
 Ўни їли й пили, благословили,
 Шоби цей г'азда мав ўсєго доста:
 Поўні комори, поўні обори,
 Стоги пшениці, ўсекой пашниці,
 Ў хату шшестечко та й здоров'єчко,
 Г'азді й г'аздини на головочку.
 Поможи, боже, та й цисі света,
 Та й цисі света опровадити,
 А по цих других ше дочекати.
 А за цим словом, будьте здорові.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ ТА Й Д-ВЕСЕЛОМУ

Прийшли ми д-двору та й д-веселому,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та й д-веселому, д-г'осподарському.
 А у цім дворі є три королі:
 Та перший король — світле сонечко,
 А другий король то ясний місяць,
 А третий король — дрібненький дошшек.
 Перший королю, чим си пофалиш?
 Вин си пофалит, бо вин маєт чим;
 Вин си пофалит будь-коли рано,
 Бо вин загієт гори й долини,
 Гори й долини, церкви й костели,
 Церкви й костели та й люцкі доми.
 Другий королю, чим си пофалиш?
 Вин си пофалит, бо вин маєт чим;
 Вин си пофалит будь-коли вночі,
 Зрадуєтси ним гість у дорозі,
 Гість у дорозі та й звіря в лісі,
 Та й звіря в лісі, худоба в поли,
 Худоба в поли й риба в мори.
 Третий королю, чим си пофалиш?
 Вин си пофалит, бо вин маєт чим;
 Вин си пофалит місяця мая,
 Місяця мая тричі попийдет,
 Зрадуєтси му всека пашниця,
 Всека пашниця, ера пшениця,
 Ера пшениця, срібне зеренце;
 Накладемо кіп, ек на небі звїзд;
 Ек місеченько межи звїздами,
 Так цей пан г'азда межи копами.
 Дай же вам, боже, пане г'осподарь,
 На двир шшестечко на худобочку,
 У хату здоров'є на всю г'лоточку,
 Г'азді й газдини на г'оловочку.
 Пане г'осподарь, війдїт - но ви д-нам,

Війдіт — но ви д-нам, подекуйте нам
За то, шо ми вам колєдували,
Колєдували, красно співали,
Красно співали, зашшебетали.
Ми не прийшли лиш колєдувати,
А також прийшли г'аздів зізнати,
Г'аздів зізнати, повінчувати.
Вінчуємо вас, пане г'осподарь,
Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками.
Поможи, боже, та й цисі света,
Та й цисі света опровадити,
А по цих других ще дочекати
С свойов г'аздинев, з усев родинов,
А за цим словом светкуйте здоров.

*Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського
повіту, від Василя Курачука, 70 років.*

БЛУДИЛИ БЛУДЦІ СІМСОТ МОЛОДЦІВ

Блудили блудці сімсот молодців,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Та приблудили д-цему двору,
Ой д-цему двору та й д-веселому,
А в цьому дворі два, три королі.
Гой, що ж ми зречеш, перший королю,
Перший королю, світле сонечко?
Гой зречу, зречу таку новину:
Гой ек я зийду в неділю рано,
То вбігрю ж церкви, костьоли,
Церкви, костьоли, злоті престоли.
Гой, що ж ми зречеш, другий королю,
Другий королю, єсний місяцю?
Гой зречу, зречу таку новину:
Гой ек я зийду темної ночі,
Темної ночі, коло опівночі,
То зрадуєси гість у дорозі,
Гість у дорозі, волики ў возі,
Волики ў возі, звірина в полі,
Звірина в полі та й риба в морі.
Гой, що ж ми зречеш, третій королю,
Третий королю, дробин дощику?
Гой зречу, зречу таку новину:
Гой ек я спаду три рази мая,
Три рази мая, мая місяця,
То ўродиси вам жито-пшениця,
Жито-пшениця, усека пашниця.
Зберем женців сімсот молодців,
А в'єзаночок сімсот дівочок,
З'єжемо кланьок, ек на небі звіздох,
Зберемо й возів сімсот обозів
Та звезем снопи на крутий берег,
На крутий берег, на тихий Дунай
Та складемо їх тонко, високо,
Тонко, високо, у верх широко.

Чим завершимо? Сивим соколом.
Гой соків сидит, дилеко видит,
Дилеко видит, у воду си дивит,
У воду си дивит, з везом говорить:
Гой, везе, везе, ек ти глебоко,
Ек ти глебоко, так я високо.
Коли ми си зийдем? На Різдво рано.
Де ми си зийдем? У цього г'азди.
У цього г'азди по конаец стола.
Вінчуймо ж ми вас шестім-здоров'ім.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

З-за гори, гори
Зійшли три зорі,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Зійшли три зорі,
Чом три зоречки.
Чом три зоречки,
Три вівчерицки:
Перший вівчерик
Праведне сонце,
Другий вівчерик
Чом ясен місяць,
Третий вівчерик
Чом дробен дощик.
Ой каже сонце:
Нема над мене!
Ой як я зйду
Рано в неділю,
Рано в неділю,
Всюди загірю!
Всюди загірю
Ще й по подвір'ю!
Ой каже місяць:
Нема над мене!
Ой як я зйду
Темної ночі,
Зрадує ми ся
Гість у дорозі.
Гість у дорозі,
Волики ў возі.
Волики ў возі,
Сінце ў полозі.
Ой каже дощик:
Нема над мене!
Ой як я зйду
Мая місяця,

Зрадує ми ся
Яра пшениця.
Яра пшениця,
Всяка пашниця.
Вінчуємо вас
Щастям, здоровлям.
Ой здоров, здоров
Не самий собов,
А з г'аздиньков
Та з діточками.
Аж маєш дівку,
Шли по горівку.
Аж маєш сина,
Копли нам сира.
Ой дай ти, боже,
В городі зело,
В дому весело.
В городі зілля,
В дому весілля.
З дуба коричка,
В хату колиска.
З берези тріска,
В хату невістка.
Шовкове шаття,
А в хату зятя.
Щасти ти, боже,
На челядочку,
По подвіречку
На худобочку,
На роговую
Ще й на дрібную!
Ходит сам г'осподарь
По задвіречку.
По задвіречку,
Буде стаєчку.
Парує воли
А в плуг чотири,
Чом половії,
Жовторогії.
Лічить коровки
В три загородки,
Чом яловії,
А все обозі.
Лічить овечки
На три струнечки,
Чом яловії
А все обозі.
Шоби вам мирно
Воли та корови
Паслися буйно

На зелень діброві.
Вівці і кози,
Як зелень лози!
В садочку буйно,
В пасіці руйно.
Гречний паночку
Й а г'осподаречку,
Ой вийди ти д-нам
Та й подякуй нам,
Ой що ми тобі
Колядували.
Колядували,
Красно співали,
Як соловії
При тузі в лузі,
Як ластівочки
При нових сінях,
Як зазуленька
У вишневім саду,
Як перепілка
В ярій пшениці.
Радиться г'азда
З своєв г'аздинев,
Чим колядничків
Би погостити.
Та за колядку
Ковбасів грядку,
До того дива
Ще й бочку пива,
За наші труди
Свинячі клуби.
Ліз на драбину,
Край солонину,
Широко й довго,
Не бійся нікого.
Аж того мало,
Є ще там сало.
А там ще вище
Є й ковбасище.
Вінчуємо вас
Щастям, здоров'ям,
Щастям, здоров'ям,
З святими свети.
Сесі скінчити,
Кращих діждати.

Записано 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Марамурського повіту.

РОСТЕ ДЕРЕВЦЕ ТОНКЕ, ВИСОКЕ

Росте деревце тонке, високе,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Тонке, високе, ў верху широке.
 На тім дереві сам сокіл сидит,
 Сам сокіл сидит, далеко видит,
 Далекo видит, на красне поле.
 На краснім полі сам г'азда оре.
 Грешна г'аздиня їсти носила,
 Їсти носила, Бога просила:
 «Зрудь, боже, зрудь жито-пшеницю,
 Жито-пшеницю, усяку сьубицю.
 Ой каже дождик: не є над мене,
 Ой як я зрушу рано на весні,
 Зрадуєт ми ся жито-пшениця,
 Жито-пшениця, усяка сьубиця.
 Ой каже сонце: не є над мене,
 Як я загію рано в неділю,
 Зраднуютьс'я діти маленькі,
 Діти маленькі, люди старенькі.
 Ой каже місяць: не є над мене,
 Як я засвічу в темненьку ночу,
 Зрадуєт ми ся вся звірка в поле,
 Вся звірка в поле та й рибка в море.
 Вінчуймо ми вас щаст'ям-здоров'ям.

Записано 6.І.1964 року в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту, від Івана Гуменюка, 63 роки.

СІМ'Я ГОСПОДАРЯ ЗА СВЯТКОВИМ СТОЛОМ

*Столи тисові позастелені,
А стільчики позакладені;
На тих стільчиках ўсе старі люди,
А в кінці стола сидит пан г'азда,
Не самий собов, з своїов родинов.*

ОЙ У ЦІМ ДВОРІ ДВЕРІ ЁТВОРЕНІ

Ой у цім дворі
Двері ётворені,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Двері ётворені,
Стів застелений,
А на тім столі
Ў ряді колачі;
На тих колачах
Два-три кубочки.
Перший кубочок —
Солодкий медок,
Другий кубочок —
Зелене вино,
Третий кубочок —
Кудряве пиво.
Солодкий медок
На світій вечір,
Зелене вино
На світе Різдво,
Кудряве пиво
На світе Зборо.
Ми прийшли до вас
Відознавати,
Ци ви приймаєте
По стародавньому
Ці света наші
Ба й різдв'єнні.

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ ТА Й Д-ВЕСЕЛОМУ

Прийшли ми д-двору та й д-веселому,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та й д-веселому, д-г'осподарському.
 Ци дома, дома цей пан г'осподарь?
 Слуги йго кажут, шо г'азда дома.
 Позвольте ви нам вас іспитати,
 Та ци можна вам коледувати,
 Коледувати, праўду сказати,
 Шо у цім дворі та й сокіл сидит,
 Та й сокіл сидит, далеко видит
 У чисте поле і ў сине море;
 На синім мори корабель пливе,
 На тім корабли столи тисові,
 Столи тисові позастелені,
 А стільчиками позакладені;
 На тих стільчиках ўсе старі люди,
 А в конаец стола сидит пан г'азда,
 Не самий собов, с свойов родинов.
 Дай же вам, боже, пане г'осподарь,
 На двир шшестечко на худобочку,
 У хату здоров'є на ўсю г'лоточку,
 Г'азді й г'аздини на головочку.
 Ви, пане г'аздо, вийдіт но-ви д-нам,
 Вийдіт-но ви д-нам, подекуйте нам
 За то, шо ми вам коледували,
 Коледували, красно співали,
 Красно співали, праўду сказали;
 Бо ми не прийшли коледувати,
 Але ми прийшли г'аздів зізнати,
 Г'аздів зізнати, повінчувати.

Вінчуємо вас, пане г'осподарь,
Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками.
Поможи, боже, та й цисі света,
Та й цисі света опровадити,
А по цих других ше й дочекати.
А за цим словом, светкуйте здоров..

*Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського
повіту, від Василя Курачука, 70 років.*

ШШЄДРИЙ ВЕЧІР НА СВІТИЙ ВЕЧІР

Шшєдрий вечір на світий вечір,

Прислів:

Ой дай, Боже!

Ци дома, дома, пане г'осподарь?

Слуги йго кажут, шо нема дома,

А ми знаємо, шо вин є дома:

Сидит си, сидит коло стола,

Чістує вином, з ким їму мело.

А їму мело з дітми, з г'аздинев,

З дітми, з г'аздинев, з усев чілєдев.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ГОСПОДАРСЬКА БЛАГОДАТЬ

*А ї цього г'азди ї дворі, єк ї раю,
Єк соловейко ї зеленім гаю;
А ї него синки цареви служат,
А єго доньки ї золоті ходят;
У него волики їсе половії,
Вози і плуги їсе золотії,
А двори єго самі кидрові.*

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, ДОБРИЙ ВЕЧІР

Щедрий вечір, добрий вечір!
Ци дома, дома цей пан г'осподарь?
З хати нам кажут, шо нема дома,
А ми знаємо, шо є він дома:
Сидит собі поконец стола,
На нім шуба шубертова¹,
На тій шубі калиточка,
А в калитці сто корони,
Сто корони, сто золотих,
А нам хлопці по короні.

Записано 8.І.1968 року в селі Рогожешти, Ботошанського повіту, від Минодори Васіле Сорохан, 70 років.

---

¹ Очевидно зіпсована форма відомої в колядках *шуби собольової*. Оскільки це хутро в наших околицях не зустрічається, то і слово було неясним для виконавців, які спотворили його.

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ ТА Й Д-ВЕСЕЛОМУ

Прийшли ми д-двору та й д-веселому,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та й д-веселому, д-г'осподарському;
 А ў цего г'азди ў дворі, ек ў раю,
 Ек соловейко ў зеленім гаю;
 А ў него синки цареви служат,
 А его доньки ў золоті ходят;
 У него волики ўсе половії,
 Вози і плуги ўсе золотії;
 А двори его самі кидрові,
 А в них столики ўсе калинові,
 На них скатерти самі шовкові;
 Скатерть шовкова, сріблом вішита;
 А ў цего г'азди ў поли, ек ў раю:
 Усі его лани так, ек ў загаю,
 А на них хліба так, ек ў Дунаю,
 Жито й пшеница, ек та столица,
 Виўси й ечмена ўсе золотії;
 Коники его ўсе турецькії,
 Зброї, ўборони ўсе стрілецькії,
 А его воли так, ек стодоли,
 А ўсі корови, ек обороги;
 А его виўці та гори ўкрили,
 А ў горах зруби та й без рахуби;
 А его скрині сріблом ковани,
 А ў них червінці ше й не кивані,
 Комори поўні, убраня добірні.
 Вінчуємо вас, пане г'осподарь,
 Шшестем, здоров'ем, многа-літами,
 Многа-літами, цими светками.
 Поможи, боже, та й цисі светка,
 Та й цисі светка опровадити,
 А по цих других ше дочекати
 Та й з усім домом і з усім двором,
 З вашеў дружинов, з цілоў родинов,

Та й із синками, ек соколами,
Та й з донечками, ек із чічками,
Із сусідами та й із слугами:
Бисте си мали, ек земня ў маю,
Ек земня ў маю, Пречиста ў раю.
Пане г'осподарь, вийдіт-но ви д-нам,
Вийдіт-но ви д-нам, подекуйте нам
За то, шо ми вам колєдували,
Колєдували та й вінчували.
Дай же вам, боже, два стоги гречки,
Два стоги гречки на пирожечки,
Та й стіг пшениці на варениці,
Та й стіжок виўса, бо колєда ўся.
Вам колєдочку, нам пива бочку,
Бочку не бочку, хоть коновочку.
А з цєго жерту горіўки кварту;
Та не жертуйте, хоть почестуйте;
Накрійте столи, злагодіт дари;
А ми, ек ўвійдемо, за стіў сєдемо
Та й вам домашним місце зробимо;
Панови газді дамо ковбасу,
Шоби натегав та й нас дозирав,
Доброго винця ўсе нам досипав.
Та не жертуйте, хоть обдаруйте:
Дайте тєличку або овечку,
Най би був і кіт, коби лиш не ўтік.
А за цим словом, будьте здорові.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ ТА Й Д-ВЕСЕЛОМУ

Прийшли ми д-двору та й д-веселому,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та й д-веселому, д-г'осподарському.
 Ця дома, дома цей пан г'осподарь?
 Слуги йго кажут, що нема дома,
 А ми знаємо, що г'азда дома.
 Ходит же він помежи воли,
 Парует воли та все ў три плуги,
 Бички третячки ўсе по чотири;
 Гонит корови на три околи,
 Бички й телички ўсе по чотири;
 А виўці гонит ўсе на три струнці,
 Єрки й баранки ўсе по чотири;
 Та й ходит же він ше по пасіці,
 Складаєт матки по штири у редки.
 Стань, пане г'аздо, та й подивиси,
 Господу богу низко ўклониси,
 Низко ўклониси та й помолиси
 Богу светому за ласку й добро.
 Ми вам желаєм, пане г'осподарь,
 На двир шшестєчко на худобочку,
 У хату здоров'є на ўсю глоточку,
 Г'азді й г'аздини на головочку.
 Поможи, боже, та й цисі света,
 Та й цисі света опровадити,
 А по цих других ше й дочекати.
 Вінчуємо вас шшестем, здоров'єм,
 Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
 Многа-літами, цими светками.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ЦИ ДОМА. ДОМА ЦЕЙ ПАН ГОСПОДАРЬ?

Ци дома, дома цей пан г'осподарь?

Приспів:

Гой дай, Боже!
 Й а слуги кажут, що нема дома,
 А ми ж видимо, що є він дома,
 Сидит він собі по конец стола,
 Гой сидит, сидит, гроші рахує.
 Ходімо ж д-нему, заколідуймо,
 Може він нам даст по червоному,
 По червоному, по золотому.
 Ци дома, дома его г'аздиня?
 Й а слуги кажут, що нема дома,
 А ми ж видимо, що є вна дома,
 Сидит вна собі в нові пекарни,
 В нові пекарни колачі пече.
 Ходімо же д-ні, заколідуймо,
 Може вна нам даст по колачеви,
 По колачеви, по пшенишному.
 Ци дома, дома его синочок?
 Єго синочок, на мене (Василько).
 Ой слуги кажут, що нема дома,
 А ми ж видимо, що є він дома,
 В нові стаєнці коники чеше.
 Ходімо д-нему, заколідуймо,
 Може він нам даст по коникови,
 По коникови, по вороному
 Та й по сіделци, по золотому.
 Ци дома, дома его донечка,
 Єго донечка бай (Марічечка)?
 Й а слуги кажут, що нема дома,
 А ми ж видимо, що є вна дома,
 В нові світлиця фустки тачис.
 Ходімо же д-ні, заколідуймо,
 Може вна нам даст по фустиночці,
 По фустиночці, по шовковенькі.

За цим же словом, будьте здорові.
Гой здоров, здоров та й не сам собов,
Та й не сам собов, а з г'аздинечков,
Й а з г'аздинечков та й з діточками,
Й а з діточками, з колідничками.
Ой віди ж ти д-нам та подекуй нам,
Шо-м ти співали, поздоровляли.
Вінчуймо ж ті шестім-здоров'ім,
Шестім-здоров'ім, прожитком добрим,
Прожитком добрим, ше й віком довгим,
Цими светами бай різдв'еними,
На шесті, на здоров'ї.

*Записано зимою 1959 року в селі Дарманешти,
Сучавського повіту.*

ЦИ СПИШ, ЦИ ЧУЄШ, Г'ОСПОДАРЕЧКУ?

Ци спиш, ци чуєш, господаречку?

Приспів:

Гой дай, Боже!
 Утвори собі бай квартиречку,
 Бо прилетіла бай ластівочка
 Та й сіла собі край віконечка,
 Зачила кувати, файно співати,
 Файно співати, г'осподаря вікликати:
 Г'осподаречку, віди з хати,
 Віди з хати, гостей приймати —
 Коровки ти си потелили,
 Самі телички бай починили!
 Гой прилетіла бай ластівочка,
 Ой сіла собі край віконечка,
 Зачила кувати, файно співати,
 Файно співати, г'осподаря вікликати:
 Г'осподаречку, віди з хати,
 Віди з хати, гостей приймати —
 Овечки ти си всі покотили,
 Усі єгнички бай починили,
 На них рунечки самі шовкові!
 Гой прилетіла бай ластівочка,
 Ой сіла собі край віконечка,
 Зачила кувати, файно співати,
 Файно співати, г'осподаря вікликати:
 Г'осподаречку, віди з хати,
 Віди з хати, гостей приймати —
 Кобилки ти си пожеребили,
 Усі коники пожеребили,
 Золотогриві, ше й звіздохолі,
 Звіздохолі та й білоногі!
 Гой прилетіла ластівочка,
 Ой сіла собі край віконечка,
 Зачила кувати, файно співати,
 Файно співати, г'осподаря вікликати:
 Г'осподаречку, віди з хати,

Віди з хати, гостей приймати —
Усі бжьоли ти си пороїли,
По три рої усі пустили,
А нарік буде ой по чотири.
А за цим словом, бувай нам здоров,
Ой здоров, здоров, та не сам собов,
Та не сам собов, з г'аздинев свов,
А з г'аздинею та із дітками,
Та із дітками, та з гостями,
Та з гостями, з колідниками.
Вінчуймо ж ми вас шестім-здоров'ім,
Шестім-здоров'ім, прожитком добрим.

Записано зимою 1959 р. в селі Дарманешти, Сучавського повіту

ДОБРИЙ ВЕЧІР, ШІДРИЙ ВЕЧІР

Добрий вечір, шідрий вечір,
Добрим людим на світ вечір.
Прилетіла шідра пташка
Та й зачила шідрувати,
Свого г'азду вікликати:
Віди, г'аздо, підведи си,
В свою г'раждинку подиви си:
В ті г'раждині божа милість,
Всі кобилки си пожеребили,
Всі лошета понародили.
Добрий вечір, шідрий вечір,
Добрим людим на світ вечір.
Прилетіла шідра пташка
Та й зачила шідрувати,
Свого г'азду вікликати:
Віди, г'аздо, підведи си,
В свою г'раждинку подиви си,
В ті г'раждині божа милість,
Всі коровки поположились,
Всі телічки народили.
Добрий вечір, шідрий вечір,
Добрим людим на світ вечір.
Прилетіла шідра пташка
Та й зачила шідрувати,
Свого г'азду вікликати:
Віди, г'аздо, підведи си,
В свою кошерю подиви си,
В ті кошері божа милість,
Всі овечки покотились,
Всі егнета народили.
Добрий вечір, шідрий вечір,
Добрим людим на світ вечір.

Прилетіла шідра пташка
Та й зачила шідрувати,
Свого г'азду вікликати:
Віди, г'аздо, підведи си,
У городец подиви си,
Усі ти бжьоли си пороїли,
По три рої попускали,
Нарік буде по чотири.

*Записано 10.І.1968 р. в селі Калинешти-Єнаке,
Сучавського повіту, від Параски Ганчир*

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, ДОБРИЙ ВЕЧІР

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людим на цес вечір!
Прилетіла ластівочка,
Сіла собі край віконця
Та й зачила щебетати,
Свого г'азду пребуджати:
Устань, г'аздо, підведиси,
До кошері подивиси,
Бо в кошері твоя радість —
Коровки си ўположили,
Самі бички починили.
Пливе качур горі водою,
Іму тичка за головою.
Ци ти, тичко, затичена,
Ци ти, дівко, заручена?
Заручив тебе півтора року,
Щоби не знали вороги збоку.
Прилетіла ластівочка,
Сіла собі, защебетала,
Свого г'азду пребуджала:
Устань, г'аздо, підведиси,
До кошері подивиси,
Бо в кошері твоя радість —
Усі коровки си ўположили,
Самі телички ўположили.
Пливе качур горі водою,
Іму тичка за головою.
Ци ти, тичко, затичена,
Ци ти, дівчино, заручена?
Заручив мене півтора року,
Щоби не знали вороги збоку.
А як ўзнали та й защебетали,
Свого г'азду пребуджали:
Устань, г'аздо, підведиси,
До кошері подивиси,
Бо в кошері радість твоя —
Усі вівці си покотили,
Самі баранчики покотили.

Пливе качур горі водою,
Іму тичка за головою.
Ци ти, тичко, затичена,
Ци ти, дівко, заручена?
Заручив ти півтора року,
Щоб не знали вороги збоку.

Записано 6.І.1968 року в селі Рогожешти, Ботошанського повіту, від Марії Ткачук, 26 років.

ЩІДРИЙ ВЕЧІР, ДОБРИЙ ВЕЧІР

Щідрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на цес вечір.
Прилетіла ластівочка,
Сіла собі край віконця
Та й зачила щебетати,
Свого г'азду вікликати:
Устань, г'аздо, прибудися,
Та й до стайні подивися —
Коровки ся поположили,
Самі бічки почінили.
Щідрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на цес вечір.
Прилетіла ластівочка,
Сіла собі край віконця
Та й зачила щебетати,
Свого г'азду вікликати:
Устань, г'аздо, прибудися,
До кошері подивися —
Овечки ся покотили,
Самі баранчікі почінили.
Ой цупа, цупа, тут грошей купа,
Надворі мороз, плісати не мож.
Ой дайте, дайте, шо майте дати,
Не майти дати, вігоніт з хати,
То кочергою, то лопатою,
То дівчиною кострюбатою.

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

ПРАЦЯ ГОСПОДАРЯ В ПОЛІ

*А в поле, в поле там плужок оре,
Його синочок волики водит,
Єго донечка волики гонит,
А сам пан г'осподарь за плугом ходит.*

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ Г'ОСПОДАРСЬКОМУ

Прийшли ми д-двору
Г'осподарському,

Приспів:

Ой дай, Боже!
А ми не прийшли
Колядувати,
Але ми прийшли
Г'азду зізнати:
Ци дома, дома
Цей пан г'осподарь?
Діти говорет,
Шо й нема дома,
А в поле, в поле,
Там плужок оре.
Ой його синок
Волики водит,
Єго донька
Волики гонит,
А пан г'осподарь
За плугом ходит.
Віорали вни
Великі лани,
Посіяли вни
Єру пшеницу.
Єк вна си вродит,
Будем зберати.
Зберали женців
Сімсот молодців,
Сімсот дівочок,
Як ластівочок.
Пшеничку жали,
В сніпки в'езали.
А складальники
Все старі люди.
Наскладали кіп,
Єк на небі звiзд.

А пан г'осподарь
Межи копами,
Єк місяченько
Межи звіздами.
За цим же словом
Будь, г'аздо, здоров,
Не самий собов,
З свойов г'аздинев.

*Записано 28.I.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
від Федора Фойчука, 70 років.*

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ ТА Й Д-ВЕСЕЛОМУ

Прийшли ми д-двору та й д-веселому,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та й д-веселому д-г'осподарському.
 Ци дома, дома цей пан г'осподарь?
 Сини йго кажут, шо нема дома,
 Шо нема дома, а в чистім поли.
 Та в чистім поли, там плужок оре
 Ой цього року четвірничкою,
 А нарік, бог даст, шестірничкою.
 У него волики все половії,
 На них еремця та й єворові,
 А лопаточки та й тисовії,
 А занозики та й мосендзові,
 А воловоди та й шовковії.
 А його синок волики водит,
 А його донька волики гонит,
 А цей пан г'азда за плугом ходит.
 Приходе д-ним їх дедичок,
 Їх дедичок та й мамочка:
 Оріт ви ниви, нивки корнавки,
 Нивки здовженька, бразди здрібненька,
 Та й посіємо сру пшеницу,
 Сру пшеницу, срібне зеренце,
 Та ек нам бог даст та й ўна си вродит,
 Наймемо жнівки дівки панівки,
 А носілники хлопці молодці,
 А складівники все старі люди;
 Накладемо кіп, ек на небі звїзд.
 Єк місяченько межі звїздами,
 Так цей пан г'азда межі копами;
 Єк птах соловії при тузі в лузі,
 Єк зазулица при буковині,
 Єк ластівочки ў ваших побоях.
 Дай же вам, боже, пане г'осподарь,
 На двір шшестічко на худобочку,

Ў хату здоров'є на всю г'лоточку,
Г'азді й г'аздини на головочку!
Пане г'осподарь, вїйдїт ви їд нам,
Вїйдїт ви їд нам, подекуйте нам
За то, шо ми вам колєдували;
Ми не прийшли лиш колєдувати,
Але ми прийшли г'аздїв зїзнати,
Г'аздїв зїзнати, повїнчувати.
Вїнчуємо вас, пане г'осподарь,
З вашев г'аздинев, з цїлов родинов
Шшестїм, здоров'єм, многа-лїтами,
Многа-лїтами, цими светками:
Поможи, боже, та цїсі света
Та й цїсі света опровадити,
А по цих других ше дочекати.
Дай же вам, боже, два стоги гречки,
Два стоги гречки на пирїжечки,
Та й стиг пшениці на варениці,
Та й стїжок вивса, бо колєда ўся.
Вам колєдочку, нам пива бочку,
Бочку не бочку, хоть коновочку,
А з цєго жерту горївки кварту;
Та не жертуйте, хоть почестуйте,
Накрїйте столи, злагодьте дари.
Ми ек увїйдемо, за стїл седємо
Та й вам домашним мїсце зробимо:
Панови г'азді дамо ковбасу,
Шоби натєгав та й нас дозирав,
Доброго вина ўсе нам досипав.
Ви, пане г'аздо, та не гордуйте,
Та не гордуйте, нас обдаруйте:
Хоть коровочку, а хоть волики,
Най би був і кїт, коби лиш не втїк.
Вїнчуємо вас шшестїм, здоров'єм,
Многа-лїтами, цими св'єтками.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ПРИЙШЛИ-СМИ Д-ДВОРУ Г'ОСПОДАРСКОМУ

Прийшли-сми д-двору
Г'осподарському,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Ой ми ні прийшли
Колядувати,
Але ж ми прийшли
Г'азду зізнате,
Г'азду зізнате
Та й си спитате,
Ци дома, дома
Цей пан господарь?
Діти го й кажут,
Шо німа й дома,
Шо німа й дома,
В широком поле.
В широком поле
Там плужок оре.
Там плужок оре
Чітвірнечкою,
Єго синочок
Волики водит,
Сам пан г'осподарь
За плугом ходит.
Єк пан Бог даст,
Шо вна си вродит.
Наймемо женців
Хлопців молодців
Й а складальників
Все старіх людей,
Наскладаймо кіп,
Єк на небі зізд.
Цей пан г'осподарь
Межи копами,
Єк місіченько
Межи зіздами.

Ой за цим словом
Будь, пане, здоров,
Ні самий собов,
З г'аздинев свойов
Та й з діточками,
Шоби здорови.

Записано 10.VIII.1969 року в селі Нісініт, Сучавського повіту, від групи колядників: Федора Фойчука — 69 років, Андрія Г'етеша — 36 років, Івана Г'етеша — 31 рік, Петра Цег'и — 39 років.

ГОЙ РАНО, РАНО КУРИ ЗАПЛИ

Гой рано, рано кури запіли,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Гой а май рано г'осподарь устав.
 Г'осподарь устав, три свічці всукав:
 При перші свічці лице умивав,
 При другі свічці файно си вбирив,
 При треті свічці слуги побужев:
 Вставайте, слуги, вставайте, не спіт,
 Слуги, вставайте, коні впрігайте,
 Бо підемо ж ми в широке поле,
 В широке поле бай віорати,
 Бай віорати, пшеницу сіїти.
 Дошшік з неба йде, пшениця росте.
 Ой зберем женців сімсот молодців
 Й а в'езаночок сімсот дівочок.
 Ой нажнемо клань, ек на небі звїзд,
 Повеземо їх на тихий Дунай,
 На тихий Дунай, на крутий берег,
 В стоги складемо та й завершимо,
 Та й завершимо сивим соколом.
 Сив соків сидит, в Дунай си дивит,
 В Дунай си дивит, з рибов говорит:
 Тобов би, рибо, скрипки клеїти,
 А мнов, соколом, верхи вершити.
 Й а з тебе, рибо, буде обідец,
 З мене, сокола, буде поклінец.
 Гой за цим словом будь же нам здоров.

Записано зимою 1959 р. в селі Дарманешти, Сучавського повіту

ГЕЙ РАНО, РАНО УСТАВ ПАН Г'ОСПОДАРЬ

Гей рано, рано
Устав пан господарь,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Устав пан г'осподарь,
Волам їсти дав,
Плужок злагодив
Іти орати,
Іти орати
У чисте поле.
Заводі г'азда
У першу бразду,
Вігоні ў koniec
Тай оглядаються:
За ними бразда
Постелилася.
Заводі г'азда
У другу бразду,
За ними бразда
Позеленіла.
Загоні г'азда
У третю бразду,
За ними жито
Пополовіло,
Вже добре жети.
Та й стали в раду,
Шо з ним робити?
Й а г'азда каже:
Не журімся,
Зберемо женців
Сімсот молодців,
Зберемо возів
Сімсот обозів
Та звеземо его
Над сине море,
Над сине море,

На крутий беріг
Та складемо стіжок,
Як ясний місяць,
Завершим его
Сивим соколом.
Сив соків сидит,
У море ся дивит,
У море ся дивит,
З везом говорит:
Гей тобов, везом,
Кланьки возили,
А мнов, соколом,
Стіжки вершили.
Гей на здоров'є
Г'осподареві
На мене (Данило),
А ваші г'аздини
На мене (Славка).
Масте сина
На мене (Остап),
Тому другому
На мене (Андрій).
Гей за цим словом,
Будьте здорови.
Будьте здорови
У своїм халаши.
На много літ,
На щастя, на здоровля.

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

ОЙ В ЛІСКУ, В ЛІСКУ

Ой в ліску, в ліску
На жовтім піску

Приспів:

Ой дай, Боже!
Росте деревце
Тонке, високе,
Тонке, високе,
В корінь глибоке,
В корінь глибоке,
У верх високе,
У верх високе,
У лист широке.
На тім деревці
Сам сокіл сидит,
Ой сидит, сидит,
Далеко видит,
Далеко видит,
У чисте поле.
У чисте поле,
Де г'осподарь оре,
Чом святий Юрій
Волики водит,
Чом святий Петро
За плугом ходит,
Свята пречиста
Їстоньки носит.
Ой носить, носить
Та все їх просить:
Орїть, синочки,
Здрібна нивочки,
Мемо сіяти
Жито, пшеницю.
Жито, пшеницю,
Усяку пашницю.
Ой зийде житце,
Яко деревце,

Чом пшениченька,
Як тихий Дунай.
Наймемо женців
Сімсот молодців,
Сніпки в'язати —
Сімсот дівочок.
Кладеньки класти —
Старії люде.
Ой стільки сніпків,
Як дробен дощик!
Ой стільки кладень,
Як звід на небі!
Наймемо возів
Сімсот обозів,
Мемо возити
Під крутий берег.
Там стануть стоги
Та й обороги.
На однім стозі
Сам сокіл сидит.
Ой він ся дивить
У тихий Дунай.
У Дунай ся дивить,
З рибков говорить:
Тобов, рибонько,
Дунай гатити,
А мнов, соколом,
Стоги вершити.

*Записано літом 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Мара-
муреського повіту.*

ГОСПОДАР ВІВЧАР

*У г'осподаря нова хатина,
Нова хатина, срібле подвіря.
На тім подвірю білі вівці,
Коло тих овец три чобаники.*

У Г'ОСПОДАРЯ НОВА ХАТИНА

У г'осподаря нова хатина

Приспів:

Ой дай, Боже!
Нова хатина, срібле подвіря.
На тім подвірю білі вівці,
Коло тих овец три чобаники,
Два-три чобани, два-три вівчари.
Перший чобаник світій Некулай,
Другий чобаник світій Юрій,
Третій чобаник сам г'осподарь.
У Некулая трубка рогова,
У Юрія трубка мідяна,
У г'осподаря трубка золота.
Як затрубит світій Некулай,
Гори й долини побіліли;
Як затрубит світій Юрій,
Гори й долини позеленіли,
Як затрубит сам г'осподарь,
Пішли голоса попід небеса,
Небеса си ўтворили,
Всі светі вийшли
Та й си ўклонили.

Записано 10.І.1968 року в селі Рогожешти, Ботошанського повіту, від Марії Ткачук, 26 років.

ГОСПОДАР НАГОРОДЖЕНИЙ ЗА ВИРУЧКУ

*Ти, пане Іване,
Віведи ти нас
Й а з цього луга.
Даруймо тобі
Три селі людей.*

ОЙ В ЛУЗІ, В ЛУЗІ

Ой в лузі, в лузі
Темнім, зеленім,

Приспів:

Гой дай, Боже!
Блудили блудці
Сімсот молодців,
Сімсот молодців,
Молодих хлопців.
Доблудили вни
До пана (Івана):
Ти, пане, (Іване),
Віведи ти нас
Й а з цього луга, —
Даруймо тобі
Три селі людей:
Перше селочко
Самих парубків,
Друге селочко
Самих дівочок,
Трете селочко
Самих стареньких.
З-за парубків
Село веселе,
З-за дівочок
Село різеньке,¹
А з-за старих людей
Село розумне.

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

¹ Дівочому селу цей епітет невластивий. Виконавець вжив його, бо забув, що тут повинен був стояти епітет «веселе», який зустрічається вище.

МОЛОДЦІ ПРОСЯТЬ В ГОСПОДАРЯ ДОЗВОЛУ ПОЇХАТИ НА ВІЙНУ

*Ми прийшли до вас,
Просимося ў вас
За ўгiр на войну.*

ОЙ Ъ ЛУЗІ, Ъ ЛУЗІ, ТЕМНІМ, ЗЕЛЕНІМ

Ой ѡ лузі, ѡ лузі
Темнім, зеленім,

Приспів:

Гой дай, Боже!
Блудили блудці
Сімсот молодців,
Сімсот молодців,
Молодих хлопців.
Приблудили си
До цього двора,
До цього двора,
До г'осподаря:
Ми прийшли до вас,
Просимся ѡ вас
За ѡгр¹ на войну.
Г'осподарь кажут:
Я вас не пустю,
Сам з вами піду,
Бо за тов горов
Лихії люди,
Лихії люди,
Погана віра,
Мают сторожа
Саму моложу,
Мают погоню
На швидкім коню.
А ми їм кажем,
Ми їх не боїмся,
Ми ту сторожу
Під меч положу,
А їх погоню
Живцем полоню.
Ой як ся ѡдарили
У той час ситіями,¹

¹ Помилкове вживання традицією виразу «На угрш».

¹ Можливо, «вдарили січами», в значенні «полками» (Див. Запорізька Січ).

Аж їх конечка
Поприклякали,
А сріблі мечі —
Все поза плечі.
Ой берут царя
У свою цару,
Й а в свою цару
Та на похвалу,
Собі похвалу,
Панам на славу.
Гой ўзяли его
Поближе дороги,
Поближе дороги
Ще пожарови,
А лютий пожар
Ніжки ўтинає,
Червона кріўця
Слід заливає,
А чорний ворон
Все надлітає,
Все надлітає,
Криўцу співає,
Криўцу співає
З царского царя.
Ой на здоров'я
Г'осподареви,
На мня (Данило),
Ваші г'аздини (Горпина).
Будьте здорови
З цими святами
Бай різдв'яними.

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

ПАНЕ Г'ОСПОДАРЮ, ПАНЕ (МИХАЙЛО)

Пане г'осподарю, пане (Михайло),

Приспів:

Ой дай, Боже!
Прийшли ми до вас с колідниками,
Заколедуєм миску золоту,
Миску золоту, а другу сріблу
Та підемо до золотаря
Та учинимо золоті човни.
Золоті човни, а сріблі веселця,
Пустимо човна на тихий Дунай,
На тихий Дунай, на сине море.
Пустили човна попід ворота,
Аж си здригнули турецькі двора!
Ой віди, віди, турецький царю,
Ми твою землю ўсю звоювали,
Усю звоювали, кіньми зволочили,
Кіньми зволочили, мечами зрубали,
Мечами зрубали, вогнем спалили,
Вогнем спалили, царя ймили,
Ймили царя ой побіля коня,
Поблиз дороги, а він їм каже:
Або мене пустіт, або мене зитніт!
А ўни ему кажут чом ой говорет:
Ми тебе не зитнем, ми тебе не пустим,
А поведемо у другу цару
Панам на хвалу, а нам на славу.

Записано 6.II.1968 року в селі Киндешти, Ботошанського повіту, від Минодори Сорохан, 65 років.

ГОСПОДАР ЗБИРАЄТЬСЯ В НОВІ СЕЛА

*Ой слуги, слуги, треба вставати,
Треба вставати, коні сідлати—
Поїдемо ж ми в нові села.*

ОЙ РАНО, РАНО КУРИ ЗАПЛИ

Ой рано, рано кури запіли,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Ой а ще ранче господарь устав.
 Ой устав, устав, три свічі всукав:
 При перші свічі він ся вмивав,
 При другі свічі він ся вбирав,
 При треті свічі він слуги бужав:
 Ой, слуги, слуги, треба вставати,
 Треба вставати, коні сідлати —
 Поїдемо ж ми в нові села,
 Й а в нових селах не є короля.
 Короля не є, двір ся буде,
 Сподом широкий, верхом високий.
 На тім вершечку сив сокіл сидит,
 Ой сидит, сидит, далеко видит.
 Ой дивицци він й а в чисте поле,
 А в чистім поле там плужок оре,
 Святий Міхаїл за плугом ходит,
 Святий Петро волики гонит,
 А пречиста діва їсти носит.
 Ой носит, носит та й світих просит:
 Ой оріт, синки, здрібненька нивки,
 Посіємо ж ми яру пшеницу,
 Та вродиться нам жито-пшениця,
 Стебло-серебло, золотий колос.
 А за цим словом, бувайте здорові.

Записано 1964 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзяк, 70 років.

II

КОЛЯДКА ВДІВЦЕВИ

ПРИЙШЛИ МИ Д-ДВОРУ Г'ОСПОДАРСКОМУ

Прийшли ми д-двору
Г'осподарському,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Але не прийшли
Колядувати,
Але ми прийшли
Г'азду зізнати,
Ай бо цей г'азда
Та й засмучений:
Пари не має,
Він її шукає
В далеких лугах,
В широких полях,
А її тіло
Вже в зимни гниєт,
А на гробочку
Зелені ружі.
Зелені ружі
Си розцвітають,
А поверх грібка
Пташки лігають.
Ой бувай, г'аздо,
Та й не жалуйте,
Ой з паном богом,
Дома г'аздуйте.

Записано 28.І.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту, від Федора Фойчука, 70 років.

III

КОЛЯДКИ ГОСПОДИНІ

СОНЦЕ, МІСЯЦЬ, ДОЩ В ГОСТЯХ У ГОСПОДИНІ

*Є в мене ў рік аж три гостеви,
Аж три гостеви, три колідники:
Один колідник — єснеє сонце,
Другий колідник — то місяць єсний,
Третий колідник — то дробен дошшїк.*

ЗАЖУРИЛА СИ КРУТАЯ ГОРА

Зажурила си крутая гора,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Шо не зродила шовкову траву,
 Але зродила зелене вино.
 Грешна г'аздиня вино садила,
 Вино садила та й сокотила,
 А райські птахи все прилітают
 Та тото винце вни об'їдают.
 Грешна г'аздиня все прогонее:
 Ви, райські пташки, вина не їжте,
 Бо тото вино не для вас росте —
 Є в мене ў рік аж три гостеви,
 Аж три гостеви, три колідники:
 Один колідник — еснее сонце,
 Другий колідник — то місяць есний,
 Третий колідник — то дробен дошшїк.
 Чим си пофалиш, перший колідник,
 Перший колідник, еснее сонце?
 Ой ек я зйду в неділю рано,
 Церкви й костьоли я обігрїю,
 Церкви й костьоли, усі престоли.
 Чим си пофалиш, другий колідник,
 Другий колідник, місяцю есний?
 Ой ек я зйду темної ночі,
 Темної ночі бай опівночі,
 Урадуецци гість у дорозі,
 Гість у дорозі та й звїрка в полі,
 Вся звїрка в полі та й рибка в морі.
 Чим си пофалиш третий колідник,
 Третий колідник, дрібний дошшїку?
 Ой ек я спаду три рази мая,
 Три рази мая, мая місяця,
 То вродит нам си жито, пшениця,
 Жито, пшениця, всека пашниця.
 Гой зберем женців сімсот молодців,

А в'езаночок сімсот дівочок
Та нажнемо кіп, ек на небі звiзд,
Наймемо возів сімсот обозів,
Позвозимо і на тихий Дунай,
На тихий Дунай, на крутий берег,
У стоги складемо, соколом завершим.
Вам на здоров'є, на многа літ.

Записано 1961 року в селі Молдова Суліца, Сучавського повіту.

ГОСПОДИНЯ СТЕРЕЖЕ СОН ЧОЛОВІКА,
ЯКИЙ ПРИНІС ДОРОГІ ПОДАРУНКИ

*Г'аздиня встала, по дворі ходит,
По дворі ходит, ключики носить,
Ключики носить, стиха говорить:
Ключики мої, помало дзвоніт,
Помало дзвоніт, милого не збудіт.*

ГОЙ РАНО, РАНО КУРОНЬКИ ПІЛИ

Гой рано, рано куроньки піли,

Приспів:

Гой дай, Боже!

А ше май рано г'аздиня встала,
Г'аздиня встала, по дворі ходит,
По дворі ходит, ключики носить,
Ключики носить, стиха говорить:
Ключі золоті, помало дзвоніт,
Помало дзвоніт, милого не збудіт,
Бо мій миленький дуже труденький,
Він прийшов сночі бай опівночі
Та приніс мені три подарунки:
Перший подарунок — вовніний шалик.
Гой рано, рано куроньки піли,
А ше май рано г'аздиня встала,
Г'аздиня встала, по дворі ходит,
По дворі ходит, ключики носить,
Ключики носить, стиха говорить:
Ключі золоті, помало дзвоніт,
Помало дзвоніт, милого не збудіт,
Бо мій миленький дуже труденький,
Він прийшов сночі, бай опівночі
Тіа приніс мені три подарунки:
Другий подарунок — бархітову ріклю.
Гой рано, рано куроньки піли,
А ше май рано г'аздиня встала,
Г'аздиня встала, по дворі ходит,
По дворі ходит, ключики носить,
Ключики носить, стиха говорить:
Ключі золоті, помало дзвоніт,
Помало дзвоніт, милого не збудіт,

Бо мій миленький дуже труденький,
Він прийшов сночі, бай опівночі
Та приніс мені три подарунки:
Третій подарунок — золотий перстінь.»
А за цим словом бувай здорова,
Бувай здорова, пані г'аздине,
Пані г'аздине, на мене (Параска).
Вінчуймо вас шестім, здоров'ім.

Записано зимою 1959 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

ПОКОТИЛАСЯ СНІЖНАЯ ГРУДКА

Покотилася сніжня грудка,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Не була ж тото сніжня грудка,
Наша г'аздиня на мня (Маріка),
Усе ходила, ключі носила,
Ключі носила, до них говорила:
Ключики мої, ви є золоті,
Ой не гриміте та не дудніте,
Бо мій миленький дуже труденький,
Сночі звечера й а з ловів прийшов
Та він убив аж дев'ять лисів,
Аж дев'ять лисів, десяту куну,
Десяту куну мені на фалу.
Гой за цим словом бувай здорова,
Бувай здорова, наша г'аздине,
Наша г'аздине, на мня (Маріка).
Ой здоров, здоров не сама собов.
Не сама собов а з г'осподарем.
Вінчуймо вас щастям, здоров'ям,
Щастям, здоров'ям, прожитком добрим,
Прожитком добрим та й віком довгим.

Записано 1964 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзяк, 70 років.

ПОКОТИЛА СИ СНІЖНАЯ ГРУДКА

Покотила си сніжная грудка,

Приспів :

Ой дай, Боже!

Ой то не грудка, то г'аздинечка,
По дворі ходит, ключики носить,
Ключики носить, з ними говорить:
Ключики мої, ключі золоті,
Помало дзвонить, г'азду не збудіт,
Бо мій г'осподарь барзо трудненький,
Барзо трудненький, з дороги прийшов
Та приніс мені дорогий дар,
Дорогу фустку на головоньку.
Покотила си сніжная грудка,
Ой то не грудка, то г'аздинечка,
По дворі ходит, ключики носить,
Ключики носить, з ними говорить:
Ключики мої, ключі золоті,
Помало дзвоніт, г'азду не збудіт,
Бо мій г'осподарь барзо трудненький,
Барзо трудненький, з дороги приїхав
Та приніс мені дорогий дар,
Дорогий дар — шовкову ріклю.
Покотила си сніжная грудка,
Ой то не грудка, то г'аздинечка,
По дворі ходит, ключики носить,
Ключики носить, з ними говорить:
Ключики мої, ключі золоті,
Помало дзвоніт, г'азду не збудіт,
Бо мій г'осподарь барзо трудненький,
Барзо трудненький, з дороги прийшов
Та приніс мені дорогий дар,
Дорогий дар — з волічки поїс.
Покотила си сніжная грудка,
Ой то не грудка, то г'аздинечка,
По дворі ходит, ключики носить,

Ключики носят, з ними говорить:
Ключики мої, помало дзвоніт,
Помало дзвоніт, милого не збудіт,
Бо мій г'осподарь барзо трудненький,
Барзо трудненький, з дороги прийшов
Та приніс мені дорогий дар,
Дорогий дар, золотий перстінь.
Дорога фустка головку клонит,
Шовкова рікля слід замітає,
З волічки пояс стан обіймає,
Золотий перстінь файно блишшет.
За цим же словом, бувай здорова,
Бувай здорова, тутешна жона.
Бувай здорова, не сама собов,
Не сама собов, а з г'осподарем.

Записано зимою 1959 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

У СЛАВНОЇ ГОСПОДИНІ, СЛАВНЕ ГОСПОДАРСТВО

*Чуємо ми тут
Добру г'аздиню,
Бо вона вірненько
На світі жиєт.*

ЦИ ДОМА Й ДОМА, СТАТЕШНА ЖОНА?

Ци дома й дома, статешна ¹ жона?

Приспів:

Гой дай, Боже!

Й а служки кажут, шо нема дома,
 А ми видимо, шо є вна дома,
 Сидит собі по конец стола,
 А на тім столі нові скатерти,
 А на скатертах круті колачі,
 Круті колачі з ерої пшениці,
 З ерої пшениці, всекої сівбиці.
 А на колачах зелене вино,
 Зелене вино вгору си вило,
 Вгору си вило, голубо зацвило,
 Голубо зацвило, сивно зродило,
 На многа літа статешні жоні.
 Вінчуймо вас шестім, здоров'ім,
 Шестім, здоров'ім, пробутком добрим,
 Пробутком добрим та й віком довгим.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

¹ Зіпсована форма, потрібно «тутешна».

ЦИ ДОМА, ДОМА ТУТЕШНА ЖОНА

Ци дома, дома тутешна жона?

Приспів:

Гой дай, Боже!

А служки кажут, шо не їх дома,
А ми видимо, шо вни є дома:
Ў нові пекарні колачі печут,
Колачі печут, в полиці мечут.
Збираймо ся, братя, заколедуймо,
Хоть по одному, по пшенишному.
Ци дома, дома їх донечка?

А служки кажут, шо нема дома,
А ми видимо, шо вна є дома:
Ў нові стодоли пшеничку віс
Пшеничку віс, золотом леліє.
Збираймо ся, братя, заколедуймо,
Хоть по єдному, по золотому.

Ци дома, дома їх синочок?
А служки кажут, шо нема дома,
А ми видимо, шо він є дома,
Ў нові стайнонці коники чеше,
Шовковов шіточков, сріблим зг'рибелцем.
Збираймо ся, братя, заколедуймо
Хоть по одному, по вороному.
У того коня сріблі копита,
Камінь лупають, церкви мурують.

Записано 10.І.1968 р. в селі Калинешти-Енаке, Сучавського повіту, від Марії Майдан, 56 років.

ЦИ ДОМА, ДОМА СТАТЕШНА ЖОНА

Ци дома, дома статешна ¹ жона?

Приспів:

Гой дай, Боже!

Й а служки кажут, шо нема дома,
Шо нема дома, пішли у поле.
Шо вни там діют? — ризи полочут.
Пополокали та й повішали,
Та й повішали на іленочку,
Шоби вни вісхли на неділочку.
Єк си звіяли три вітри буйні,
Звіяли ризи до Русалима,
А в Русалимі служби си прав'ї:
Перша службочка за і г'аздочку,
Друга службочка за і діточки,
Трета службочка за статешну жону.
Вінчуймо ж ми вас шестім, здоров'ім.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

---

¹ Потрібно би «тутешна».

А В ГОРІ, В ГОРІ, БЛУДИЛИ БЛУДЦІ

А в горі, в горі,
Блудили блудці.

Приспів:

Ой дай, Боже!
Блудили блудці
Сімсот молодців.
Приблудилися
До цього двора,
Чуємо ми тут
Добру г'аздиню,
Бо вона вірненько
На світі жиєт.
На світі жиєт,
На боже даєт.
На боже даєт
По золотому,
А нам, панови,
По червоному.
А ми підемо,
Свічку купимо.
Свічку купили,
В церкву вложили.
Свічечка горит,
Чисть Богу хвалит.
Чисть Богу хвалит,
Служба си служить
Служба си служить
Та й за г'аздиню.
Перша службочка
Та й за здоров'є,
Друга службочка
Та й за маржинку,
Трета службочка
Та й за г'аздиню.
Ой за цим словом
Будь, паня, здорова,

Не сама собов,
А з своїм г'аздов
Та й з діточками,
Шоби здорови.
Ой цисі светки,
Светкуй здорова,
Від тепер за рік,
Дочекай здорова.

*Записано 28.I.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
від Федора Фойчука, 70 років.*

А В РІЦІ, В РІЦІ, В ЙОРДАНСЬКІ ВОДИ

А в ріці, в ріці,
В Йорданські воді,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Три божі світці
Воду святили.
Воду святили,
Злот хрест згубили.
Грешна г'аздиня,
На мене (Параска),
По воду ішла,
Злот хрест найшла,
У руки взела
Та цулувала,
Додому несла,
На стів поклала,
А з стола брала,
До церкви несла.
До церкви несла,
Світцям подала:
Ви, божі світці,
Шо буде мені?
Будем за тебе
Бога просити.
Бога просити,
Служби служити.
Перша службочка
На світе Різдво,
Друга службочка
Та й на видорщі,
Трета службочка
Та й на великдень.
Та й на великдень,
На великий день.
Ой за цим словом
Будь, пані, здорова,

Не сама собов,
А з своїм г'аздов
Та й з діточками,
Шоби здорови.
Вінчуємо вас
Шестім, здоров'ім.
Шестім, здоров'ім
Та й Роком новим.

*Записано 28.І.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
від Федора Фойчука, 70 років.*

IV

КОЛЯДКИ ВДОВІ

ГРЕШНА Г'АЗДИНЬКО, СІДАЙ КОЛО НАС

Грешна г'аздинько, сідай коло нас,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Сідай коло нас та послухай нас,
 Будемо ж ми ті файно співати,
 Файно співати й колідувати.
 Сідай коло нас не сама собов,
 Не сама собов й а з діточками,
 Ой з діточками та й з овечками.
 Ой з овечками та й з коровками,
 Ой з коровками та й з кониками.
 Зажурила си висока гора,
 Шо не зродила шовкова трава.
 Й а в полонині під яблуною
 Сидів голубок та з голубиною.
 Єк займили стрілці з темного луга,
 Єк ізмірели, голуба вбили,
 Голуба вбили, голубку взели,
 Запровадили за тихий Дунай.
 Дають ї їсти, дають ї пити,
 Дають ї їсти еру пшеницу,
 Еру пшеницу, зимну водицу.
 Ой чому не їж, ой чому не п'єш?
 Ой ек ми їсти, ой ек ми пити,
 Їкий світ красний, нема з ким жити.
 Є в нас голубів сімсот і штири,
 Іди, віберай, котрий ти милий.
 Ой мій був милий в личко рум'єний,
 В личко рум'єний та й чорнобривий.
 Ой я літала, перебирала,
 Не могла найти, екого-м мала.
 Вінчуймо вас шестім, здоров'єм,
 Шестім, здоров'єм та й віком довгим.

Записано 1961 року в селі Молдова Суліца, Сучавського повіту.

У ПОЛІ, Ў ПОЛІ Є КРИНИЧЕНЬКА

У полі, ў полі
Є криниченька,

Приспів:

Гой дай, Боже!
Там коло неї
Є вдовиченька,
Ї а вмиваєся та втераєся,
Чом свого мужа
Сподіваєся:
Коли ж бо мій муж
Надійде з ліса?
Шуміть ви, ліси,
Чорні й зелені,
Коли ж бо мій муж
Надійде д-мені?
У полі, ў полі
Є криниченька,
Там коло неї
Є вдовиченька,
Ї а вмивається
Та й втерається,
Чом свого мужа
Сподівається:
Коли ж бо мій муж
Надійде з поля?
Шуміть ви, поля,
Про сумну долю.
Ї а вмивається
Та втерається,
Чом свого мужа
Сподівається.

Записано літом 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Марамурського повіту.

V

КОЛЯДКИ ПАРУБКОВІ

ПАРУБОК ШУКАЄ СОБІ ДРУЖИНУ

*Куда я іду? За дружинами.
Одна любила, шапку подала,
Друга любила, пірце подала,
Трета любила, коня дарила,
Коня дарила, сама йшла пішя.*

ОЙ РАНО, РАНО ЗОРІ ЗОРЄЛИ

Ой рано, рано зорі зорєли,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Але май рано наш панок устав,
 Ой устав, устав, коника всідлав,
 Коника всідлав, сів та й поїхав.
 Біжит він собі бай чистим полем,
 Ой чистим полем, конем вороним.
 Зустрічає він й а в чистім полі
 Два-три ангелі з неба послані:
 Кудя ти ідеш, грешний парубче?
 Кудя я іду? За дружинами.
 Одна любила, шапку подала,
 Друга любила, пірце подала,
 Трета любила, коня дарила,
 Коня дарила, сама йшла пішя.
 Від тої шепкі зорі зорєют,
 Від того пірця сонце сіяє,
 Від того коня буйний вітерец.
 А в того коня срібні копита,
 А в того коня шовковий фостик,
 А в того коня золота грива.
 Срібні копита камінь лупають,
 Срібло, золото в світ розсипають,
 Шовковий фостик слід замітає,
 Золота грива коня покрила.
 За цим же словом, бувай здоров.

Записано 1964 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзяк, 70 років.

ТАРУБОК ІДЕ ПО ПАННУ

*Слуги, вставайте, коні сідлайте
Та поїдемо в двір по панну,
В двір по панну, дівчину файну.*

ОЙ РАНО, РАНО КУРИ ЗАПЛИ

Ой рано, рано кури запіли,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Гой а май рано наш панич устав,
 Наш панич устав, три свічі всукав:
 При перші свічі файно ся вмивав,
 При другі свічі файно ся вбував,
 При треті свічі слуги побужав:
 Вставайте, слуги, вставайте не спіт,
 Слуги, вставайте, коні сідлайте
 Та поїдемо в двір по панну,
 В двір по панну, дівчину файну.
 Виїхали вни на першу гору,
 Стрілили з канон, як з неба грім.
 Виїхали вни на другу гору,
 Кинули мечем, як з неба блиском.
 Виїхали вни на третю гору,
 Пустили кульки, як дробен дощик.
 Панна, як оце сама зачула,
 Зачила тогди письмо писати,
 Письмо писати, до пана слати:
 Піду ж сама до мого пана,
 До мого пана, пана (Василя),
 Та най же мій пан коні не трудит,
 Коні не трудит, слуги не блудит.
 Вінчуймо ж тебе, пане (Василю),
 Щастям, здоровлям, файнов дівкою.

Записано 1964 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзяк, 70 років.

ОБЛОГА МІСТА

*Молодий пане, що починаєш?
Шо починаєш, мечем стинаєш,
Стинаєш мечем під славним містом,
Бо всі міщани смутненькі ході,
Смутненькі ході, радочку раді,
Чим би його ой перепросити.*

В НЕДІЛЮ РАНО КУРИ ЗАПЛИ

В неділю рано кури запіли,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Ой ше май ранше устав пан Василь.
Ой устав, устав, три свіцци всукав:
При перші свіцци конска всідлав,
При другі свіцци на коня сідав,
При треті свіцци здому віходєв,
Здому віходєв, в Львів си добував.
Ой ек панови раду радили,
Чім би Василя перепросили?
Вінесли єму бай таріль злота,
Він же й на того си ні подівив,
Си ні подівив та й си ні вклонєв.
Єк коня обертав, Львів си зодригав.
А ек панови раду радили,
Чім би Василя перепросили?
Вівели ж єму вороного коня,
Й а в того коня золота грива,
Золота грива земнев си везла.
Він же на коня си ні подівив,
Си ні подівив та й си ні вклонєв.
Єк коня обертав, Львів си зодригав.
Ой ек гуцули раду радили,
Чім би Василя перепросили?
Вівели єму красну дівчину.
Він же на того та й си подівив,
Ой си подівив та й си уклонєв,
Поза шию взяв, в личко цулував.
В городі зіля, в хаті весіля,

Музики грають, дівки гуляють,
Єк зазулечки в зеленім гаю,
Єк ластівочки в новім покою.¹
Ой за цим словом будь, пане, здоров,
Не самий собов, із татком, з мамков,
Із татком, з мамков, шоби здорови.

Записано 10.VIII.1969 року в селі Нісініт, Сучавського повіту від групи колядників: Федора Фойчука — 69 років, Андрія Г'етеша, — 36 років, Івана Г'етеша — 31 рік, Петра Цеги — 39 років.

---

¹ В інших варіантах тут, звичайно, слово «побою».

РАНО НА РІЗДВО ПАН (ИВАН) УСТАВ

Рано на Різдво пан (Иван) устав,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Пан (Иван) устав, три свічці всукав.
 При першій свічці вин си ўзував,
 При другій свічці личко ўмивав,
 При третій свічці гарно си ўбирав,
 При огарчиках коника сідлав,
 Коника сідлав, на него сїдав,
 На него сїдав, на войну пишов.
 А мати єго ўсе коло него
 Плачет, ридает та й єго просит:
 — Синку (Иване), дитинко моя,
 Не вібирайси та ўперед воська,
 Та й не знехайси поназад воська,
 Тільки змогайси посеред воська.
 Пишов наш (Иван) у чисте поле,
 Воськом бракуєт та вібираєт:
 Котре май крашше, собі готуєт,
 Котре май слабше, панам даруєт.
 Єк ўпорядкував, пишов бити Львів;
 Наді Львів верне, а Львів си здригне:
 — Хлопці, ступайте, вогню давайте!
 Єк ўздріли не жарт львівські мішшени,
 Жиди й поляки, також вірмени;
 Та війшли д-нему, шапки здоймили,
 Шапки здоймили та й раду мали,
 Та шо ж би єму за колач дали,
 Шоби вин їх став та й воювати.
 Віносет єму пару пістолет,
 Вин то не приймат, бо вин крашші мат.
 Наді Львів верне, а Львів си здригне.
 — Хлопці, ступайте, вогню давайте!
 Львівські мішшени плачут, голосет,
 Плачут, голосет та й єго просет;

Шапки здоймали та й раду мали,
Та шоби єму за колач дали,
Шоби вин їх став та й воювати.
Віносет єму шовкове ўбранє,
Шовкове ўбранє, сріблом вішите,
Сріблом вішите, золотом обвите;
Вин то не приймат, бо вин крашше мат.
Наді Львів верне, а Львів си здригне.
— Хлопці, ступайте, вогню давайте!
Віходет д-нему та ўсі бояри,
Шапки здоймали та й раду мали,
Шо ж би то єму за колач дали,
Шоби їх лишив та не воював.
Віводет єму сиўка коника,
Сиўка коника й срібну шабельку;
Вин то не приймат, бо ўсе крашше мат.
Наді Львів верне, а Львів си здригне.
— Хлопці, ступайте, вогню давайте!
Віходет д-нему пані мішшенки,
Єму уклонилиси та й раду мали,
Та шо ж би єму за добро дати,
Шоби вин їх став та й не воював,
Але би вин їм добру руку дав.
Віводет єму гарну дівчину,
Гарну дівчину, шшеру дружину,
Вин єї приймат, иншої не мат.
Тогди сталаси с панами згода;
Єк став на згоду, додому прийшов,
Прийшов з дівчинов, любов дружинов,
До татка й мамки, ўсеї родини.
Пане (Иване), вінчуємо те
Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками.
Будь богу ўдечний, рости величний
Таткови й мамці на пофалочку,
А добрим людем на порабочку;
Та й за цим словом, светкуй си здоров.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ОЙ РАНО, РАНО КУРИ ЗАПІЛИ

Ой рано, рано
Кури запіли,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Ой ше май раньше
Устав наш панич.
Ой устав, устав,
Личенько вмивав.
Личенько вмивав,
Коника сідлав.
Ой ї того коня
Срібні копита,
А й золота грива
Всю земню вкрила.
На коня сідав,
Попід Хотин іграв.
Кажут хотяни:
Це наш пан їде,
А мама каже:
Це мій син їде.
По чім пізнаєш?
По кошулечци:
Єк день біленька,
Єк лист тоненька.
Ой вна золеня
В кедри-керниці.
Чім она прана?
Срібним пранничком.
Де вна шушена?
В тура на розі.
Чим вна тачена?
Винним яблочком.
Де вна вбирана?
В мамки у хаті.
Як він її вберав,

З мамков си витав.
За цим же словом,
Будьте здоровий,
Не самий собов,
А з мамков свойов.

*Записано 28.І.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
від Федора Фойчука, 70 років.*

ОЙ РАНО, РАНО КУРИ ЗАПЛИ

Ой рано, рано кури запіли,

Приспів:

Ой дай, Боже!

А ше май рано пан (Василь) встав.
 Ой устав, устав, личенько вмивав,
 Личенько вмивав, файно си вберав,
 Файно си вберав, коника сідлав,
 Коника сідлав, на коня сїдав.
 Ой нема в царя такого коня,
 В мого коня золота грива,
 Золота грива всю землю вкрила.
 Він конем їхав, попід Хотин іграв.
 Ой мамка каже: то мій синок їде!
 По чім пізнати? — По кушулеці:
 Як день біленька, як лист тоненька.
 Де вна золенна? — У кидрі кирниці.
 Чим вна прана? — Срібним пранничком.
 Де вна сушена? — У тура на розі.
 Чим вна тачена? — Винним єблучком.
 Де вна убрана? — У раю за дверми.
 Єк він і вберав, з богом си витав.
 Ё городі зело, ё домі весело!
 Ё городі зіля, ё домі весіля!
 Ё городі ружка, у домі дружка!
 Ё городі зерьки, за столом матки,
 За столом матки, вже вінчик злотє.
 Музики грают, матки співають
 Єк зазулечки в зеленім гаю,
 Єк ластівочки в новім покою.¹

*Записано 10.1.1969 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
 від групи колядників: Федора Фойчука — 69 років, Андрія
 Г'етеша — 36 років, Івана Г'етеша — 31 рік, Петра Цег'и —
 39 років.*

¹ Потрібно би «побою».

МОЛОДИЙ ПАНЕ, ШО ПОЧИНАЄШ?

Молодий пане, що починаєш?

Приспів:

Ой дай, Боже!
 Шо починаєш, мечем стинаєш,
 Стинаєш мечем під славним містом,
 Бо всі міщани смутненькі ході,
 Смутненькі ході, радочку раді,
 Чим би його ой перепросити.
 Віносі ему миску срібляків,
 А він на того не подивився,
 Шепку не зняв та й не вклонився.
 Молодий пане, що починаєш,
 Шо починаєш, мечем стинаєш,
 Стинеш мечем під славним містом?
 Бо всі міщани смутненькі ході,
 Смутненькі ході, радочку раді,
 Чим би його ой перепросити.
 Віводі ему ворного коня,
 А він на того не подивився,
 Шепку не зняв та й не вклонився.
 Молодий пане, що починаєш,
 Шо починаєш, мечем стинаєш,
 Стинаєш мечем під славним містом?
 Вівели ж ему файну дівочку,
 Файну дівочку на мня (Марічку),
 А він на того ой подивився,
 Шепочку здоймив та й уклонився.

Записано 1964 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзяк, 70 років.

ПОПІД КАМЕНЕЦЬ БИТИЙ ГОСТИНЕЦЬ

Попід каменець битий гостинець,

Гой дай, Боже!

Й а хто ж йго вбив, — хлопець молодець.

Хвалився коньом перед корольом:

Такого ж коня не є в короля —

Й а в мого ж коня чичужні¹ очка,

Й а в мого ж коня листкові ушка,

Й а в мого ж коня золота грива,

Й а в мого ж коня срібне сіделце,

Срібне сіделце для мене (Йвана).

Чичужні очка звізди читають,

Листкові ушка щиро слухають,

Золота грива коника вкрила,

Срібне сіделце для мене пана,

Для мене пана, пана (Йвана).

Шовковий хвостик сніг замітає,

Срібні копита камінь лупають.

Копитом двигне аж ся мур здригне.

Виході д-іму й а все міщани,

Віносі іму полумис грошей,

Й а він на тото ніц не глядає,

Ніц не глядає, та й не приймає,

Та й не приймає, за дар не має.

Копитом двигне аж ся мур здригне, —

Виході д-іму й а все руснакі,

Виводі іму коника в сідлі,

Й а він на тото ніц не глядає,

Ніц не глядає, та й не приймає,

Та й не приймає, за дар не має.

Копитом двигне аж ся мур здригне —

Виході д-іму й а всі міщани,

Виводі д-іму паню молоду,

Паню молоду, на мня Маріку.

Й а він на тото барзо глядає,

Барзо глядає, щиро приймає,

Щиро приймає, файно дякує,

¹ Очевидно «жемчужні».

Файно дякує, низько ся кланяє,
Низько ся кланяє, за ручку імляє,
За ручку імляє, додому веде.
Додому привів, за стіл сідає,
За стіл сідає, красно обіймає.
За цим же словом, бувай нам здоров,
Бувай нам здоров, хлопець молодий,
Хлопець молодий, на мня (Іван),
Ой здоров, здоров не самий собов,
Не самий собов, із своїм татком,
Із своїм татком, із своєв мамков,
Із братчиками, і з сестричками,
І з сестричками, з колідничками.
Вінчуймо ж ті щастім, здоров'ім,
Щастім, здоров'ім, сими светми,
Сими светми, ой різдвеними,
На щастя, на здоров'я.

Записано 6.І.1964 року в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту, від Івана Гуменюка, 63 роки.

ГЕЙ ПРИЙШЛИ ДО ВАС ВСЕ Ї РІК, Ї ГОСТИНУ

Гей прийшли до вас
Ї рік, ї гостину,

Приспів:

Гой дай, Боже!
 Все ї рік, ї гостину,
 На світій вечір,
 На світій вечір
 З колідничками.
 Заколідуем миску,
 Миску золота.
 Миску золота,
 А другу срібла
 Та підемо ми
 До золотаря
 Та покуємо
 Золоті човна.
 Золоті човна,
 Сріблі веселця
 Та пустимося
 На сине море,
 На сине море,
 На тихий Дунай
 Та припливем ми
 Бай край Дуная:
 Ї дарили човна
 В турецькі мура —
 Віході вни д-нам,
 Віносі вни нам
 Миску золота;
 Миску золота,
 А другу срібла.
 Ми того берем,
 За дар не маєм.
 Ї дарили човна
 В турецькі мура:
 Гей віди, віди,

Турецкий царю,
Турецкий царю,
Наш г'осподарю!
Віході вни д-нам,
Виводі вни нам
Коника ў ридь¹,
Ў сріблїм сїдлі.
Ми тото берем,
За дар не масм.
Навернув восько
З правого боку —
Ўдарили човна
В турецкі мура:
Ми твою землю
Гет звоювали —
Огнем спалили,
Мечами збили.
Віході вни д-нам,
Виводі вни нам
Грешну й а панну,
На мнє (Марія).
Ми тото берем,
За дар приймаєм.
Гой на здоров'є
Г'осподареви,
Г'осподареви
На мнє (Василь),
Ваші г'аздині
На мнє (Варвара),
Маєте сина,
На мнє їм (Михай),
Маєте дочку
На мнє ї (Маріка).
Гей за цим словом,
Будьте здорови
Ў своїм халашаи,
На многа літ.

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

---

¹ Слід би «Коника ў нарядї», щоб римувало із наступним рядком, як в інших варіантах.

У полі, в полі
Є парубочок,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Вказався войську
Ще рекрувати¹,
Пішов у поле
Понадвертати.
Вийшли селяни,
З міста міщани,
Винесли єму
Три миски срібла.
Він того узяв,
Та не дякував.
Вказався ваську
Ще рекрувати,
Пішов у поле
Понадвертати.
Вийшли селяни,
З міста міщани,
Винесли єму
Три миски злота.
Він того узяв,
Та не дякував.
Вказався войську
Ще рекрувати,
Пішов у поле
Понадвертати,
Вийшли селяни,
З міста міщани,
Привели єму
Гречную панну.
Він панну узєв

---

¹ Очевидно, спотворена форма.

Та й подякував.
Та й подякував,
Розвеселився,
Розвеселився,
Низько вклонився.

Записано літом 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Марамуреського повіту.

ПАРУБОК ХВАЛИТЬСЯ КОНЕМ

*Фалив сі коньом, перед корольом:
Нема в короля такого коня,
Й а в мого коня срібні копита,
Срібні копита, золота грива.*

ФАЛИВ СІ КОНЬОМ, ПЕРЕД КОРОЛЬОМ

Фалив сі коньом, перед корольом,

Приспів:

Ой дай, Боже!
 Нема в короля такого коня:
 Й а в мого коня срібні копита,
 Срібні копита, золота грива,
 Золота грива, шовковий фостик,
 Шовковий фостик, чечужні¹ очка,
 Чечужні очка, листові ушка.
 Злата грива коня вкрила,
 Шовковий фостик слід замітає,
 Листкові ушка далеко чують,
 Чечужні очка звізди читають.
 Ой, коню, коню, продам я тебе,
 Продам я тебе за сто червоних.
 Ой, пане, пане, погадай собі,
 Погадай собі, чи не жель тобі
 Продати мене за сто червоних,
 Бо я ті вініс з трьох побоїв:
 Єк ми тікали з Туреччини,
 За нами кулі, єк дробен дошшік;
 Єк ми тікали з Московщини,
 За нами мечі, єк єсні свічі.
 Єк ми тікали через сине море,
 Я тебе не змочив, море перескочив.

Записано зимою 1964 року в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту.

¹ Жемчужні

ОЙ РАНО, РАНО КУРОНЬКИ ПІЛИ

Ой рано, рано
Куроньки піли,

Приспів:

Ой дай, Боже!
А ще май рано
Г'осподар¹ устав.
Гой устав, устав,
Три свічі всукав:
При перші свічі
Личенько вмивав,
При другі свічі
Сам себе вберав,
При треті свічі
Коника сідлав.
Ой сідлав, сідлав,
На него сідав.
Фаливси конем
Перед королем:
Такого коня
Нема в короля —
А в мого коня
Золота грива,
Золота грива
Коня вкрила.
А в мого коня
Склянії² очі.
Склянії очі
Далеко видят.
А в мого коня
Щуєві³ уха.
Щуєві уха
Далеко чуют.

¹ Безперечно, механічна заміна парубка господарем.

² Трохи невластивий епітет очей. Можливо, пізнішого пристосування.

³ Трохи незвичайна форма слова «чутливі».

А в мого коня
Срібні копита.
Ой копитами
Кінь мармор креше.
Ой мармор креше,
Церков буде.
Церков буде
З трьома верхами.
З трьома верхами,
З трьома вікнами.
В перше віконце
Ісходить сонце.
В друге віконце
В полудне сонце.
В третє віконце
На захід сонце.

*Записано літом 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Мара-
муреського повіту.*

ЗІ ВСЬОГО СТАДА ЛИШЕ КІНЬ ПАРУБКА НЕ
ВТОПИВСЯ

*Загнав стадо на золоті мости,
Золоті мости поломилися,
Усе стадочко потопилося,
Лиш не втопився один коничок.*

ОЙ РАНО, РАНО КУРИ ЗАПЛИ

Ой рано, рано кури запіли,

Приспів:

Ой дай, Боже!

А ще май рано (Василько) встав,
 Ой устав, устав, три свічі всукав:
 При перші свічі файно си вмивав,
 При другі свічі файно си вбирав,
 При треті свічі коня осідлав,
 Коня осідлав, в поле поїхав,
 В поле поїхав, стадо рахував.
 Загнав стадо на золоті мости,
 Золоті мости поломилися,
 Усе стадочко потопилося,
 Лиш не втопився один коничок,
 Один коничок під нашим паном.
 Все камінь лупав, церкви мурував,
 Церкви мурував з трьома верхами,
 З трьома верхами, з трьома вікнами:
 В перше віконце ісходить сонце,
 В друге віконце в обід сонце,
 В третє віконце заходить сонце.
 Вінчуймо тебе, грешний паночку,
 Грешний паночку, чом (Василечку).
 За цим же словом, бувай здоров.

Записано 1964 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзяк, 70 років.

ПАРУБОК ХОЧЕ ПРОДАТИ КОНЯ

*Гой торгом, торгом та й Сочавою
Коника водит, з конем говорит:
Гой, коню, коню, я тебе продам,
Я тебе продам туркам за море.*

ГОЙ ТОРГОМ, ТОРГОМ ТА Й СОЧАВОЮ

Гой торгом, торгом та й Сочавою,

Приспів:

Ой дай, Боже!

По торзі ходит молодий хлопец.
Гой ходит, ходит, коника водит,
Коника водит, з конем угорит:
Гой, коню, коню, я тебе продам,
Я тебе продам туркам за море,
Туркам за море за сто корони.
Як ти мене продаш, то згадаєш,
Шо я ти вініс із трьох побоїв:
З першого побою — з німецького,
З другого побою — з турецького,
З третого побою й а з поляцького.
Як тебе ніс я з німецького,
За нами кулі землю пороли;
Як я сми ти ніс с турецького,
За нами кулі, як звїзд на небі;
Як я сми ніс ти с поляцького,
За нами кулі, як дробен дощик.

Записано 6.II.1968 року в селі Киндешти, Ботошанського повіту, від Минодори Васіле Сорохан, 65 років.

У МІСТІ-МІСТЕЧКУ ПРИ БЕРЕЖЕЧКУ

У місті-містечку, при бережечку,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Там (Іван) ходит, коника водит;
 Зістрічєє вин пана короля,
 Фалитси конем перед королем:
 Такого кона нема ў короля,
 Бо ў его коня золота грива,
 Золота грива коника ўкрила,
 Срібні копита землечку пишут,
 Шойковий фостец слідки замітат.
 — Коню мій, коню, пофали ж мене,
 Пофали ж мене на сторононьці,
 На сторононьці, де май молодці.
 Єк не пофалиш, я продам тебе,
 Озму за тебе три гривні срібла,
 Три гривні срібла, чотири злота.
 На цисі слова кажет єму кінь:
 — Пане (Іване), розгадай собі,
 Розгадай собі, ци не жаль тобі,
 Ци не жаль тобі будет за мною;
 Пригадай собі, пане (Іване),
 Єк ми два ишли из Туреччини,
 За нами з гармат кулі летіли,
 Єк нас татари там воювали,
 Там воювали, у Дунай загнали;
 Усі панове там потонули,
 А єк я шайнув та й переплинув
 І не замочив навіть стременця,
 Та не стременця та ні ременця,

Та не ременця та ні панича,
Та не панича, пана (Івана).
Пане (Іване), будь богу ўдєчний,
Будь богу ўдєчний, рости величний
Таткови й мамці на пофалочку,
А добрим людем на порабочку.
Вінчуємо те шшестєм, здоров'єм,
Шшестєм, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками.

16.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ПАРУБОК-ВІВЧАР ТРЕМБІТАЄ

*Й а в горі, горі білі вівчарі,
Й а по долині дрібонькі вівці,
З тими вівцями срібний вівчарик
Срібним поясом заперезаний.*

Й А В ГОРІ, ГОРІ БІЛІ ВІВЧАРІ

Й а в горі, горі білі вівчарі,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Й а по долині дрібонькі вівці,
 З тими вівцями срібний вівчарик,
 Срібним поясом заперезаний.
 За тим пояском три трубки носит:
 Єдна му трубка є роговая,
 Друга му трубка ой лисовая,
 Трета му трубка ой медяная.
 Та як зайграє ой роговою,
 Пустит голосок у темний лісок.
 Ой як зайграє ой лисовою,
 Пустит голосок попід небесок.
 Ой як зайграє ой медяною,
 Пустит голосок аж на той світок.
 Пречиста діва: чій того синок?
 Як би-м го знала, я би го взяла,
 Я би-м го взяла, т-світним поклала,
 Т-світним поклала, межи святії,
 Межи святії, межи нашії.
 За колідочку горівкі бочку,
 Бочку не бочку, хоч коновочку,
 А з цього смішку хоть по шиліжку¹.
 В щастю-здоровлю на много літ прожити,
 Усі сятка висяткувати ще й других дочекати.

Записано 7.І.1964 р. в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту, від Івана Гуменюка, 63 р.

¹ Зменшена форма слова «шеляг» (грошова монета).

ОЙ З-ЗА ГОРИ, З-ЗА ВИСОКОЇ

Ой з-за гори, з-за високої,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Показалисі дві-три хмароньки.
 То не хмароньки, білі турмочки,
 За ними ходит файний молодец,
 Файний молодец, (Василько) хлопец.
 На нім сорочка як біль біленька,
 На нім поясок ой щовковенький,
 За тим пояском три тримбіточки:
 Одна тримбітка бай горіхова,
 Друга тримбітка бай мідяная,
 Трета тримбітка бай золотая.
 Ой як затрубив бай в горіхову,
 Пішов голосок аж попід лісок.
 Ой як затрубив й а в мідяную,
 Пішов голосок аж попід хмари.
 Ой як затрубив й а в золотую,
 Пішов голосок аж в небеса.
 Божая мати голос учула,
 Голос учула тай сподобила:
 Казала би-м го до себе взяти,
 До себе взяти й а в ризи вбрати,
 Й а в ризи вбрати, (Васильком) звати.
 А за цим словом, рости здоровий,
 Вінчуймо ж тебе щастям, здоров'ям.

Записано 1964 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзак, 70 років.

З-ЗА ТРЬОХ КІЧЕРЬОК

З-за трьох кічерьок
Війшов ботей овечок,

Приспів:

Ой дай, Боже!
З тими овечками
Та й вівчечок.
Він ходит, ходит,
Три трубці носит.
Заіграв в одну,
Трубку золоту,
Пустив голосок
Та й на ўвесь світок.
Пішла его мати
Голос пізнавати:
Це не мій синок
Пустив голосок.
Заіграв в другу,
В трубку срібну,
Пустив голосок
Та в темний лісок.
Прийшла го мати
Голос пізнавати:
Це не мій синок
Пустив голосок.
Заіграв в третю,
В трубку рогову,
Пустив голосок
Попід небесок.
Прийшла йго мати
Голос пізнавати:
Це вже мій синок

Пустив голосок.
Пустив голосок
Попід небесок
Та й ї темний лісок.
Ой за цим словом,
Бувай нам здоров.

*Записано 28.І.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
від Федора Фойчука, 70 років.*

ПАРУБОК ГАРНО ГРАЄ

*Й а в ті зерниці гордовий панок,
Гордовий панок в кітайку грає,
В кітайку грає, файно співає.*

ГОЙ ЗГОРУ Й ЗДОЛУ ВІТЕР ПОВІВАЄ

Гой згору й здолу вітер повіває,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Вітер повіває, Дунай вісихає,
 Дунай вісихає, зілім заростає.
 Ой то ж зілічко олень спасає,
 Й а в того оленя три-дев'ять рогів,
 А в тім дев'єтім світла й зерничка,
 Й а в ті зерниці гордовий панок,
 Гордовий панок в кітайку¹ грає,
 В кітайку грає, файно співає.
 Хто ж тебе навчив в кітайку грати,
 В кітайку грати, файно співати?
 Мене ж навчила й царева дочка,
 Царева дочка та й моя мама
 В кітайку грати, файно співати.
 Тобі на здоров'є, гордовий панок,
 Гордовий панок, на мне (Василько).
 Вінчуймо ж тебе шестім, здоров'їм.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

---

¹ Незрозуміле для інформатора. Потрібно би «В китару грає», як в інших варіантах цього типу в збірник у В. Гнатюка.

ПАРУБОК ПРОБУЄ ЗАСТРІЛИТИ ДВОХ ГОЛУБІВ

*Гой ходит, ходит пушечку носит,
Пушечку носит та все зміреє,
Та все вцілеє в два сивголуби.*

ГОЙ В САДІ, В САДІ Й А Ў ВІНОГРАДІ

Гой в саді, в саді й а ў винограді,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Гой була ж тудя давня стежка.
 Хто ж нею ходив? Гордовий панок,
 Гордовий панок, на мене (Василько).
 Гой ходит, ходит, пушечку носить,
 Пушечку носить та все зміреє,
 Та все зміреє, та все вцілеє,
 Та все вцілеє в два сивголуби.
 Не зміряй ти в нас, бо не вб'єш ти нас,
 Бо ми та й не є два сивголуби,
 Але ж бо ми два ангелики.
 Нас господь зіслав на світу землю.
 На світі земни правда й пропала,
 Правда й пропала, кривда настала,
 Шо син на вітця ручку здоймає,
 Дочка на матир все відрікає,
 А брат на брата ніж простігає,
 Сестра на сестру черів шукає,
 Сусід сусіда до пана тегає,
 До пана тегає, стежки не має.
 Вінчуймо ж ми вас шестім, здоров'ім.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

VI

КОЛЯДКИ ДІВЧИНІ

ДІВЧИНА СТЕРЕЖЕ ВІНО

*Зелене вино вгору си вило,
Вгору си вило, голубо зацвило,
Голубо зацвило, сивно зродило.
Грешна дівчина вино сокотила.*

ЗАЖУРИЛИ СИ ГОРИ Й ДОЛИНИ

Зажурили си гори й долини,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Шо не зродили жито й пшеницу,
Але зродили зелене вино.
Зелене вино вгору си вило,
Вгору си вило, голубо зацвило,
Файно зацвило, сивно зродило.
Грешна дівчина вино сокотила,
Єк сокотила, ширинку шила.
Шила, шила, лігла й заснула.
Прилетіли д-ні три пташці-ражці,
Крильцями збили, дівчину збудили:
Сиві голуби, в крильця не бийте,
В крильця не бийте і винця не пийте,
Бо мені винця божого треба:
Я на неділю гостей сподію,
Бо маю брата на оженіню,
А маю сестрів на відданне.
Вінчуймо ж тебе, грешна дівчина,
Грешна дівчина, на мнє (Ілена).
Вінчуймо ж тебе шестім-здоров'ім,
Шестім-здоров'ім, вінцем-бервінцем,
Вінцем-бервінцем, файним молодцем,
На шесті, на здоров'ї.

Записано 10.1.1968 р. в селі Калинешти-Єнаке, Сучавського повіту, від Миколи Сенчука, 52 роки.

А В ПОЛЕ, В ПОЛЕ, УКРАЙ ДОРОГИ

А в поле, в поле,
Украй дороги,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Гречна дівчина
Шитечко шила.
Шитечко шила,
Вино стерегла,
Вино стерегла,
При тім заснула.
Прилетіли три,
Три райські пташки,
Вони вино спили,
Крильцями збили,
Крильцями збили,
Дівку збудили:
Ой гиля, гиля,
Три райські пташки,
Бо треба мені
Багато вина —
Я маю сестру
На відданечку,
А маю брата
На оженінечку
Тай я сама
Вже заручена.

*Записано 28.І.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
від Федора Фойчука, 70 років.*

ДІВЧИНА СТЕРЕЖЕ ЯБЛУКА

*Гой в саді, в саді й а ў винограді,
Й а ў винограді єблунка зросла,
Єблунка зросла, файно зродила.
Грешна дівчина шитєчко шила,
Шитєчко шила, єблунку стерегла.*

ОЙ В САДІ, В САДІ Й А Ў ВІНОГРАДІ

Ой в саді, в саді й а ў винограді,

Приспів:

*Зелена,
Зелена яблінь червоні ябка зродила,
Червоні ябка зродила.*
Ой хто ж там буде, красна дівчина,
Красна дівчина, душка (Аничка).
Ой приходит д-ні, ой батенько ї:
Дочко (Аничко), ўрви ми ябличко.
Я вам не зирву, милому держу.
Ой в саді, в саді й а ў винограді,
Ой хто ж там буде, красна дівчина,
Красна дівчина, душка (Аничка).
Ой приходит д-ні, ой мама її:
Ой, дочко, дочко, ўрви ми ябличко.
Я вам не зирву, милому держу.
Ой в саді, в саді й а ў винограді.
Ой хто ж там буде, красна дівчина,
Красна дівчина, душка (Аничка).
Ой приходит д-ні, ой братчик її:
Сестро, сестричко, ўрви ми ябличко.
Я ти не зирву, милому держу.
Ой в саді, в саді й а ў винограді,
Ой хто ж там буде, красна дівчина,
Красна дівчина, душка (Аничка).
Приходить д-ні сестричка її:
Сестро, сестричко, ўрви ми ябличко.
Я ти не зирву, милому держу.
Ой в саді, в саді й а ў винограді.
Ой хто ж там буде, красна дівчина,
Красна дівчина, душка (Аничка).
Приходить їд ні, ой милий її:
Мила, миленько, ўрви ми ябличко.
Я тобі зирву, бо тобі держу.
Ўзяв він її швидко за ручку,
Ой повів її та додомочку.

За столом сідає, сам сі вклоняє.
Дай же ти, Боже, в городі зілі,
В городі зілі, мнісниц весілі.
Дай же ти, Боже, в городчік мнеткі,
В городчік мнеткі, в мнісници скрипки.
За цим же словом, бувай здорова,
Бувай здорова, красна (Аничко).
Бувай здорова, не сама собов,
А з татком, з мамов, та з братчиками,
Ой з братчиками, з колідничками.

Записано 6.І.1964 р. в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту, від Івана Гуменюка, 63 роки.

ГОЙ В САДІ, В САДІ Й А Ў ВІНОГРАДІ

Гой в саді, в саді й а ў винограді

Приспів:

Гой дай, Боже!

Грешна дівчина єблука рвала,
 Єблука рвала, у фартух клала.
 Ой прийшов ід ні бай тато її:
 Донько (Марічко), ўрви ми єблучко.
 Я вам не урву, я милому держу.
 Гой в саді, в саді й а ў винограді
 Грешна дівчина єблука рвала,
 Єблука рвала, у фартух клала.
 Ой прийшла ід ні бай мама її:
 Донько (Марічко), ўрви ми єблучко.
 Я вам не урву, я милому держу.
 Гой в саді, в саді й а ў винограді
 Грешна дівчина єблука рвала,
 Єблука рвала, у фартух клала.
 Ой прийшов ід ні бай браччік її:
 Сестро (Марічко), ўрви ми єблучко.
 Я тобі не ўрву, я милому держу.
 Гой в саді, в саді й а ў винограді
 Грешна дівчина єблука рвала,
 Єблука рвала, у фартух клала.
 Ой прийшла ід ні бай сестра її:
 Сестро (Марічко), ўрви ми єблучко.
 Я ти не урву, я милому держу.
 Гой в саді, в саді й а ў винограді
 Грешна дівчина єблука рвала,
 Єблука рвала, у фартух клала.
 Ой прийшов ід ні бай милий її:
 Мила (Марічко), ўрви ми єблучко.

Я тобі урву, бо тобі держу.
А за цим словом, бувай здорова,
Бувай здорова, грешна дівчина,
Грешна дівчина, на мене (Марічка).
Вінчуймо ж тебе шестім, здоров'їм,
Шестім, здоров'їм, вінцем-бервінцем,
Вінцем-бервінцем, хлопцем молодцем.

Записано зимою 1968 року в селі Мариця, Сучавського повіту, від Марії Савюк, 19 років.

НА РІЗДВО РАНО (МАРІЧКА) ВСТАЛА

На Різдво рано (Марічка) встала,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Раненько ўстала, личко ўмивала,
Личко ўмивала, отченаш казала;
Єк помолиласи та й вїйшла надвир,
Єк вїйшла надвир, дивитси долів,
А здолу видко сонечко сходит.
Коло ї двора є три горїдці:
Ў першїм городї зїле дївини,
Є там васильок та і малинки,
Є і братчики та й солом'єнки;
Ў другїм городї усека єрина:
Капуста, ўгїрьки, чиснок, цибуля,
Є горох та й биб та ше й фасуля;
Ў третїм городї гарний садочок,
Гарний садочок, много деревин:
Яблука, грушки, вишні, черешні,
Вишні, черешні та ўсі запашні;
Одна яблінка з усіх найкрашшя,
На нїй зродили трое яблучок.
Тотї яблучка (Марїчка) рвала,
(Марїчка) рвала та й подїлила:
Одно яблучко дала татови,
Друге яблучко ўна дала мамці,
Трете яблучко ўна заховала,
Бо добре знаєт, кому єго даст.
Ў городї зїле та запашливе,
М'єсниц весїле, шоби шшесливе;
Ў городї зїле, шоби пахати,
М'єсниц весїле, шоби гуляти.

Вінчуємо те, панно (Марічко),
Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками;
А за цим слівцем, хлопцем-молодцем.
Ти не забувай трете яблучко:
Дай его тому, кому сховала;
Не держи бирше, лиш до цих м'єсниц,
А за цим словом, светкуй здорова.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ГОЙ В САДІ, В САДІ Й А Ў ВІНОГРАДІ

Гой в саді, в саді й а ў винограді,

Приспів:

Гой дай, Боже!
 Й а ў винограді еблунка зросла,
 Єблунка зросла, файно зацвила,
 Файно зацвила, сивно зродила.
 Грешна дівчина шитечко шила,
 Шитечко шила, еблунку стерегла,
 Єблунку стерегла, твердо заснула,
 Твердо заснула, за еблунку забула.
 Прийшли парубки, еблунку стрісли,
 Єблунку стрісли, колєдку склали,
 Колєдку склали грешні дівчині,
 Грешні дівчині, на мене (Марічка).
 Вінчуймо ж ми вас шестім, здоров'ім,
 Шестім, здоров'ім, вінцем-бервінцем,
 Вінцем-бервінцем, хлопцем молодцем.
 За цим же словом, бувай здорова.
 Гой здоров, здоров, не сама собов,
 Не сама собов, а з татом, з мамов,
 З татом, з мамою, і з сестричками,
 І з сестричками, з братчиками,
 З нами всіма бай колідничками.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

ДІВЧИНА ХОЧЕ СПІЙМАТИ ЗОЗУЛЮ

*Коби ж я мала брацку шабельку,
Калинку б стяла, зазульку б взяла
Та би занесла ў вишневий садочок.*

ГОЙ РАНО, РАНО, РАНО В НЕДІЛЮ

Гой рано, рано, рано в неділю,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Встала дівчина, файно си вбрала,
 Файно си вбрала, по воду пішла,
 По воду пішла за буковинку,
 За буковинку, за луговинку,
 Стрітила си вна з дробин дошшіком.
 Дробин дошшік йде, зазулька кує,
 Зазулька кує на калинонці.
 Коби ж я мала брацку шабельку,
 Калинку б стяла, зазульку б взяла
 Та би занесла ў вишневий садок,
 Давала б її їсти та й пити,
 Щоби вна мені рано ковала,
 Рано ковала, братя бужела.
 Вставайте, братя, вставайте, не спіт,
 Вставайте не спіт, йдіт вінце плетіт,
 Вінце-бервінце хороше дівці,
 Хороше дівці, на мнє (Іленка).
 Тобі на здоров'є, грешна дівчина,
 Грешна дівчина, дівка (Іленка).
 Вінчуймо ж тебе шестім -здоров'ім,
 Шестім-здоров'ім, файним хлопцем.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

ПІШЛА ДІВЧИНА РАНО НА ВОДУ

Пішла дівчина
Рано на воду,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Води зачерла,
Хустину вергла,
Хустину вергла,
Личко утерла
Та й вчула вона
Сиву зозульку:
Та понесла би
В няньків садочок,
Щоб веселила
Ми головочку,
Щоби раненько
Мене збудила,
Мене збудила,
Столи помила,
Столи помила,
Істи зварила.
Вінчуємо вас
Щастям, здоров'ям.
Щастям, здоров'ям,
Зеленим вінцем,
Зеленим вінцем,
Файним легінцем.

Записано літом 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Марамуреського повіту.

ДІВЧИНА ШИНКАРКА

*А їй тій світлиці дівчи,
Гарна дівчица, панна Марічка;
Та й уна там була та й пробувала
Та їсеке питє там продавала.*

ЄК ЗАШУМІЛА ТА Й ДУБРОВОЧКА

Єк зашуміла та й дубровочка,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Та й збіглася д-ній ўся громадочка.
 — Чого ж ти шумиш та й, дубровочко?
 — Я шум'ю, дудню, бо звіря чую,
 Бо звіря чую, звіря оленя;
 Ў того оленя та й на головці
 Роги великі, дуже прекрасні,
 А на тих рогах дев'ять вершечків,
 На тих вершечках красна світлиця,
 А ў тій світлиці гарна дівица,
 Гарна дівица, панна (Марічка);
 Та й ўна там була та й пробувала
 Та ўсеке пите там продавала.
 На Різдво рано прийшли до неї,
 Прийшли до неї три козаченьки,
 Та й забаўлелися три ночі й три дні,
 Та їли й пили та й не платили;
 А ўна у них за то позабирала:
 Ў першого ўзела сивка коника,
 Ў другого ўзела ясну шабельку,
 Ў третого ўзела срібний перстинец.
 А ўни до неї проговорили,
 Проговорили, дуже просили:
 — Ти, гречна панно, панно (Марічко),
 Не гаразд тобі сиўком коником,
 Сиўком коником самій гулеті,
 При правім боці шаблю носити.
 А ўна їм на це так исказала:
 — Я сама знайду, шо с цим зробити:
 Сиўка коника я дам (Петрови),
 Ясну шабельку я дам (Олексі),
 Срібний перстенец я сама зношу,
 Я сама зношу та й вас не прошу.
 На цу відповідь козаки пішли,

Козаки пішли, бирше не прийшли.
Гречна ви панно, панно (Марічко),
Прийдіт ко д-нам, подекуйте нам,
Та шо ж бо ми вам коледували.
Вінчуємо вас, панно (Марічко),
Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками;
Будь веселенька, ек пташка ў гаю,
Та будь красенька, ек квітка ў маю;
Дай тобі, боже, ў городі зіле,
Ў городі зіле, м'єсниц весіле;
Ў городі зіле, шоби пахати,
М'єсниц весіле, шоби гуляти;
Ў городі зіле та й запашливе,
М'єсниц весіле, шоби шшесливе;
А за цим сліўцем, хлопцем-молодцем;
Конец коледі, светкуй здорова.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

ПАВИНИЙ ВІНЕЦЬ

*Павонька ходить, пір'ячко ронить.
Гречная панна пір'я збирала,
Пір'я збирала, в рукав складала,
З рукавця брала, на столик клала,
З столика брала, та й вінчик плела.*

ЛІТАЛИ ПАВОНЬКИ ПОМЕЖИ ГОРОНЬКИ

Літали павоньки помежи гороньки,

Приспів:

*Рано,
Рано раненько ясне соненько сходило,
Ясне соненько сходило.*
Літали, літали, пірінько губили,
Гречная панна пірінько збирала,
Гречная панна, ой (Марічка) файна,
Пірічко збирала, на рукавчік клала,
З рукавчіка брала, на тарілчік клала,
З тарілчіка брала та віночок плела,
Ой віночок плела, на головку клала:
Подиви сі, мамко, ци то хорошинько.
Ой звіяли сі три буйні вітри,
Шайнули вінчик в тихий Дунайчік.
Три риболовці рибу ловили.
Ви, риболовці, йміт ми віночок.
А шо нам буде за переємец?
Першому буде шовкова хустка,
Другому ж буде срібний перстинец,
Третому ж буде грешная панна,
Ой грешная панна, ой (Марічка) файна.
А за цим же словом, бувай нам здорова.
Ой здоров, здоров, не сама собов,
Не сама собов, і з своїм татом,
І з своїм татом, й а з мамою,
З братчиками, з сестричками,
Та з нами всіма колідничками.

Записано 6.І.1964 р. в селі Корнуцел-Банат, Караи-Северінського повіту, від Івана Гуменюка, 63 роки.

В саду, в садочку,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Павка лігала,
Пір'я губила.
Марічка біла
Май рано встала,
Три свічки взяла.
При перші свічці
По водицю пішла,
При другі свічці
Личко вмивала,
При треті свічці
Пір'я збирала,
Пір'я збирала,
В рукавець клала.
З рукавця брала
На столик клала,
З столика брала,
Віночок плела.
Віночок плела,
На головку клала,
Мамку питала:
Дивися, мамко,
Ци оздобненько.
Ой здобен, здобен
Пав'яний вінец.

*Записано в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту
весною 1964 р. від Марії Зюзяк, 70 років.*

ГОЙ ПО ГОРІ, ГОРІ ПАВОНЬКА ХОДИТЬ

Гой по горі, горі
Павонька ходить,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Павонька ходить,
Пір'ячко ронить,
Гречная панна
Пір'я збирала,
Пір'я збирала,
В рукав складала,
З рукавця брала,
На столик клала,
З столика брала
Та й вінчик плела.
Вінчик вна плете,
На главу кладе,
На главу кладе,
Ци здобен буде.
Ци здобен буде
Пав'яний вінчик?
Знялись вітрове
З усьох стороний,
Шайнули вінчик
На тихий Дунай.
Пливи ти, вінцю,
На тім Дунайцю.
Ой ішли туди
Три риболови.
Ци не стрічали
Пав'яний вінчик?
А ми зустрічали,
Мрежу вкидали,
Та що нам буде
За переємчик?
Одному буде
Золотий пояс,

Золотий пояс
Лідвиці гоїть¹.
Другому буде
Шовк-хустиночка,
Шовк-хустиночка
Личко втерати.
Третому буде
Сама молода,
Сама молода
Так, як ягода.

Записано літом 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Марамуреського повіту.

---

¹ Лідви(ці), лідвоньки — застаріле слово. Означає: боки, (ребра). У варіантах з інших збірок, звичайно, *Золотий пояс лідвоньки тисне, клонить, обв'язує* тощо, але віде не *гоїть*. Можливо, що тут слід мати на увазі вплив чеської мови, де *ledvína* означає *п'ючка*, з якою і асоціювалось поняття «гоїти», взагалі, не властиве колядкам.

ПО ГОРІ, ГОРІ ПАВИ ЛІТАЛИ

По горі, горі
Пави літали,

Приспів:

Ой дай, Боже!
А по долині
Пір'є роняли;
Але тудя йшла
Гречна дівчина,
Пір'є збирала,
В шириньку клала,
Додому пішла,
На столик клала.
На столик клала,
Вінчик ушила,
Вінчик ушила,
На голу¹ клала:
Дивися, мамко,
Ци хорошенько?
В неділю рано
До сльобу ішла.
Звієли три,
Три буйні вітри,
Звієли вінец
На тихий Дунец².
Ай тудя ішли
Три рибарики,
Рибку ловили,
Вінчик спіймали.
Ой шо ти нам даш
Пересем за це?
Ой одному дам
Срібний перстенец,
А другому дам

---

¹ Голову

² Дунаєць

Шовкову фустку,
А третому буду
Сама за жону.
В городі зело,
В хаті весело;
В городі зілля,
В хаті весілля;
Музики грают,
Матки співають,
Єк зазулечки
В зеленім лузі,
Єк ластівочки
В новім побою.
Ой за цим словом
Будь, дівко, здорова.

*Записано 28.I.1970 року в селі Нісініт, Сучавського повіту,
від Федора Фойчука, 70 років.*

ПО ГОРІ, ГОРІ ПАВКА ХОДИЛА

По горі, горі павка ходила,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Павка ходила, пави¹ ронила,
 А за нев ишла гречная панна,
 Гречная панна, панна (Марічка).
 Павки збирала, ў рукавец клала,
 Ў рукавец клала, додому несла,
 Додому несла, на столик клала;
 С столика брала, віночок плела,
 Віночок плела, на голов клала,
 На голов клала, ци здібний будет,
 А здібний будет, до церкви пидет.
 Єк звіялиси та буйні вітри
 Та ўзели вінец ў тихий Дунаєц;
 Та за ним пишла панна (Марічка),
 Зістрітила ўна три риболови,
 Їм си ўклонила та й запитала:
 — Єк ви тут були та й пробували,
 Ци не виділи, ци не бачили
 Пав'єний вінец ў тихий Дунаєц?
 — Ми го виділи та й ми бачили,
 А шо ж нам будет за переємец?
 Ўна си ўтішила та й їм сказала:
 — Першому будет срібний перстенец,
 Другому будет пав'єний вінец,
 Третому будет красная панна,
 Красная панна, панна (Марічка).
 Вінчуємо вас, панно (Марічко),

---

¹ Пір'я

Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками.
Поможи, Боже, та й цисі света
Опровадити, других діждати;
Ў городі зіле, м'єсниц весіле,
А за цим словом, хлопцем-молодцем.
Тепер, панночко, светкуй здорова.

*Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського
повіту, від Василя Курачука, 70 років.*

ДІВЧИНА ШИЄ

*Грешная панна на мня Ганна
Ой сидит, сидит, ширинки шиє:
Першу ширинку свому татови,
Другу ширинку свої мамоці,
Третю ширинку свому милому.*

ОЙ Ў ПОЛІ, ПОЛІ, ПОБЛИЖ ДОРОГИ

Ой ў полі, полі,
Поближ дороги,

Приспів:

Гой дай, Боже!
Гой там сосночка
Тонка, висока,
Тонка, висока,
У спід широка.
Й а в ті сосноцці
Срібла колиска,
Й а в ті колисці
Грешная панна,
Грешная панна,
На мня (Ганна).
Ой сидит, сидит,
Ширинки шиє:
Першу ширинку
Свому татови,
Другу ширинку
Свої мамоцці,
Трету ширинку
Свому милому.
Гей за цим словом,
Будьте здорови,
Будьте здорови
В своїм халаши.

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

ГЕЙ ШУМИ, ШУМИ, ЗЕЛЕНИЙ ЛУЖЕ

Гей шуми, шуми, зелений луже,

Приспів:

У ялині,
 Гой ў ялині, ў зеленій луці.
 Туда й ходила, кошульку шила,
 Кошульку шила грешная панна,
 Грешная панна на мене (Іленка).
 Туда й ходила, кошульку шила,
 Кошульку шила своїй мамонці,
 Своїй мамонці кітом кітила¹.
 Гей шуми, шуми, зелений луже,
 Туда й ходила, кошульку шила,
 Кошульку шила грешная панна.
 Кошульку шила свому татови,
 Свому й татови білом білила.
 Гой ў ялині, ў зеленій луці
 Туда й ходила, кошульку шила,
 Кошульку шила грешная панна,
 Кошульку шила своїй сестриці,
 Своїй сестриці злотом злотила.
 Гой ў ялині, ў зеленій луці,
 Туда й ходила, кошульку шила,
 Кошульку шила свому братови,
 Свому братови сріблом сріблила.
 Гой ў ялині, ў зеленій луці,
 Туда й ходила, кошульку шила,
 Кошульку шила свому милому,
 Свому милому злотом злотила.
 Гой ў ялині, ў зеленій луці,
 Туда й ходила, ширинку шила,
 Ширинку шила грешная панна,
 Грешная панна на мене (Іленка),
 Свому милому ширинку шила,
 Ширинку шила, кітом кітила,

¹ Цей образ широко розповсюджений у південнослов'янському фольклорі, звідки він запозичений румунами. Походять від: *кіта* — китця; *китіти* — прикрашати китцями (сорочки, одяг).

Кітом кітила, білом білила,
Білом білила, злотом злотила,
Злотом злотила, сріблом сріблила,
Сріблом сріблила своєму милому.
Вінчуємо ми вас щастям, здоров'ям,
Щастям, здоров'ям та святим Йорданом,
Світим Йорданом та й Новим роком,
На щастя, на здоров'я.

Записано 25.I.1968 року в селі Негостина, Сучавського повіту, від Анни Гарасимюк, 58 років.

В ТАНЦІ ДІВЧИНА ВЕДЕ ПЕРЕД

*Ў вині, вині, ў вишневім саді
Музики грают, дівки гуляют,
Грешна дівчина перед веде.*

НА МУРАВОНЦІ МУЗИКИ ГРАЮТ

На муравонці музики грають,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Музики грають, дівки гуляють,
 Серед дівок одна перед веде.
 Приходить ід ні, ой татко її:
 Ой, донько, донько, час додому йти.
 Ой піду, піду, най танчік дійду.
 Танчік не дійшла й а в другий пішла.
 На муравонці музики грають,
 Музики грають, дівки гуляють,
 Серед дівок одна перед веде.
 Приходить ід ні, ой матінка і:
 Ой, донько, донько, час додому йти.
 Ой піду, піду, най танчік дійду.
 Танчік не дійшла й а в другий пішла.
 На муравонці музики грають,
 Музики грають, дівки гуляють,
 Серед дівок одна перед веде.
 Приходить ід ні, ой братчик її:
 Ой, сестро, сестро, час додому йти.
 Ой піду, піду, най танчік дійду.
 Танчік не дійшла й а в другий пішла.
 На муравонці музики грають,
 Музики грають, дівки гуляють,
 Серед них одна, ой перед веде.
 Приходить ід ні, ой сестра її:
 Ой, сестро, сестро, час додому йти.
 Ой піду, піду, най танчік дійду.
 Танчік не дійшла й а в другий пішла.
 На муравонці музики грають,
 Музики грають, дівки гуляють,
 Серед них одна, ой перед веде.
 Приходить ід ні миленький її:
 Ой, мила, мила, час додому йти.
 Танчік не дійшла, додому пішла,

Танчік не дійшла й а з милим пішла.
За цим же словом, бувай здорова,
Бувай здорова не сама собов,
Не сама собов, а з своїм татком,
Із своїм татком та й з своєв мамков,
Та й з сусідами, з колідничками.
Вінчуймо ті ой новим роком,
Ой новим роком та довгим віком.
Дай же ти, боже, в городі зілі,
В городі зілі, в хаті весілі.
Ой дай ти, Боже, в городі мнетки,
В городі мнетки й а в хаті скрипки.

Записано 6.І.1964 р. в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту, від Розалії Семчич, 75 років

ГОЙ В ЛІСКУ, В ЛІСКУ НА ЖОВТІМ ПІСКУ

Гой в ліску, в ліску, на жовтім піску,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Стоїт коршмина мармуровая,
 А в ті коршмині данчік си завів.
 Хто перед веде? — грешна дівчина.
 Приходить за неў та її татко:
 Донько (Марічко), ходи додому.
 Гой піду, піду, най данчік дійду.
 Данчік не дійшла та й ў другий пішла.
 Гой в ліску, в ліску, на жовтім піску
 Стоїт коршмина мармуровая,
 А в ті коршмині данчік си завів.
 Хто перед веде? — грешна дівчина.
 Приходить за неў та її мама:
 Донько (Марічко), ходи додому.
 Гой піду, піду, най данчік дійду.
 Данчік не дійшла, у другий пішла.
 Гой в ліску, в ліску, на жовтім піску
 Стоїт коршмина мармуровая,
 А в ті коршмині данчік си завів.
 Хто перед веде? — грешна дівчина.
 Приходить за неў та її брат:
 Сестро (Марічко), ходи додому.
 Ой піду, піду, най данчік дійду.
 Данчік не дійшла, у другий пішла.
 Гой в ліску, в ліску, на жовтім піску
 Стоїт коршмина мармуровая,
 А в ті коршмині данчік си завів.
 Хто перед веде? — грешна дівчина.
 Приходить за неў та її сестра:
 Сестро (Марічко), ходи додому.
 Гой піду, піду, най данчік дійду.
 Данчік не дійшла, у другий пішла.
 Гой в ліску, в ліску, на жовтім піску
 Стоїт коршмина мармуровая,

А в ті коршмині данчік си завів.
Хто перед веде? — грешна дівчина.
Приходить за неї та милий її:
Ми́ла (Ма́річко), ходи додому.
Гой піду, піду, най данчік дійду.
Гой данчік дійшла, з милим пішла.
Вам на здоров'є, грешна дівчина,
Грешна дівчина, на мнє (Ма́річка).
Вінчуймо ми вас шестім, здоров'ім,
Шестім, здоров'ім, вінцем-бервінцем,
Вінцем-бервінцем, файним хлопцем.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

У ВИНІ, ВИНІ, Ў ВИШНЕВІМ САДІ

У вині, вині, ў вишневім саді

Приспів:

Ой дай, Боже!
 Музики грают, дівки гуляют,
 Грешна дівчина бай перед веде.
 Ой прийшов ід ні бай дедя її:
 Ой чис би, чис би вже й додому йте.
 Ой зараз піду, най з данцу віду.
 Ой з данцу вішла та в другий зайшла.
 У вині, вині, ў вишневім саді
 Музики грают, дівки гуляют,
 Грешна дівчина бай перед веде.
 Ой прийшла ід ні бай мама її:
 Ой чис би, чис би вже додому йте.
 Ой піду, піду, най з данцу віду.
 Ой з данцу вішла та в другий зайшла.
 У вині, вині, ў вишневім саді
 Музики грают, дівки гуляют,
 Грешна дівчина перед веде.
 Ой приходит ід ні бай браччїк її:
 Ой чис би, чис би вже додому йте.
 Ой зараз піду, най з данцу віду.
 Ой з данцу вішла та в другий зайшла.
 У вині, вині, ў вишневім саді
 Музики грают, дівки гуляют,
 Грешна дівчина перед веде.
 Ой прийшла ід ні бай сестра її:
 Ой чис би, чис би вже додому йте.
 Ой зараз піду, най з данцу віду.
 Ой з данцу вішла та в другий зайшла.
 У вині, вині, ў вишневім саді
 Музики грают, дівки гуляют,
 Грешна дівчина перед веде.
 Ой прийшов ід ні бай милий її:
 Ой чис би, чис би вже додому йте.

Ой зараз піду, най з данцу віду.
Ой з данцу вішла та й з милим пішла,
Та й з милим пішла, додому прийшла.
В городі зіля, дома весіля,
Музики грають, дівки гуляють,
Єк зазулечки в зеленім гаю,
Єк ластівочки в новім покою.
Ой цісі светка светкуй же здоров,
Від тепер за рік дочікай здоров.

Записано 10.VIII.1969 року в селі Нісініт, Сучавського повіту, від групи колядників: Федора Фойчука — 69 років, Андрія Г'етеша — 36 років, Івана Г'етеша — 31 рік, Петра Цегу — 39 років.

ДІВЧИНА ОЧІКУЄ СВОГО МИЛОГО

*Гой рано, рано, рано в неділю
Встала дівчина, розчисала си,
Розчисала си та й сподівала си,
Свого милого сподівала си.*

ГОЙ РАНО, РАНО, РАНО В НЕДІЛЮ

Гой рано, рано, рано в неділю,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Встала дівчина, розчисала си,
 Розчисала си та й сподівала си,
 Свого милого сподівала си:
 Єк мій миленький з угрів прийде,
 З угрів прийде, до мене зайде.
 Ї мого милого шепка модерка¹,
 Шепка модерка, струцеве перце.
 З-за того перця зорі зореют,
 Зорі зореют, сонечко сходить,
 Сонечко сходить, а в дім заходить,
 В дім господарский, грешна дівчина,
 Грешна дівчина на мнє (Ілена).
 Вінчуймо ж тебе шестім, здоров'ім,
 Шестім, здоров'ім, файним молодцем.

Записано зимою 1967 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

¹ Зіпсована форма виразу шапка «мадьярка», тобто головний убір мадьярських солдатів

МИЛИЙ ВИРУЧАЄ МИЛУ

*Пасла Марічка сивенькі воли,
Волики пасла, шитічко шила,
Шитічко шила, твердо заснула,
Твердо заснула, воли згубила,
Й а милий пішов, волики найшов.*

ОЙ ПРАЛА, ПРАЛА (МАРІКА) БІЛА

Ой прала, прала (Маріка) біла,

Приспів:

*Чотири,
Чотири волки¹ в золотім ярмі звеніли,
В золотім ярмі звеніли.*
Ой прала, прала, перстінь згубила.
Іди, татку, йди, перстенец найди.
Ой пішов, пішов, світок обійшов,
Світок обійшов, перстінь не найшов.
Ой прала, прала (Маріка) біла,
Ой прала, прала, перстінь згубила.
А йди, мамко, йди, перстенец найди.
Ой пішла, пішла, світок обійшла,
Світок обійшла, перстінь не найшла.
Ой прала, прала (Маріка) біла,
Ой прала, прала, перстінь згубила.
А йди, братку, йди, перстенец найди.
Ой пішов, пішов, світок обійшов,
Світок обійшов, перстінь не найшов.
Ой прала, прала (Маріка) біла,
Ой прала, прала, перстінь згубила.
А йди, сестро, йди, перстенец найди.
Ой пішла, пішла, світок обійшла,
Світок обійшла, перстінь не найшла.
Ой прала, прала (Маріка) біла,
Ой прала, прала, перстінь згубила.
А йди, милий, йди, перстенец найди.
Ой пішов, пішов, світок обійшов,
Світок обійшов, перстенец найшов.
А що ж ми буде за переємец,
За переємец, за перстенец?
Ой тобі буде дівка молода,
Дівка молода так, ек ягода.

---

¹ Волики

Вінчуймо ж тебе, грешна дівчино,
Грешна дівчино, на мене (Маріка).
Дай же ти, Боже, в городі зіле,
В городі зіле, мнісниц весіле.
Вінчуймо ж тебе шестім-здоров'ім,
Шестім-здоров'ім, файним хлопцем.

Записано 6.І.1964 року в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту, від Івана Гуменюка, 63 роки.

ПАСЛА (МАРІЧКА) СИВЕНЬКІ ВОЛИ

Пасла (Марічка) сивенькі воли,

Приспів:

Гой дай, Боже!

Волики пасла, шитічко шила,
 Шитічко шила, твердо заснула,
 Твердо заснула, воли згубила:
 А йди, татку, йди, волики найди.
 Татунько пішов, волів не найшов.
 Пасла (Марічка) сивенькі воли,
 Волики пасла, шитічко шила,
 Шитічко шила, твердо заснула,
 Твердо заснула, воли згубила:
 А йди, мамко, йди, волики найди.
 Мамонька пішла, волів не найшла.
 Пасла (Марічка) сивенькі воли,
 Волики пасла, шитічко шила,
 Шитічко шила, твердо заснула,
 Твердо заснула, воли згубила:
 А йди, братку, йди, волики найди.
 Й а браччік пішов, волів не найшов.
 Пасла (Марічка) сивенькі воли,
 Волики пасла, твердо заснула,
 Твердо заснула, воли згубила:
 А йди, сестро, йди, волики найди.
 Сестричка пішла, воли не найшла.
 Пасла (Марічка) сивенькі воли,
 Волики пасла, шитічко шила,
 Шитічко шила, твердо заснула,
 Твердо заснула, воли згубила:
 А йди, милий, йди, волики найди.

Й а милий пішов, волики найшов.
За цим же словом, бувай здорова,
Бувай здорова, грешна дівчина,
Грешна дівчина, на мене (Марічка),
Вінчуймо тебе шестім, здоров'їм.

Записано у вересні 1963 року в селі Копачеле, Караш-Северінського повіту, від Марії Зюзяк, 70 років.

ТАМ НА НІСТРІ, НА ЙОРДАНІ

Там на Ністрі, на Йордані
 Світили воду два-три ангелі,
 Гой там дівка на мене (Ліліяна¹)
 Мила ноги, бів білила
 Та й до татка заўгорила:
 Ви мене, татку, озміт додомочку.
 — Ў мене коні не ковані,
 Ў мене вози не рихтовані.
 Там на Ністрі, на Йордані
 Світили воду два три ангелі,
 Гой там дівка на імне (Ліліяна)
 Мила ноги, бів блига
 Та й до мамки заўгорила:
 Ви мене, мамко, озміт додомочку.
 — Ў мене коні не ковані,
 Ў мене вози не рихтовані
 Там на Ністрі, на Йордані.
 Світили воду два-три ангелі,
 Гой там дівка на мене (Ліліяна)
 Мила ноги, бів білила
 Ти й до милого заўгорила:
 Ти мене, милий, озми додомочку.
 — Ў мене коңі ой ковані,
 Ў мене вози порихтовані!

Записано 6.І.1968 року в селі Рогожешти, Ботошанського повіту, від Марії Ткачук, 26 років.

¹ Це ім'я широко розповсюджене в румунських колядках. В українських колядках, крім даного варіанту, та серед народу, воно майже не зустрічається.

У ДІВЧИНИ СТАРОСТИ

*В неділю рано дівчина встала,
Файно си вбрала, старостів сподівала си :
Перша бай пара за воротами стала,
Друга бай пара коло вікна стала,
Трета бай пара коло порога стала.*

В НЕДІЛЮ РАНО ДІВЧИНА ВСТАЛА

В неділю рано дівчина встала,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Файно си ўбрала, старостів сподівала си:
 Перша бай пара за воротами стала,
 Друга бай пара коло вікна стала,
 Трета бай пара коло порога стала.
 Стала гадати, шо першим дати:
 Гой дати, дати вінец бав'енец.
 Стали гадати, шо другим дати:
 Гой дати, дати срібний перстенец.
 Стали гадати, шо третим дати:
 Гой дати, дати молоду з хати,
 Саму молоду, як ягоду.
 За рочок, за два зозульков стала,
 Прийшла в сад кувати,
 Вішла мати водиці брати:
 Сиво зозулька, йди ў гай кувати.
 Я не зозулька, я ваша донечка.
 Коли ти донечка, прошу до хати.
 Стала ї питати: донько Іленко,
 Донько Іленко, де ж твої очі?
 Мої очі сиві пісочок точе.
 Донько Іленко, де ж твої руки?
 Мої рученьки поїли круньки¹.
 Донько Іленко, де твої ноги?
 Мої ноги у панах² по межах,
 Ой та по межах, по сухих ожинах.
 Тобі, Іленко, на здоровічко,
 Вінчуєм тебе зеленим вінцем,
 Зеленим вінцем, красним молодцем.

Записано 10.І.1968 р. в селі Калинешти-Енаке, Сучавського повіту, від Марії Майдан, 56 років.

¹ Крункв. Форма *круньки* виникла під впливом слова *рученьки*, з яким вона римує.

² Те ж саме пояснюєня.

ПРИЙШЛИ З НАСТЬКОЎ ТРОЄ СВАТАЧІВ

Прийшли за Настькоў
Троє сватачів,

Приспів:

Ой дай, Боже!
Ой одні стали
За двереньками,
А другі стали
За воротами,
А треті стали
За столиками.
Що би тим дати
За воротами?
Ой тим би дати
Шовкову скатерть.
Що би тим дати
За двереньками?
Ой тим би дати
Сріберний¹ перстінь.
Що би тим дати
За столиками?
Ой тим би дати
Молоду Настьку,
В барвінку, ў вінку,
Яко ягідку.

Записано літом 1969 року в селі Валя Вішеулуй, Марамуреського повіту.

¹ Срібний. Форма *сріберний* виникла під впливом розміру вірша, який повинем мати 5 складів.

ДІВЧИНА ПРОСИТЬ БОЯРІВ ЗАЧЕКАТИ

*Гой в горі, в горі, на татовім дворі
Грешна дівчина фустков махала,
Фустков махала, боєрів сперала:
Боєри ж мої, не розходіци.*

ГОЙ В ГОРІ, В ГОРІ, НА ТАТОВІМ ДВОРІ

Гой в горі, в горі, на татовім дворі

Приспів:

Гой дай, Боже!

Грешна дівчина фустков махала,
 Фустков махала, боєрів сперала:
 Боєри ж мої, не розходіцци,
 Має вас тато даром дарити,
 Даром дарити, сто волів дати,
 Сто волів дати та всі в ермах.
 Гой в горі, в горі, на татовім дворі
 Грешна дівчина фустков махала,
 Фустков махала, боєрів сперала:
 Боєри ж мої, не розходіцци,
 Має вас мама даром дарити,
 Даром дарити, сто коров дати,
 Сто коров дати та всі з теляти.
 Гой в горі, в горі, на татовім дворі
 Грешна дівчина фустков махала,
 Фустков махала, боєрів сперала:
 Боєри ж мої, не розходіцци,
 Має вас браччік даром дарити,
 Даром дарити, сто коней дати,
 Сто коней дати та всі з лошати.
 Гой в горі, в горі, на татовім дворі
 Грешна дівчина фустков махала,
 Фустков махала, боєрів сперала:
 Боєри ж мої, не розходіцци,
 Має вас сестра даром дарити,
 Даром дарити, сто овец дати,
 Сто овец дати та всі з ягняти.
 За цим же словом, бувай здорова,
 Бувай здорова, грешна дівчина,
 Грешна дівчина, на мне (Маріка),
 Вінчуймо ж тебе шестім, здоров'ім.

Записано зимою 1959 року в селі Дарманешти, Сучавського повіту.

ДІВЧИНА НАХОДИТЬ ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ

*Ой я туди-м ішла
Та й-єм хрест найшла.*

Ў НЕДІЛЮ РАНО ЗЕЛЕНЕ ВИНО САЖЕНЕ

Ў неділю рано
Зелене вино сажене,

Приспів:

Ў неділю!
Три святителі
Воду святили,
Воду святили,
Хрест загубили.
Ой туди ішла
Файна дівчина,
На ім'я (Олена).
Ти туди ішла,
Чи-с хрест не найшла?
Ой я туди-м ішла
Та й-ем хрест найшла.
А шо ми буде за переємчик?
Будемо за тя
Службу служити:
Першу будемо
Ой на Новий гуд,
Другу будемо
Ой на відорщі,
Третю будемо
Ой на Великдень.

*Записано 1969 року в селі Кречунешти (Кречунів), Мара-
муреського повіту, від Дмитра Саса, 39 років.*

ЗАМІЖНЯ ДІВЧИНА ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДОДОМУ

*А ўна ек пішла, раз ў рік прыйшла;
Ишла лісама из зазулькама,
Ишла садама из ластіўкама.*

НА СВЕТЕ РІЗДВО (МАРІЧКА) ЎСТАЛА

На свете Різдво (Марічка) ўстала,

Приспів:

Ой дай, Боже!

Раненько ўстала, личко ўмивала,
 Личко ўмивала, отченаш казала,
 А по отченаши віночок ўбрала;
 При собі вона ключики мала,
 Двир замітала та й говорила:
 — Гей, ви ключики, та не цоркотіт,
 Бо мий татичок дуже трудненький:
 Вин з ловів прийшов дуже пизненько;
 Пизненько прийшов, а знов рано йдет;
 Ходиў на лови, шоб наловити,
 Та й наловив вин вісім лисиц,
 Та вісім лисиц, дев'ету куну,
 Дев'ету куну, донці на віну.
 Ек і видавав та й наказував:
 — Приходи, синку, счеста¹ у гостинку.
 А ўна ек пишла, раз ў рік прийшла;
 Ишла лісами из зазульками,
 Ишла садами из ластіўками.
 Ек прилетіла, на керницу сіла;
 Війшла і мати водиці брати
 Та не пизнала свою донечку;
 Та исказала: — Це не є донька,
 Це не є донька, але голубка.
 Ек ти голубка, лети у поле,
 А ек зазулька, у гай ковати,
 Ек ластівочка, ў побой шшебетати,

---

¹ Часто

Але ти дочка, прошу до хати.
Стала мамочка гостя приймати,
Сама не знала, як і ўгостити.
Ми коледнички вінчуємо і
Шшестем, здоров'єм, многа-літами,
Многа-літами, цими светками;
Ў городі зіле, м'єсниц весіле,
А за цим слівцем, хлопцем-молодцем.

Записано в серпні 1967 року в селі Бродина, Сучавського повіту, від Василя Курачука, 70 років.

VII

ДИТЯЧІ КОЛЯДКИ

БІГЛА ТЕЛИЧКА

Бігла теличка
Й а з берізничка
Та до дядька в двір:
Я тобі, дядьку, заколядую,
Дай періг.
Як не дасиш перога,
Візьму вола за рога
Та поведу на могилу,
А з могили та в ярк,
Дай, дядьку, періжок!

Записано зимою 1968 року в селі Летя, Тульчанського повіту, від Євфросини Кіселев, 22 роки.

ЩЕДРИК, ВЕДРИК, ДАЙТЕ ВАРЕНИК

Щедрик, ведрик, дайте вареник,
А ще мало — дайте сала,
Кільце ковбаски, грудочку кашки,
Умочить у масло, щоб було смачно.
Дайте кишку — з'їм в затишку.
Мати казала, щоб дали сала.
Батько сварився, щоб не барився.
Давайте хутко — побіжу прудко.
Дай боже, вечір добрий,
Давайте дохід добрий!

Записано 1968 р. в селі Кілія Веке, Тульчанського повіту.

•

•

VIII

ПОСІВАЛЬНІ ПІСНІ

СІЙТЕ, СІЙТЕ НА НОВЕ ЛІТО!

Сійте, сійте на нове літо!
Зароди, Боже, жито-пшеницю
І всякою пашницю.
В полі ядром,
А в дворі добром.
В полі копами,
На гумні стогами,
В кліті коровами,
В печі пирогами,
А на столі хлібами.
А ви, пане, знайте,
По п'ятачку дайте!

Записано 1968 року в селі Кілія Веке, Тульчанського повіту.

Й А В ЧИСТІМ ПОЛІ

Й а в чистім полі
Діва Марія їсти носила,
Їсти носила, Бога просила:
Зароди, Боже, жито, пшеницю,
Жито, пшеницю, ўсяку пашницю.
Сію, вію, посіваю,
З Новим годом поздоровляю,
З Васильчиком, з чепчиком.¹
Будьте здорові,
З Новим роком!

Записано 11.VII.1969 року в селі Теліца, Тульчанського повіту.

---

¹ В більшості варіантів виступає форма *чепчик* (чернець, монах), яка є правильною.

IX

НОВОРІЧНІ ВІНШОВАНКИ

РОЗВІЯЛИСЯ БУЙНІ ВІТРОВИ

Розвіялися буйні вітрови
Та навіяли д-сему дворови
    Новий гуд.
Старий гуд горі, новий гуд в дворі,
Пушай старий гуд, приймай новий гуд
    До себе.
А шо нам приніс (1969 -ий) гуд?
Та ўже нам приніс файного миру
    На земни.
А ў вас, газдине, повно у скрини
Масла, сметани ще й солонини
    До життя.
А дай вам, Боже, несучі кури,
Би-сте ся збули ўсякої жури
    Іс хати.
Ой дай вам, Боже, в городци зіля,
Ў городци зіля, в мнясниць весіля
    Дай боже.
Та дай вам, Боже, курки крилаті,
Би-сте ся збули жури іс хати
    В новий гуд!

*Записано 1969 року в селі Кречунешти (Кречунів), Мара-
муреського повіту, від Дмитра Саса, 39 років.*

ВІНЧУЄМО, ЧЕСНІ Г'АЗДИ

Вінчуємо, чесні г'азди,
 Сісі сятка іскунчити
 Та й вас, г'аздо, іскорнити,
 Та й вас, г'аздо, іскорнити.
 Устань, г'аздо, пробудися
 Та й на склянку подивися,
 Ци буде чим поклонити,
 За колядку заплатити,
 Бо ми гроші не беремо,
 Лишень склянку спорожнимо,
 Бо ми сесе заслужили,
 Шо смо вас розвеселили.
 А ви, тето ¹, просіт дівку,
 Най нам нарве розмарінку,
 Розмарінку зеленого,
 Мушкатлику чериноного ².
 А ви, уйку, тягніт чіжми
 Та пуйдемо до сусіди.
 А за нашу колядочку
 Паруйте горівки бочку,
 Горівочки гарячої
 Та й не дуже медяної.
 Ми не прийшли істи, пити,
 Лишень склянку спорожнити,
 Бо ми гроші не беремо,
 Лишень склянку спорожнимо,
 Бо ми сесе заслужили,
 Шо смо вас розвеселили.
 Вінчуємо вам,
 Би-сте прожили мирно
 З усьов саранчов
 У мирі та щасті,
 На многая і благая літа!

Записано 1968 року в селі Кречунешти, Марамурського повіту, від Дмитра Саса, 39 років.

¹ Тітко

² Місцева форма похідного прикметника від слова, «чари».

ВІНЧУЄМО, ЧЕСНІ Г'АЗДИ

Вінчуємо, чесні г'азди,
Щастьом, здоровльом,
Сісі сятка іскунчити,
Та й вас, г'аздо, іскорнити
На сес Новий гуд.
Устань, г'аздо, пробудися
Та й на склянку подивися,
Ци буде чим поклонити,
За колядку заплатити,
Бо ми гроші не беремо,
Лишень склянку спорожнимо.
Тепер г'азда веселиться,
А г'аздиня засмутиться,
Шо солонина топиться,
А склянка іспорожниться.
Ви, г'аздине, не журіться,
Із склянков не заходіться,
Бо ми не прийшли туй їсти, пити,
Вашу склянку спорожнити,
Бо ми прийшли вам до двору
Кланятися ўському дому.
Заспіваймо, погарами поцоркаймо,
Устань, г'аздо, подь із нами,
З молодими г'аздиками.
Тягни, г'аздо, горі чіжми,
Подь із нами до сусіди,
А сусіду скорняємо
Та й собі погуляємо.
Сюй г'аздини повінчуймо,
Шоби мирно г'аздувала,
Чим би нас почестувала?
Колачиком солоденьким,
Погарчиком хоч маленьким,
Шо ми прийшли юй до двору,
Кланятися ўському дому.
Ой за нашу вінчованку
Паруйте горівки склянку,
А ви, г'аздине, солонини,

За що смо вас ізбудили.
А ви, газдо, не усердіт,
Солонини нам накришіт.
Ви, г'аздине, погар мийте,
Та горівки нам налейте,
Ми будемо попивати,
Вам будемо вінчувати:
Вінчуємо сісі сятка,
Сісі сятка іскунчити
Ще й май файних ся діждати.

*Записано 1968 року в селі Кречунешти Мара. муреського
повіту, від Дмитра Саса, 39 років.*

ОЙ ЗАВІЯЛИ БУЙНІ ВІТРОВИ

Ой завіяли буйні вітрови,
Новому року сему дворови,
    Сей ночі.
Сеї темної ночі опівночі
У дванадцять часу новий рок настав,
    Сей ночі.
Вставай, г'аздине, не протігайся,
Новому року з нами вклоняйся,
    На земни.
Вставай, г'аздине, пали свічечку
Та й кажи свому чоловічечку:
    Новий рок!
Шо най устає, най ся збирає,
Новому року най ся кланяє
    Низенько.
Ми туй зійшлися під вашу стріху
Поділити вам нашу утіху
    Сей ночі.
Встань, г'аздо, д-горі, новий рік ў дворі,
Пускай старий рок, приймай новий рок
    Сей ночі.
Ой дай вам, Боже, чим більше грошей,
На вашум поле врожай хороший
    Навсегда.
Три кузли сіна, а п'ять отави,
Аби вам тучні воли, корови
    Навсегда.
А вам, г'аздине, повно у скрини,
Масла, сметани ще й солонини
    Навсегда.
А вам, кухарки, порожні горшки,
Би-сте шкрептали і дна не найшли
    Ніколи.
Ой дай вам, Боже, несучі кури,
Би-сте ся збули всякої жури
    Навсегда.
Ой дай вам, Боже, в городци зілля,

А в вашій хаті файне весілля
Видіти.
Ой дай вам, Боже, в городци в'яза,
А в вашій хаті файного зятя
Видіти.
Ой дай вам, Боже, в городци ліску,
А в вашій хаті файну невістку
Видіти.
Вінчуємо вас сим новим роком,
Щастя, здоров'я за кождим кроком
Прожити.

*Записано 13.II.1968 р. в селі Лунка ла Тіса, Марамуреського
повіту, від Ярини Гоцук, 23 роки.*

X

ПІСНІ ПРО МАЛАНКУ

НАША МАЛАНКА ЧЕСНА ОДЕНКА

Наша Маланка чесна оденка
На Сереті на чистім брїду
Вийшла ноги мити,
Тонкий фартух намочила.
Повій, вітре, дорогою
За маланков молодую,
Повій, вітре, на заруча,
Вісуши фартух, як унуча.
Наша Маланка качура пасла,
Поки ясна зоря згасла,
Поки ўна йго напоїла,
Сім пар чобіт розносила,
Поки ўна йго та й загнала,
Сім пар черевик розтоптала.

Записано 8.II.1968 року в селі Рогожешти, Ботошанського повіту, від Минодори Васіле Сорохан, 65 років.

А вчора ізвечора
Пасла Меланка два качура.
Пасла, пасла, загубила,
В чистім полі прибудила,
А в чистім полі Васильчик оре:
Васильчику, мій чепчику¹,
Посію тебе в городчику,
Буду тебе шанувати,
По тричі на день поливати,
Щосуботи проривати,
За русу косу затикати
Ще й до церкви прохажати.
Наша Меланка в Ністрі була,
На камені ножки мила,
Ложку й тарілку упустила
І тоненький фартух замочила.
Повішала фартух на воротя,
Висушить фартух краще злота.
Наша Меланка не робоча,
Бо на їй сорочка парубоча.
А наша Меланка чистесінька,
Як конопелька тонесінька.
А наші гроші не полова,
Наша Меланка чорноброва,
Нашу Меланку частували
І три колачі дарували.

Записано 14.І.1968 року в селі Леля, Тульчанського повіту.

---

¹ Потрібно ви «чепчику».

А ВЧОРА ЗВЕЧОРА

А вчора звечора
Пасла Маланка два качура,
Пасла Маланка два качура.
Пасла, пасла, загубила,
У чистім полі прибудила,
А в чистім полі плужок оре,
Й а за тим плугом Василь ходе.
Васильчику, ти чепчику,¹
Посію ж тебе в городчику,
Буду я ж тебе шанувати,
По тричі на день поливати.
По тричі на день поливати,
Що суботоньки проривати.
Наша Меланка сама не ходе,
Нашу Меланку козак воде.
Наша Меланка в Ністрі була,
Ністрову воду вона пила.
На камінчику ножки мила,
Біленький фартух замочила.
Повій, вітру, яром, яром,
Вісуши фартух вітром, вітром.
Повій, вітру, через фіртучку,
Вісуши фартух, як квітучку,
Добрий вечір!

Записано 11.VII.1969 року в селі Теліца, Тульчанського повіту.

---

¹ Потрібно би «чепчику»

ЩЕДРИЙ ВЕЧІР, ДОБРИЙ ВЕЧІР

Щедрий вечір, добрий вечір,
Добрим людям на ўвесь вечір!
Наші Меланка ністрова була,
З Ністра воду ба й носила.
З Ністра воду ба й носила,
На камени ноги мила.
На камени ноги мила,
Там сі фартух замочила.
Повій, вітре, хоть по хащі,
Вісуши фартух Меланці наші.
Повій, вітре, по болоті,
Вісуши фартух, як золотий.
Повій, вітре, хоть сьак, хоть тақ,
Вісуши фартух дрібний, як маф
Наші Меланка не робочая,
На ній сорочка парубочая.
Меланочко, невісточко,
Сідай собі на кріслечко,
Шуруй собі повісмечко,
Шуруй собі одно, двоє,
Котре ж тобі потрібное.
Ой ще вчера ізвечера
Пасла Меланка два качури.
Доти й уна їх ой пасла,
Вечірна зоря ой ізгасла;
Доки уна їх напоїла,
Сім пар чобіт затроїла ¹.
Доки уна їх ой загнала,
Сім пар качок притоптала.
Чимчику Васильчику,

---

¹ Знящяла

Посію ж тебе ў городчику,
Буду тебе шанувати,
Шо п'єтночки поливати,
Шо суботоньки підскубати,
За русу косу затикати,
Хлопцім молодцім дарувати.

Записано 6.I.1964 року в селі Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту, від Розалії Семчич, 75 років.

ВАСИЛЬЧИКУ Й А ЧІНЧИКУ

Васильчику й а чінчику,
Посієм тебе ў городчику,
Будем тебе шанувати,
Шо суботоньки поливати,
За русу косу затикати;
Руса коса до пояса,
Рум'єне личко втерастьця.
У городі під зіличком
Лежить Василь під стіжечком,
Лежить Василь долі личком,
Лежить, лежить, ни кіне си,
Бідна Маланка задумала си.

Записано 7.III.1969 року в селі Киндешти, Ботошанського повіту, від Олени Ірімчук.

XI

НОВОРІЧНІ ПІСНІ ОБХОДУ З „ПЛУГОМ“

ГЕЙКАННЯ

Добрий вечір, добрий вечір, грешні панове!
Вішов бадіка Васілі на високу гору,
На високу гору, розорав на двоє, на троє,
На четверо, на п'єтеро, на шестеро,
Посів еру пшеницу,
Росичка паде, пшеничка росте.
Боронов заволочив,
Дав бог дощ і відмочив,
Тягніть, хлопці,
Гей, гей!
Взев бадіка Васілі,
Сів на таркатого коня,
Пішов до короткого села,
А в тім селі ані плота, ні кола.
Наймив сімсот женців,
Обіздівся назад себе —
Клані над кланями,
Стирти над стиртами,
Машини над машинами,
Тягніть, хлопці,
Гей, гей!
Взев бадіка Васілі,
Пішов до Радівців
Та купив дванацять кобилів.
Ті кобили ногами шприйсували,
Фостами замітали,
Зубами міхі тримали —
Каушів не потребували,
Тягніть, хлопці,
Гей, гей!
Взев бадіка Васілі
Дві кобилі цубові
Та й пішов до млина
Та й насипав у кіш:
Не йде мука, але гріс.
Крикнув на мелника,
Мелник біжит,
У свинцких постолах,

У клочіних волоках,
З яйцем у руках:
Збив яйце,
Намастив колесо —
Йде мука ек має бути,
Тягніть, хлопці,
Гей, гей!
Приїхав він додому,
Взела тета Василюха
Питльовані сита,
Питльовані корита,
У десятьох розчинила,
У п'ятьох замісила,
Спекла колач.
У дванацітеро медом помастила,
Золотом помастила,
У піч усадила.
Вітегла з печі,
Дала нам по букаті.
Уліймо попід свої бурдеї ходити,
Попід ваші двори,
Грейціря заробити,
Тягніть, хлопці,
Гей, гей!
Купили сяку таку мантилину
Без ковпаків і без клинів,
Убрали жінку і дитину,
Тягніть, хлопці,
Гей, гей!
Такий старий дід,
Шо мав бороду —
Припічкі замітав,
А постоломи каглу замітав.
Не мав чим орати,
Запряг дві-три бабі,
Зачіпив орчік у корчік,
Як пукнув з гарапника лінного,
Аж земня ся розпукнула,
Тягніть, хлопці,
Гей, гей!

Записано в селі Рогожешти, Ботошанського повіту.

ГЕЙКАННЯ

Добрий вечір, добрий вечір,
Пане г'осподаре,
Ми ще гори не розорали,
Ви вже спати полягали!
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Бадіка Василь пішов до Радовец,
Купив пару лошаків,
Розорав на двоє, на троє,
Засіяв яру пшеницю.
Дош іде, роса паде,
Пшениця красно росте,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Бадіка Василь пішов за шість місяців —
Пшениця, як ліс,
Солома, як тростина,
Колос горобці об'їдають,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Бадіка Василь наймив сімсот женців,
Які жали, в'язали
І ў клані складали,
Бадіка Василь лиш додому возив,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Бадіка Василь пішов до Радовец,
Купив дванацять кобилів,
Які копитами молотили,
Фостами замітали,
Носами перевівали,
У хати міхи носили,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Бадіка Василь наклав гарабу міхів,
Пішов на гору у млин,
Всипав у кіш пшениці,
Та не йде мука, але гріс:

Пане мельник, би ти пук, би ти тріс,
Чому не йде мука, але гріс?
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Мельник си напудив,
Втік поза гори, поза ліс,
Мельничка така добра була,
Назад си вернула,
Збила три єйце, камінь помастила,
Назад добре було,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Бадіка Василь дав муку **Василисі**,
Василиха встала, очі ўмила,
Богу си помолила,
В шестеро колачі спекла,
Дала тому, шо на постели,
Дала тому, шо коло стола,
А то решту в кут,
Най сидит тут,
Аби бадіка Василь
Мав шо вінести колідникам,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Ми не є з того села,
Ми з того села, шо ні плота, ні кола,
Напереді вогонь горит,
Ззаду вода замерзає,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Ми не є з цего села,
Ми з того села, шо колачі по вербах,
Плоти з кубасів, а потоками
Молоко тече,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Ми не є з цего села,
Ми з того села, шо дві синиці в колісниці,
Два медведі напереді,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!
Ми не є з цего села,
Ми з того села, шо баби у фірах си возют,
Дівки у ярмах ходют,
Гоніть, мой хлопці,
Гей, гей!

Записано 25.I.1968 р. в селі Негостина, Сучавського повіту, від Микити Гарасимюка, 60 років.

XII

РУМУНСЬКІ ПІСНІ, ЗАПИСАНІ ВІД УКРАЇНЦІВ

1

COLIND DE FATĂ MARE

Bună seara, gospodari,
Asta-i seara, seara lui Crăciun,
Noi umblăm și colindăm,
Toată ziua am îmblat
Și nimic n-am căpătat,
Dar sub seară la porneală
A ieșit un cerb în cale.
A-ntins arcul să-l împuște,
Stai nu mă-mpușca pe mine
Că și eu sunt tot ca tine,
Dar sînt blestemat de maică.
Cine așterne pat cu față?
Domnica cea frumoasă.
Cocoș negru a cîntat,
Noi colinda am terminat.

*De la Maria Boiciuc, 33 de ani din Dănila,
Suceava.
Culeg. Ioan Reboșapcă*

COLIND DE PĂCURAR

Mărg-își trei păcurărei
Hei lerui doamne
Unu' mic și străinel,
Hai capu' să i-l tăiem.
Voi, voi, voi, prietenii mei,
Num'atîta mă lăsați
Să bag mîna-n pălărie,
Să scot pană și hîrtie
Și să scriu o cărtice,
Să trimet la maica me
Să știe de moartea me.
Maică-sa cînd o aflat
Poale dalbe a suflecat,
Haine negre și-o-mbrăcat
Și la munte a plecat,
Oile tăte o zderat.
Bată-vă bdiata oișă
Unde-ați lăsat pe Georgiță,
Nici a mulge nu v-a muls,
Nici la apă nu v-a dus.

*Cules în Crasna-Vișeuului, Maramureș, 1969.
Culeg. Ioan Reboșapcă*

PLUGUȘOR

Se sculase dumnealui Vasile
 Într-o joi
 Cu plugul cu doisprezece boi,
 Boii dinainte
 Cu coarne zugrăvite,
 Cei de la mijloc
 Cu stebile de busuioc,
 Cei din coadă
 Cu coarne înghinolate.¹
 Puse plugu' și arase,
 Brazdă neagră se revarsă.
 Grîu de vară semănară,
 Grîu de arunt
 De ăl mărunț
 Să răsără mai curînd.
 Se duse la săptămînă
 Să vadă semănătura —
 De departe înverzea,
 De aproape îngălbenea,
 De seceră se gătea.
 Și se duse la tîrg la Bîrlad,
 Și luase nouă oca de fier
 Și nouă de oțel;
 Și se duse la Stanciu țiganu'
 Care știa să bată bine cu ciocanul.
 Dar țiganul, meșter mare,
 Luă ciocanul între picioare,
 Dădu cioc, dădu boc,
 Dădu moara de la loc.
 Iar noi de cîte ori
 Venim pe aici pe la dumneavoastră
 Vă găsim cu mesele întinse,
 Cu flăcările aprinse,
 Cu paharele pline.
 În gura paharului
 Este scrisă floarea raiului.
 Dați-ne ce ni-ți da,
 Dați-ne o mină de parale

Să facem la băieți mantale,
Căci unu' are numai o mîneacă de cojoc
Și aia și-a ars-o pe foc;
Unu' are numai o saricuță
Și aia și-o păstrează la bisericuță,
Și unu' are numa' un meltic²,
Mai l-a luat naiba de frig.

*Cules în Dobrogea, 1964.
Culeg. Ioan Reboșapcă*

înghinolate — încîrligate
meltic — bundiță

URĂTURA

Bună seara cu trei fire de negară
 Și c-un fir de busuioc,
 Să fii, gazdă, cu noroc.
 Badica Traian a-njugat boi boureni,
 Dalbi și codălbei,
 Brazdă neagră să răsturnăm,
 Grîu să semănăm,
 Grîu de toamnă,
 Grîu de vară,
 Să răsără,
 Pînă mîine să fac piine.
 Badica Traian a luat un cal
 Și s-a dus spre ogoare să vadă
 Grîul e cît de mare:
 E în pai ca trestia,
 Și în bob ca vrabia.
 Trei spicuți o apucat
 Și acasă le-o luat,
 Pe masă o aruncat.
 Și gazda de bucurie
 A ieșit în prag
 Să aleagă loc curat
 Grîul de treierat.
 Și-a ales un loc înalt,
 Cu muchia de cuțit netezit,
 În bătaia vîntului,
 În fundul pămîntului.
 Și s-a dus la Sirete
 Să cumpere nouă iepe,
 Cîte nouă ani sterpe,
 Cu copitele crăpate,
 La giuși (?) cu tei legate;
 Cu picioarele-mblăteau,
 Cu cozile vînturau,
 Cu urechi în sac puneau,
 Nici căuși nu-ți trebuiau.
 Și-am încărcat nouă care mocănești
 (lipsesc alte cunoscute episoade, apoi urmează:)

Și cînd am tras o sunătură
S-a umplut capul de untură
Și moșnegii la mustață
Să nu fie la fete greață.

Noi de urat am mai ura
Dar ne temem c-o-nsera,
Că nu sîntem de aici,
Ci sîntem de prin Galați
Unde plouă cu cîrnați
Și burează cu făină
Și trăznește cu slănină.

Urcă, gazdă, -n fundul podului
Și scoate șunca porcului
Și spinarea cea de vacă
Dă la prostălani să tacă.
Ia opriți plugul, flăcăi!
Hăi! Hăi!

*De la Victoria Băișan, 42 de ani, Căli-
nești-Enache, Suceava.
Culeg. Tănase Iavorenciuc*

MĂLANCA

Bună vremea, bună vremea,
Bună vremea cu Malanca.
Nu primiți Malanca-n casă?
Că Malanca-i friguroasă
Și iarna îi cam geroasă.
Căci Malanca de-a crapa
Domnia voastră seama-ți da.
Arde focul după deal
Cu para de buștean,
Și cu fumul de smicele
Să nu-i fie Malance jele.
Cînd n-are la gît margele,
Pe la mîină lanțurile
Și pe degete inele.
Busuioc verde-n carare
Răsărit de-o fată mare.
Astă vară n-o plouat,
Busuiocu s-o uscatu.
L-am platit de l-o udat
Cu banii de pe sărutat.
La mulți ani cu sănătate
Că-i mai bună decît toate.

Cules de Gh. Gheorghiu
în Călinești—Suceava. Din B.P. Hașdeu,
Răspunsuri la chestionarul lingvistic, vol 1
fila 38

ДОДАТКИ

СЛОВНИК МІСЦЕВИХ СЛІВ ТА ВИРАЗІВ

А

аж — якшо

Б

бадіка — дядько (< рум. *bădică*)
бан — сота частина рум. лея (< рум. *ban*)
барзо — скоро
ботей — отара (< рум. *botei*)
бразда — борозна (< рум. *brazdă*)
букама — кусок, шматок (< рум. *bucată*)
бурдей — землянка, убога хатина (< рум. *bordei*)

В

(на) *вашум* — вашім
вергати — кидати
вин — він
відрікати — відповідати непристойно
вітак — потім
волічка — різнокольорові вовняні нитки для вишивання безрукавок, кожухів і ін.
впослі — опісля, потім

вурда — солодкий овечий сир (< рум. *urdă*)

Г

г'азда — господар (порівн. рум. *gazdă* угорськ. *gazda*)
г'аздиня — господиня
г'елетка — відро, або бочка невеликого розміру з одним днищем (< рум. *găleată*)
г'лота — гурма, гурт (< рум. *gloată*)
г'ражда — стайня (< рум. *grajd*)
гараба — велика підвода (< рум. *harabă*)
гаранник — батіг (порівн. польськ. *harapnik*)
гет — геть-чисто, зовсім
глядати — дивитись
гостинець — дорога
гуд (год) — рік (< рос. год)
густь — гість

Д

двир — двір, господарство
дєдя — тато
д-гори — вгору
д-ні — до неї
дозирати — доглядати

доста — досить, доволі
друбний — дрібний

З

занехати(ся) — залишати(ся), зоставати(ся)
за тя — за тебе
зг'ребло — скребло
зрудити — зародити

І

ілина — ялина

К

кладенька — копа (снопів)
кічеря (кичера) — гора покрита лісом, крім верха
кіш — частина млинської інсталяції у формі ящика, з якого зерно сиплеться на камінь (порівн. рум. *coș*)
кланя — копа (снопів)
клинч — клинець (< рум. *clenci*)
корняти — будити
кошеря — кошара (< рум. *coșar*)
кошуля — сорочка

Л

лей — рум. грошова одиниця (< рум. *lei*)
лідви — боки, ребра

М

май — рум. присл. У сполученні з прикм. і присл. утворює вищий ступінь (< рум. *mai*)
манта — пальто (< рум. *manta*)
маржина — худоба
метати — кидати
ми — мені
мой — гей (вигук, < рум. *măi*)
мрежа — рибальська сітка
му — йому, ним

мушкатик — пелагонія (< рум. *mușcată*)

Н

не є — нема
ніц — нічого (< польськ. *nic*)
нужки — ніжки
няньо — тато

О

огарки — недогарки (свічок)
оденка — одиначка
окол — обора, загорода (< рум. *ocol*)
опровадити — відсвяткувати
от — від
отава — молода трава, яка росте після першого сінокосу (< рум. *otavă*)

П

партія — група, ватага (< рум. *partie*)
парувати — приготувати
переєм(-ець) — плата за виручку
піти — співати
пішя — пішки
плісати — танцювати
побій — новозбудована хата
побої — битви
погар — склянка, стакан (< угорськ. *rohár*)
подь — ходи
пожарови — вогні
полумис — тарілка
поляцкій — польський
пувноч — північ
пуйти — піти
пушка — гвинтівка (< рум. *pușcă*)

Р

рахуба — числення, лічба
рахувати — числити (< нім. *rechnen*)
ректи — говорити
рихтувати — ремонтувати
розмарін — квітка (< рум. *rozmarin*)
ронити — губити, опускати
руйно — рійно

С

сарака — бідний, сіромаха (< рум. săgas)
саранчя — сарана
си — собі, ся
сі — ся
слюб — шлюб
сночі — вчора ввечером
соків — сокіл
сокотити — стерегти
спадати (про дощ) — випадати
струнка — вузька фіртка в загороді, через яку проходять вівці для доїння (< рум. strungă)
сой — цій

Т

тачити — прасувати
тета — тітка, тьотя
тегати до суду — подавати в суд
те — тебе
ти — тебе, тобі
ті — тебе, тобі
туй — тут
турма — отара (< рум. turmă)
тучний — жирний, товстий
т-хаті — до хати

Ф

файно — гарно, красиво (< нім. fein)
флеша — склянка (< нім. Flasche)
фустка — хустка

Х

халаш — господарство
хаща — ліс

Ц

цара — держава (< рум. țară)

Ч

челядь — слуги
чіжми — чоботи (порівн. рум. cizmă, угорськ. csizma)
чо — чого, чому
чобан — чабан (< рум. cioban)

Ш

шайнути — ухопити, звіяти
ше — ще
шо — що
шпрейцувати — кидати, вдаряти (< нім. spritzen)

Щ

щувий — чутливий

Ю

юй — їй

ПОКАЖЧИК ПІСЕНЬ ТА ПРИМІТКИ

1. *Ой підемо, пане-брате.*

Записав учитель Танасій Яворинчук.

І. КОЛЯДКИ ТА ШЕДРИВКИ ГОСПОДАРЮ ТА ЙОГО РОДИНІ. ГОСПОДАР ПРИЙМАЄ РОКОВИХ ГОСТЕЙ — КОЛЯДНИКІВ

2. *Блудили блудці сімсот молодців.*

Записав Іван Ребошапка від нині покійної 80-річної Марії Ребошапки

3. *Гой на воді, на Йордані.*

Записав Дем. Агріцкулесей. Примітка записувача: «чула у одної колеги з Рогожешт — Міхайлень (це сусіднє село — І.Р.). Рідна мова інформаторки — румунська, але українською володіє досить добре».

Примітка дорослих осіб, які були присутні при записуванні: співається «на послідні света — на Йордан. На Йордан си каже «другий світій вечир». Даўно на другий світій вечир си колідувало так, як на перші света. А сьогодні забули колідувати на ці света».

4. *У цього пана золота брама.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка. Цей же варіант і від того ж інформатора записав 1966 р. випускник факультету слов'янських мов Остап Шандро. У варіанті Шандро немає мотиву багатого святкового стола, а гості обіцяють прибути до господаря, щоб переконатись, чи він зустрічає Різдво по старому звичаю.

В січні 1970 року вчителька Мирослава Шандро провела новий запис цього тексту.

5. Щедрий вечір, святий вечір.

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка. Здається, що в українських селах Тульчанського повіту це один з найпоширеніших варіантів, бо влітку 1969 року нам вдалося записати без жодних змін цей варіант і в селах Пошта, Чукурова, Фынтына Маре (місцева назва Башпунар).

СОНЦЕ, МІСЯЦЬ, ДОЩ В ГОСТЯХ У ГОСПОДАРЯ

6. Ой рано, рано куроньки піли.

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка. Подібний навіть щодо фонетичних ознак варіант записав 1968 року в селі Кречунешти (Кречунів) Марамурського повіту і студент факультету слов'янських мов Микола Месарош від Дмитра Саса, 40 років.

7. Прийшли ми д-двору та й д-веселому.

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

8. Прийшли ми д-двору та й д-веселому.

Записав на магнітофоні Олекса Горбач. Цей же варіант записав і Дем. Агрицкулесей 27.II.1968 р. в селі Киндешти, Ботошанського повіту, від Василя Оленюка, 39 р. Але запис значно коротший, так би мовити «спрощений». Цей же варіант з невеличкими стилістичними відмінностями записала в тому ж селі і Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років. У такому ж «спрощеному» вигляді варіант записано зимою 1969 року і Танасієм Яворинчуком в селі Калинешти-Енаке, Сучавського повіту, від Георгія Молдована, 60 років.

9. Блудили блудці сімсот молодців.

Записав випускник Факультету слов'янських мов Юрій Барбір від М. Калинюк, 75 років.

10. З-за гори, гори.

Подав народний поет-лісоруб Гаврило Клемпуш.

11. Росте деревце тонке, високе.

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

СІМ'Я ГОСПОДАРЯ ЗА СВЯТКОВИМ СТОЛОМ

12. Ой у цім дворі двері йтворені.

Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років.

13. Прийшли ми д-двору та й д-веселому.

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

14. *Щедрий вечір, на світлий вечір.*
Той же записувач.

ГОСПОДАРСЬКА БЛАГОДАТЬ

15. *Щедрий вечір, добрий вечір.*

Записав Дем. Агріцкулесей. Примітка інформатора: пісня співається «на Новий рік, увечір наперед Василим. Хлопці і парубки ходили лиш оден вечір до рано. Май даўно то си шідрувало. Си май казало даўно, шо ходє з «Маланкоў». Си ходило з «Маланкоў» так, як си годни си ходи з «Коняком», або з «Козоў». То є ўсе одно. Ти, шо ходє, си переберают, би нихто їх ни пізнаваў, і, де гейкают, роб'є веселство».

16. *Прийшли ми д-двору та й д-веселому.*

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

17. *Прийшли ми д-двору та й д-веселому.*

Той же записувач.

18. *Ци дома, дома цей пан г'осподарь?*

Записав Іван Ребошапка він нині покійної 80-річної Марії Ребошапки.

19. *Ци спиш, ци чуси, господаречку?*

Той же запису вач.

20. *Добрий вечір, шідрий вечір.*

Записав Танасій Яворинчук.

21. *Щедрий вечір, добрий вечір.*

Записав Дем. Агріцкулесей.

Примітка інформатора: «Шідріўка. Під Новий рік». Цікаво, шо у цьому ж селі, від 65-річної Минодори Сорохан Дем. Агріцкулесей записав і окремо текст «Поплив качур долі за водою», який співається під Новий рік, як щедрівка, очевидно тому, шо його тема близька до тематики колядок для дівчини. Або, можливо, тут слід вбачати ще глибший зв'язок колядок з іншими видами народної творчості.

22. *Шідрий вечір, добрий вечір.*

Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років.

ПРАЦЯ ГОСПОДАря В ПОЛІ

23. *Прийшли ми д-двору г'осподарському.*

Той же записувач

24. *Прийшли ми д-двору та й д-веселому.*

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

25. *Прийшли-сми д-двору г'осподарскому.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошاپка.

26. *Гой рано, рано кури г'апіли.*

Записав Іван Ребошاپка від нині покійної 80-річної Марії Ребошاپки.

27. *Гей рано, рано устав пан господарь.*

Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років.

28. *Ой в ліску, в ліску.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошاپка від Дмитра Куренюка, 62 роки.

ГОСПОДАР ВІВЧАР

29. *У г'осподаря нова хатина.*

Записав Дем. Агріцкулесей. Примітка інформатора: співається «на Різдво другий і третій вечир». Дуже близькі варіанти цього тексту були записані й нами (Р.І.) на магнітофоні в селах Валя Вішеулуй, Марамуреського повіту та Корнуцел-Банат, Караш-Северінського повіту. А зимою 1969 року Танасій Яворинчук записав цей варіант з деякими відмінностями в селі Калинешти-Енаке, Сучавського повіту. Початок цього варіанту такий:

Знати, пізнати, котре г'осподарь,
У него подвірі с самого срібла,
На тім подвірю білі й а вівці.
Чії то вівці? — Пана (Івана).
За ними ході три вівчарики,
Три вівчарики та й усі не прості.
Гой ході, ході, три трубці носі і т. д.

Далі варіант співпадає з наведеними у цьому збірнику.

ГОСПОДАР НАГОРОДЖЕНИЙ ЗА ВИРУЧКУ

30. *Ой в лузі, в лузі.*

Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років.

МОЛОДЦІ ПРОСЯТЬ В ГОСПОДАРЯ ДОЗВОЛУ ПОЇХАТИ НА ВІЙНУ

31. *Ой ў лузі, ў лузі темнім, зеленим.*

Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років.

32. *Пане г'осподарю, пане (Михайло).*

Записав Дем. Агріцкулесей. Примітка інформатора: співається «на перші света. Кождий голос си бере два рази».

ГОСПОДАР ЗБИРАЄТЬСЯ В НОВІ СЕЛА

33. *Ой рано, рано кури запіли.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

II. КОЛЯДКА ВДІВЦЕВІ

34. *Прийшли ми д-двору з'осподарському.*
Записала Мирослава Шандро.

III. КОЛЯДКИ ГОСПОДИНІ

СОНЦЕ, МІСЯЦЬ, ДОЩ В ГОСТЯХ У ГОСПОДИНІ

35. *Зажурила си крутая гора.*
Записав Іван Ребошапка.

ГОСПОДИНЯ СТЕРЕЖЕ СОН ЧОЛОВІКА, ЯКИЙ ПРИНІС ДОРОГІ ПОДАРУНКИ

36. *Гой рано, рано куроньки піли.*
Записав Іван Ребошапка від нині покійної 80-річної Марії Ребошапки.
37. *Покотилася сніжня грудка.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.
38. *Покотила си сніжня грудка.*
Записав Іван Ребошапка від нині покійної 80-річної Марії Ребошапки.

У СЛАВНОЇ ГОСПОДИНІ, СЛАВНЕ ГОСПОДАРСТВО

39. *Ци дома, й дома статешна жона?*
Записав Іван Ребошапка від нині покійної 80-річної Марії Ребошапки. *Статешна* — тутешна. В іншому варіанті з цього ж села зареєстровано форму *тотешна*.
40. *Ци дома, дома тутешна жона?*
Записав Танасій Яворинчук.
41. *Ци дома, дома статешна жона*
Записав випускник Факультету слов'янських мов Юрій Барбір від М. Калинюк, 75 років.

42. *А вгорі, вгорі, блудили блудці.*
Записала Мирослава Шандро.
43. *А в ріці, в ріці, в Йорданські воді.*
Записала Мирослава Шандро.

IV. КОЛЯДКИ ВДОВІ

44. *Грешна г'аздинько, сідай коло нас.*
Записав Іван Ребошапка від Волошенюка Івана, 68 років, з села Бряза Сучавського повіту, осінню 1961 року. Побутування цього сюжету в гірських околицях зовсім природне, адже зимою 1965 року було записано в селі Молдовіца, Сучавського повіту, пісню на цю саму тему (див. *Народні співанки*, Літературне видавництво, Бухарест, 1969, стор. 104), №. 77. А літом 1969 року нам вдалося записати на магнітофоні ще кілька варіантів цієї пісні в селі Бістра Вішеулуй (Бистрий), Марамуреського повіту.
45. *У полі, ў полі є криниченька.*
Подав народний поет-лісоруб Гаврило Клемпуш.

V. КОЛЯДКИ ПАРУБКОВІ

ПАРУБОК ШУКАЄ СОБІ ДРУЖИНУ

46. *Ой рано, рано зорі зорели.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

ПАРУБОК ІДЕ ПО ПАННУ

47. *Ой рано, рано кури запіли.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

ОБЛОГА МІСТА

48. *В неділю рано кури запіли.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка. У записаному в січні 1970 року Мирославою Шандро варіанті від Федора Фойчука, того ж, що співав і нам, але разом з іншими інформаторами, зустрічаємо кілька відмінностей. По-перше початок такий:

Ой рано, рано зорі зорели,
Ой ше найранше кури запіли.
Ой ше найранше устав пан панич.
Ой устав, устав, личенько вмивав,
Личенько вмивав, мундир уберав,
Мундир уберав, коника сідлав.

А в тому місці, де міщани виводять парубкові коня, сказано:

Вівели ему вороного коня,
Срібне сіделце, злотну шабельку.

49. *Рано на Різдво пан (Іван) устав.*
Записав на магнітофоні Олекса Горбач.
50. *Ой рано, рано кури запіли.*
Записала Мирослава Шандро.
51. *Ой рано, рано кури запіли.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.
52. *Молодий пане, що починаєш?*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.
53. *Попід Каменець битий гостинець.*
Той же записувач. *Чичужні* (очка) — жемчужні.
54. *Гей прийшли до вас все ў рік, ў гостину.*
Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років.
55. *У полі, в полі є парубочок.*
Подав народний поет-лісоруб Гаврило Клемпуш.

ПАРУБОК ХВАЛИТЬСЯ КОНЕМ

56. *Фалив сі коньом перед корольом.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка від нині покійної 70-річної Марії Зюзяк.
57. *Ой рано, рано куроньки піли.*
Подав народний поет-лісоруб Гаврило Клемпуш.

ЗІ ВСЬОГО СТАДА ЛИШЕ КІНЬ ПАРУБКА НЕ ВТОПИВСЯ

58. *Ой рано, рано кури запіли.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

ПАРУБОК ХОЧЕ ПРОДАТИ КОНЯ

59. *Гой торгом, торгом та й Сочавою.*
Записав Дем. Агріцкулесей. Примітка інформатора: співається «на перші света».
60. *Ў місті-містечку при бережечку.*
Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

ПАРУБОК-ВІВЧАР ТРЕМБІТАЄ

61. *Й а в горі, горі білі вівчарі.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка. Цей же варіант ми записали того ж року від нині покійної Марії Зюзяк із сусіднього села Копачеле.

62. *Ой з-за гори, з-за високої.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

63. *З-за трьох кічерьок.*

Записала Мирослава Шандро.

ПАРУБОК ГАРНО ГРАЄ

64. *Гой згору й здолу вітер повіває.*

Записав випускник факультету слов'янських мов Юрій Барбір від М. Калинюк, 75 років.

ПАРУБОК ПРОБУЄ ЗАСТРІЛИТИ ДВОХ ГОЛУБІВ

65. *Гой в саді, в саді й а ў винограді.*

Той же записувач.

VI. КОЛЯДКИ ДІВЧИНІ

ДІВЧИНА СТЕРЕЖЕ ВИНО

66. *Зажурили си гори й долини.*

Записав Танасій Яворинчук.

67. *А в поле, в поле у край дороги.*

Записала Мирослава Шандро.

ДІВЧИНА СТЕРЕЖЕ ЯБЛУКА

68. *Ой в саді, в саді й а ў винограді.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

69. *Гой в саді, в саді й а ў винограді.*

Той же записувач.

70. *На Різдво рано (Марічка) встала.*

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

71. *Гой в саді, в саді й а ў винограді.*

Записав випускник Факультету слов'янських мов Юрій Барбір від М. Калинюк, 75 років.

ДІВЧИНА ХОЧЕ СПІЙМАТИ ЗОЗУЛЮ

72. *Гой рано, рано, рано в неділю.*

Записав Іван Ребошакка від нині покійної 80-річної Марії Ребошакки.

73. *Пішла дівчина рано на воду.*

Подав народний поет-лісоруб Гаврило Клемпуш.

ДІВЧИНА ШИНКАРКА

74. *Єк зашуміла та й дубровочка.*

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

ПАВИНИЙ ВІНЕЦЬ

75. *Літали павоньки помежи гороньки.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошакка.

76. *В саду, в садочку.*

Той же записувач.

77. *Гой по горі, горі павонька ходить.*

Подав народний поет-лісоруб Гаврило Клемпуш.

78. *По горі пави літали.*

Записала Мирослава Шандро.

79. *По горі, горі павка ходила.*

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

ДІВЧИНА ШИС

80. *Ой ў полі, полі поближ дороги.*

Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 років.

81. *Гей шуми, шуми, зелений луже.*

Записав Танасій Яворинчук.

В ТАНЦІ ДІВЧИНА ВЕДЕ ПЕРЕД

82. *На муравоньці музики грают.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошакка.

83. *Гой в ліску, в ліску, на жовтім піску*

Записав випускник Факультету слов'янських мов Юрій Барбір від М. Калинюк, 75 років.

84. *У вині, вині, ў вишневім саді.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

ДІВЧИНА ОЧКУЄ СВОГО МИЛОГО

85. *Гой рано, рано, рано в неділю.*
Записав Юрій Барбір від М. Калинюк, 75 років.

МИЛИЙ ВИРУЧАЄ МИЛУ

86. *Ой прала, прала (Маріка) біла.*
Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

87. *Пасла (Марічка) сивенькі воли.*
Той же записувач.

88. *Там на Ністрі, на Йордані.*
Записав Дем. Агріцкулесей. Примітка інформатора: «Шідріўка. На Йордан».

У ДІВЧИНИ СТАРОСТИ

89. *В неділю рано дівчина встала.*
Записав Танасій Яворинчук.
90. *Прийшли за Настькоў трос сватачів.*
Подав народний поет-лісоруб Гаврило Клемпуш.

ДІВЧИНА ПРОСИТЬ БОЯРІВ ЗАЧЕКАТИ

91. *Гой в горі, в горі, на татовім дворі.*
Записав Іван Ребошапка. У цьому ж селі Юрій Барбір записав зимою 1967 року від 75-річної М. Калинюк варіант, який мало в чому відрізняється від нашого. Його початок, наприклад, такий:

Гой в саді, в саді, у винограді
Стоїт дівчина на перевозі.
Гой стоїт, стоїт, боєрів сперає:
Боєри ж мої, не розходіт си. і т д.

Кінець теж відмінний від кінця нашого варіанту:

Вінчуймо ж тебе шестім, здоров'ім,
Шестім, здоров'ім, вінцем-бервінцем,
Вінцем-бервінцем, файним хлопцем.

Загальною атмосферою наш варіант ближчий до весільного обряду, а варіант Барбіра, вказаними пунктирами, включається в характерну атмосферу колядок.

ДІВЧИНА НАХОДИТЬ ЗОЛОТИЙ ХРЕСТ

92. *Ў неділю рано зелене вино сажене.*

Записав студент Факультету слов'янських мов Микола Месарош.

ЗАМІЖНЯ ДІВЧИНА ПОВЕРТАЄТЬСЯ ДОДОМУ

93. *На свете Різдво (Марічка) ўстала.*

Записав на магнітофоні Олекса Горбач.

VII. ДИТЯЧІ КОЛЯДКИ

94. *Бігла теличка.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошарка. Цей же варіант нам вдалось записати літом 1969 року і в інших селах Тульчанського повіту, як Пошта, Теліца, Чукурова, Фынгына Маре (Башпунар).

95. *Щедрик, ведрик, дайте вареник.*

Записано осінню 1968 року в селі Кілія Веке, Тульчанського повіту.

VIII. ПОСІВАЛЬНІ ПІСНІ

96. *Сійте, сійте на нове літо.*

Записано осінню 1968 року в селі Кілія Веке, Тульчанського повіту.

97. *Й а в чистім полі.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошарка. Ця ж пісня побутує й в інших селах Тульчанського повіту.

IX. НОВОРІЧНІ ВІНШОВАНКИ

98. *Розвіялися буйні вітрови.*

Записав студент Факультету слов'янських мов Микола Месарош.

99. *Вінчуємо, чесні г'азди.*

Той же записувач.

100. *Вінчуємо, чесні г'азди.*

Той же записувач.

101. *Ой завіяли буйні вітрови.*

Записав учитель Іван Шмуляк. Повторний запис цього ж варіанту зробили у цьому ж селі 1968 року студент факультету слов'янських мов Михайло Корсюк — 1968 року та Іван Лазарчук — зимою 1970 року.

Х. ПІСНІ ПРО МАЛАНКУ

102. *Наша Маланка чесна оденка.*

Записав Дем. Агріцкулесей.

103. *А вчора ізвечора.*

Записала вчителька Мотя Стефанов. Цей же варіант ми (Р.І.) записали 4.IX.1964 року в селі Четалкіой, Тульчанського повіту від Параски Черненко, 64 роки. Її батько був молдованином, мати — українка. Вона володіє невпізнанно і співає обома мовами.

104. *А вчора звечора.*

Записав на магнітофоні Іван Ребошапка.

105. *Щедрий вечір, добрий вечір.*

Той же записувач.

106. *Васильчику, й а чінчику.*

Записав Танасій Яворинчук.

ХІ. НОВОРІЧНІ ПІСНІ ОБХОДУ З «ПЛУГОМ»

107. *Гейкання.*

Записала Мирослава Шандро від Тодера Оленюка, 75 р.

108. *Гейкання.*

Записав Танасій Яворинчук.

ПОКАЖЧИК МОТИВІВ

1. *Колядники збираються рушити з колядою по селу (№ 1).*

1. КОЛЯДКИ ТА ЩЕДРІВКИ ГОСПОДАРЮ ТА ЙОГО СІМ'Ї

2. *«Приблудивши» до господаря, колядники сповіщають його, щоб він святочно приготувався прийняти їх з колядою (№№ 2; 5).*

По змісту й стилістично варіант № 2 дуже близький до варіанту № 8, наведеного В. Шухевичем в *Гуцульщині*, ч. IV, стор. 40—41. Його початок такий:

Й а в лісі, в лісі та й на дубові
Блудило блудців сімсот молодців,
Приблудили вни до цеї хати.
Чи спиш, чи чуєш? Пускай до хати,
Пускай до хати пісню співати,
А сам устань, устань, засвіти свічи і т д.

Паралелі до варіанту № 5 див.: В. Гнатюк, *Колядки і щедрівки* т. I, Етнографічний збірник, т. XXXV, Львів, 1911, № 44, стор. 58—60.

3. *Повечерявши, господар обдаровує колядників, які йому колядували (№ 3).*
4. *Господар запрошує до себе гостей на рокове свято Різдва (№ 4). Див. і текст № 7.*
5. *Сонце, місяць, дощ — три рокові гості (№ 6), три товариші (№ 7), три королі (№№ 8; 9), три вівчарики (№ 10) — гостюють в господаря і вихваляються своїми силами.*

Варіанти: В. Шухевич, *Гуцульщина*, IV, стор. 36—7, № 2; В. Гнатюк, *Колядки і щедрівки*, I, стор. 171—172, № 102.

6. *Сім'я господаря за святковим столом (№№ 12; 14), який знаходиться на кораблі (№ 13).*

Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки*, I, стор. 182—187, № 104. У В. Шухевича, *Гуцульщина*, IV, стор. 32, № 4 зустрічаємо варіант навіть подібної композиції. Відмінність між цими текстами мовно-стилістичного характеру.

7. *За столом господар в дорогій шубі, на якій висить калитка з грошами (№ 15).*

Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки*, I, стор. 118, 216—217; *Колядки та щедрівки*. Зимова обрядова поезія трудового року, Наукова думка, Київ, 1965, стор. 55—58.

8. *В хазяйстві господаря великий достаток, а в полі, як у раю (№ 16).*

Найближчий варіант знаходимо у В. Гнатюка, *Колядки і щедрівки*, I, № 91, що походить із збірки Онуфрія Савчука з Ясеня Горішнього. Починається так:

Гой ти, наш пане, пане (Іване),
У тебе в домі так, як у раю:
У тебе верби й а груші родят,
У тебе сини у царя служат,
А царевичку все собі дружат;
Ой в царя дочку все заручили
Та й додомочку все пригостили.

9. *Господар парує воли, відокремлює корови від телят, вівці від ягнят (№ 17).*

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки*, I, стор. 140—148, № 83.

10. *Всі члени сім'ї заняті роботою: господар числить гроші, господиня пече колачі, син чеше коні, дочка гладить хустки (№ 18).*

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки*, I, стор. 13—15, № 18.

11. *Ластівка викликає господаря порадуватись своїми «гостями» — приплодом домашніх тварин та бджіл (№№ 19; 20; 21; 22).*

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки*, I, стор. 151—153, № 87; Варіант № 19 із даного збірника, незважаючи на деякі мовно-стилістичні відмінності, найближчий до наведеного В. Шухевичем в *Гуцульщині*, IV, варіанту № 10, стор. 41—42.

12. *Господар оре в полі, діти (№№ 23; 24; 25), слуги (№ 26), чи святі (№ 28) йому допомагають; за кожною борозною вигляд ниви міняється (№ 27). У жнива на полі господаря буде стільки кіп пшениці, як на небі зізд.*

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки*, I, № 78, де наявні помітні стилістично-композиційні відмінності. Найбільшу близькість помічаємо між варіантом № 26 із цього збірника і варіантом № 9 із *Гуцульщини*, IV, стор. 57.

13. *Господар-чабан трембітає у золоту трубку (№ 29).*

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки*, I, № 115 В, Г, Д.

14. Молодці нагороджують господаря трьома селами (№ 30).

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 169. Тільки в Гнатюка ця колядка співають парубкові.

Найближчий варіант знаходимо у В. Шухевича, *Гуцульщина, IV*, стор. 98, № 14:

Блудило блудців сімсот молодців
Та й приблудило до брата (. . .):
Брате (. . .), виведи нас,
Виведи нас й а з сего ліса;
Й а з сего ліса й а з медобора,
Та дамо тобі великий дар,
Великий дар: дві-три селонці.

15. Заколядувавши в господаря чимало золота і срібла і справивши собі човни, молодці або їдуть самі (№ 32), або з ними їде й господар (№ 31) на війну, і воюють, поки ворожий цар не попаде в полон.

Це варіанти, утворені шляхом контамінації окремих мотивів, які, звичайно, лежать в основі незалежних текстів. Подібні мотиви зустрічаємо: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 187; В. Шухевич, *Гуцульщина, IV*, стор. 18, № 2.

15. Господар збирається поїхати в нові села (№ 33).

Найближчий варіант у В. Шухевича, *Гуцульщина, IV*, стор. 58, № 10.

II. КОЛЯДКА ВДІВЦЕВІ

17. Господар сумний, бо немає пари (№ 34).

III. КОЛЯДКИ ГОСПОДИНІ

18. Господиня стереже вино, щоб мала чим угостити рокових гостей колядників — сонце, місяць, дощ, які вихваляються своїми силами (№ 35).

Композиційно дуже близький варіант до варіанту № 15, поданого В. Шухевичем, *Гуцульщина, IV*, Стор. 81—82.

19. Господиня стереже сон чоловіка, який привіз дорогі подарунки (№№ 36; 37; 38).

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки, I*, № 134; В. Шухевич, *Гуцульщина IV*, 74—75, № 7.

20. Господиня за багатим святковим столом (№ 39).

21. Господиня пече колачі, її дочка віє пшеницю, а син чеше коні (№ 40).

22. Буйні вітри заносять одяг господині до Єрусалима (№ 41).

23. Молодці «пріблудили» до господині, якої життя «правидне» (№ 42).
Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки, I*, № 132; В. Шухевич, *Гуцульщина, IV*, стор. 84—85, № 2.

24. Господиня знаходить золотий хрест (№ 43).
Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, I*, № 145.

IV. КОЛЯДКИ ВДОВІ

25. «Стрілці» вбили «голуба», а з «голубкою» подались за тихий Дунай, але їй там життя немиле (№ 44).
Найближчий варіант: В. Шухевич, *Гуцульщина, IV*, стор. 83—84, № 1.

26. Вдова надіється свого мужа (№ 45).
Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки, I*, № 133.

V. КОЛЯДКИ ПАРУБКОВІ

27. Кожна з трьох дівчат, які любили парубка, дають йому подарунки (№ 46).
Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 220.

28. Ідучи по дівчину, парубок повинен воювати, але дівчина пише йому, щоб даремно не трудився, бо вона сама приїде до нього (№ 47).

У Гнатюка нема колядки такої структури, зате в Шухевича (*Гуцульщина, IV*, стор. 67—68, № 21) зустрічаємо дуже близький варіант і композиційно і мовно-стилістично. Тільки в Шухевича він поданий в розділі коляд господареві на основі того тільки, що в другому рядку згадується слово «господар».

29. Оточивши Львів (№№ 48; 49), Хотин (№№ 50; 51), Каменець (№ 53), турецьке (№ 54), чи яке-небудь інше славне місто (№№ 52, 55), парубок не знімає облоги, поки не дадуть йому в дар красиву дівчину.

Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 185 А—Т; В. Шухевич, *Гуцульщина, IV*, стор. 91—94, №№ 7; 8; 9. А варіант Шухевича № 6 композиційно й мовно-стилістично дуже близький до варіанту № 54 із цього збірника:

Ой, Иванку наш, бай, парубче наш,
Ой шо ж ти собі так починаєш,
Ой починаєш, мечем стинаєш?
Стинаєш мечем під Львовом містом.
А всі львов'яне смутненькі ходє,
Смутненькі ходє, радочку раде:
Чім би то Йванка перепросити?

30. Парубок хвалиться конем, який врятував його на війні (№ 56), або копи-тами мурує церкву (57).

Подібні мотиви: В. Гнатюк, *Колядки, II*, №№ 213, 214; В. Шухевич, *Гуцульщина, IV*, стор. 95—97, №№ 11; 12; стор. 101, № 18.

31. *Зі всього стаде лише кінь парубка не втопився (№ 58).*
Подібні мотиви у В. Гнатюка, *Колядки, II*, № 215, а найближчий варіант у В. Шухевича, *Гуцульщина, IV*, стор. 94—95, № 10.
32. *На Сучавському торзі парубок хоче продати коня (№ 59), який нагадує йому, як на війні він врятував його від небезпеки (№ 60).*
Цікаві паралелі знаходимо у В. Гнатюка, *Колядки, II*, № 217. Так, варіант № 217—3 починається:

Ой торгом містом та й Сочєвою,
Ой ходи собі хороший пане,
Ой ходи, ходи, три коні води,
Три коні води, з одним говори:
Ой я, коню, та й тебе продам!

33. *Парубок-вівчар трембітає трьома трубками (№№ 61; 62; 63).*
Варіанти: В. Гнатюк, *II*, № 204; наш варіант № 62 найближчий до варіанту В. Шухевича із IV-го тому *Гуцульщини* (№ 1, стор. 87).
34. *Парубок грає на китарі (№ 64).*
Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки, II*, 201.
35. *Парубок пробує застрілити двох голубів (№ 64).*
Це, очевидно, контамінація мотиву спроби застрілити сокола (Гнатюк, *II*, № 175) та мотиву світової неправди. Ця структура варіанту широко побутувала донедавна в багатьох селах Карпат, в яких живуть і українці.

VI. КОЛЯДКИ ДІВЧИНІ

36. *Дівчина стереже вино, бо має брата на оженінні, а сестру на відданні (№№ 66; 67).*
Близькі варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 226 Е, І.
37. *Дівчина береже яблука для милого (№№ 68; 69), або з третього города дає татові й мамі по яблуку, а третє яблуко береже милому (№ 70); інколи вона не в силі встерегти яблуню (№ 71).*
Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*. Зокрема відмічаємо велику подібність між такими варіантами: нашим № 68 і Гнатюковим № 270 В.
38. *Дівчина хоче спіймати зозулю (№№ 72; 73).*
Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 295. Цікава подібність нашого вар. № 72 до вар. Гнатюка № 295 Б:

Ой рано, рано куроньки піли,
Ой ще найранче грешна панна встала,

Ой встала, встала, по воду пішла,
По воду пішла під буковинку.
Надибав її дробен дощичок,
Вна собі стала під калиночку.
На тій калині зазулька кує;
Ой кує, кує, днує та й ночеє.
Ой коби я мала братну шабельку,
Калинку стяла, зазульку взяла,
Занесла би-м її в батьків садочок і. т. д.

39. *Дівчина шинкарка (№ 74).*

Паралелі: В. Гнатюк, *Колядки, II*, стор. 235—239.

40. *Дівчина шие павиний вінець (№№ 75; 76; 77; 78; 79).*

Подібні мотиви: В. Гнатюк, *Колядки, II* №№ 257; 258, 261; 284.
Найближчий варіант: В. Шухевич, *Гуцульщина, IV*, стор. 107—108,
№ 7.

41. *Дівчина шие ширинки (№ 80), сорочки (№ 81).*

Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 276 А—П.

42. *Дівчина танцює (№№ 82; 83; 84).*

Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 262 А—3; У В. Шухевича,
Гуцульщина, IV, стор. 104, № 3 знаходиться дуже близький варіант
до нашого варіанту № 83, наприклад:

Там у Дихтинци та й при гостинци,
Та й при гостинци нова коршемка,
У тій коршемці сім данців іде.
Хто перед веде? Ой Парасочка!
Приходить ид ній єї дедичко
(Ненька, братичок, сестричка):
Ой чес, синку (сестро), чес додомочку.
Приходить ид неї єї дружина:
Данчік дійшла, додому пішла!

43. *Дівчина очікує свого милого (№ 85).*

Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 292.

44. *Дівчина губить перстень (№ 86).*

Стилістично найближчий варіант знаходиться в Гнатюка, *Колядки, II*, № 285 Е:

Прала Ганусі шовкові хусти,
На леду, на ледівниці, при студененькі водици
Прала, прала, перстень згубила.
Прийшов до неї батейко її і т. д.

45. *Дівчина губить воли (№ 87).*

Близькі варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 279 А—Г.

46. *Милий привозить дівчину додому (№ 88).*

Типологічно подібні варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, I*, № 291, тільки в Гнатюка, навпаки, батько хоче врятувати дочку, а вона не дається.

47. *Старости (№№ 89, 90).*

Варіанти: В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 307; ближчі варіанти у В. Шухевича, *Гуцульщина, IV*, стор. 110—112, №№ 12, 13.

Варіант № 12 в Шухевича починається так:

Була в батечка одна донечка,
Та й прийшло до неї бай троє старіст:
Перші старости бай за садами,
Другі старости бай за воротами,
Треті старости з кіньми під стіньми.

48. *Дівчина просить боярів зачекати (№ 91).*

Близькі варіанти: В. Шухевич, *Гуцульщина, IV*, стор. 120, № 25.

49. *Дівчина знаходить золотий хрест (№ 92).*

Порівн. В. Гнатюк, *Колядки, II*, № 145.

50. *Заміжня дівчина повертається додому (№ 93).*

VII. ДИТЯЧІ КОЛЯДКИ

51. *Дитина вимагає в господаря плати-пиріг (№ 94), вареник (№ 95) — за колядування.*

Варіанти: *Колядки та щедрівки*, Київ, 1965, стор. 523—526.

VIII. ПОСІВАЛЬНІ ПІСНІ

52. *Побажання врожаю при сіянні (№ 96).*

Дуже близький варіант: *Колядки та щедрівки*, Київ, 1965, стор. 538—541.

53. *Контамінація мотиву «Святі орачі» (В. Гнатюк, Колядки) із побажанням добробуту в новому році (№ 97).*

IX. НОВОРІЧНІ ВІНШОВАНКИ

54. *Колядники поздоровляють господаря та його сім'ю з Новим роком, бажають добробуту та врожаю в новому році і просять плату за колядування (№№ 96; 97; 98; 99).*

Х. ПІСНІ ПРО МАЛАНКУ

- 55.** *Маланка занята жіночою роботою, а Василь оре (№№ 100, 101, 102, 103;) інколи він ледарює (№ 104).*

ХІ. НОВОРІЧНІ ПІСНІ ОБХОДУ З «ПЛУГОМ»

- 56.** *Праця господаря, починаючи від орання на пшеницю і кінчаючи випіканням калачів для колядників (№№ 105; 106).*

Це українські «редакції» відповідних румунських пісень, які, дуже часто особливо в новіші часи серед українського населення побутують в оригіналі. Їхнє засвоєння відбувається усним шляхом — від румунського населення, або книжним — виучування із шкільних підручників, чи публікацій.

INDICE DE MOTIVE

Prezentul indice a fost întocmit cu scopul de a ușura consultarea de către ce interesați a culegerii de colinde laice ucrainene de pe teritoriul Republicii Socialiste România.

El cuprinde motivele de bază ale culegerii. Pentru fiecare motiv se indică, în paranteze, numărul textului în care acesta poate fi întâlnit.

1. *Colindătorii se pregătesc să plece cu colinda prin sat* (nr. 1).

I. COLINDE PENTRU GOSPODAR ȘI FAMILIA SA.

2. *„Rătăcind“, colindătorii ajung la casa gospodarului și-l anunță să se pregătească pentru a-i primi sărbătorește* (nr. 2; 5).

Varianta nr. 2, stilistic și ca subiect, este foarte apropiată de textul nr. 8 din culegerea: V. Șuhevici, *Huțulscina*, IV, Lwow, 1908, pag. 40-41. În continuare trimerile se vor da prescurtat).

Variante asemănătoare cu textul nr. 5 vezi în: V. Hnatiuk, *Koliadky i scedrivyky* t 1, Etnografičnyj zbirnyk, vol. 35, Lwow, 1914, nr. 44, pag. 58—60. (În continuare, de asemenea, vom da prescurtat).

3. *După cină gospodarul îi răsplătește pe colindătorii care i-au colindat* (nr. 3).

4. *Gospodarul îi invită pe musafiri la sărbătoarea Crăciunului* (nr. 4; vezi și varianta nr. 7).

5. *Soarele, luna și ploaia — trei oaspeți ai anului* (nr. 6), *trei tovarăși* (nr. 7), *trei împărați* (nr. 8; 9), *trei păcurari* (nr. 10) *poposesc la casa gospodarului și fiecare-și laudă puterile.* (Motivul din „Dealul Mohului“, la români).

Variante similare: V. Șuhevici, IV, pag. 36—37, nr. 2; V. Hnatiuk, I, pag. 171—172, nr. 102.

6. *Familia gospodarului în jurul mesei sărbătorești (nr. 12; 14) care se află pe o corabie (nr. 13).*
 Variante similare: V. Hnatiuk, I, pag. 182—187; La Șuhevici, IV, pag. 32 nr. 4 — variantă asemănătoare d.p.d.v. compozițional, dar cu deosebiri stilistice.
7. *Gospodarul șade la masă îmbrăcat într-o haină din blănuri scumpe. La brîu poartă o pungă cu bani (nr. 15)*
 Variante: V. Hnatiuk, I, pag. 118; 216—217; *Koliadky ta șcedrivky*. Zymova obriadova poezia trudovoho roku, Kiev, 1965, pag. 55—58.
8. *În gospodăria omului toate-s din belșug, copiii slujesc la împărat, iar cîmpiile-s ca-n rai (nr. 16)*
 Ce mai apropiată variantă la V. Hnatiuc, I, nr. 91
9. *Gospodarul tocmește boii la plug, înțarcă vițeii, mieii (nr. 17)*
 Variante: V. Hnatiuc, I, pag. 140—148
10. *Fiecare membru al familiei gospodarului este ocupat cu munca specifică acestora: gospodarul șade la masă și numără banii, gospodina face colaci, feciorul îngrijește caii, fiica calcă batistele (nr. 18).*
 Variante: V. Hnatiuk, I, pag. 13—15, nr. 18.
11. *Rîndunica îl invită pe gospodar să se bucure de „musafirii“ din curtea sa: animalele și albinele care s-au înmulțit nr. 19; 20; 21; 22).*
 Variante: V. Hnatiuk, I, pag. 151—153, nr. 87; Varianta nr. 19 din prezenta culegere este foarte apropiată de varianta nr. 10 din: V. Șuhevici, IV, pag. 41—42.
12. *Gospodarul ară, copii (nr. 23; 24; 25), slugile (nr. 26), ori sfinții (nr. 28) îl ajută; după fiecare brazdă aspectul ogorului se schimbă (nr. 27). În perioada secerișului pe ogor vor răsări snopii ca stelele pe cer.*
 Variante: V. Hnatiuk, I, nr. 78;
 V. Șuhevici, IV, pag. 57.
13. *Gospodarul păcurar sună din buciumul de aur (nr. 29).*
 Variante: V. Hnatiuk, I, nr. 115 V, H, D.
14. *Voinicii-l răsplătesc pe gospodar, oferindu-i trei sate (nr. 30)*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 169. Numai că aici varianta este dedicată flăcăului.
 Cea mai apropiată variantă vezi la Șuhevici, IV, pag. 98, nr. 14.
15. *Primind din partea gospodarului mult aur și argint drept răsplată pentru colindat, voinicii-și construiesc corăbii și, ducîndu-se la război singuri (nr. 32) sau întovărășiți de gospodar (nr.31), luptă pînă cînd împăratul vrăjmaș este luat prizonier.*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 187;
 V. Șuhevici, IV, pag. 18, nr. 2.

16. *Gospodarul se pregătește să plece în noile sate ce-i aparțin (nr. 33).*
Variante mai apropiate: V. Șuhevici, IV, pag. 58, nr. 10.

II. COLINDĂ PENTRU VĂDUV

17. *Gospodarul e trist din cauza pierderii soției (nr. 34).*

III. COLINDE PENTRU GOSPODINĂ

18. *Gospodina păzește via ca să aibă cu ce ospăta pe oaspeții de peste an — soarele luna, ploaia care-și laudă puterile (nr. 35)*
Varianta apropiată compozițional — la V. Șuhevici, IV, pag. 81—82.
19. *Gospodina veghează somnul bărbatului care i-a adus daruri scumpe (nr. 36, 37, 38).*
Variante: V. Hnatiuk, I, nr. 134;
V. Șuhevici, IV, pag. 74—75, nr. 7.
20. *Gospodina șade la masa bogat împodobită sărbătorește (nr. 39).*
21. *Gospodina face colaci, fiica ei vîntură grîul, iar feciorul îngrijește caii (nr. 40).*
22. *Vînturi năpraznice duc straietele gospodinei la Erusalim (nr. 41).*
23. *„Rătăcind“, voinicii ajung la casa gospodinei care duce o viață dreaptă (nr. 42).*
Variante: V. Hnatiuk, I, nr. 132;
V. Șuhevici, IV, pag. 84—85, nr. 2.
24. *Gospodina găsește crucea de aur (nr. 43).*
Variante: V. Hnatiuk, I, nr. 145.
25. *„Vinătorii“ au împușcat „porumbelul“ iar cu „porumbița“ au fugit dincolo de Dunărea liniștită însă acolo viața nu le tihnește (nr. 44).*
Cea mai apropiată variantă: V. Șuhevici, IV, pag. 83—84, nr. 1.
26. *Văduva își așteaptă soțul... (nr. 45).*
Variante: V. Hnatiuk, I, nr. 133.
27. *Fiecare din fetele care l-au iubit îi oferă flăcăului daruri (nr. 46).*
Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 220.
28. *Ca să ia fata flăcăul trebuie să lupte, însă aceasta îi scrie să nu se obosească-n
|zadar că ea va veni singură la el (nr. 47).*
Varianta foarte apropiată stilistic și structural la V. Șuhevici, IV, pag. 67—68, nr. 21.

29. *Așediind orașele Lwow (nr. 48; 49), Hotin (nr. 50; 51), Kamenița (nr. 53), un oraș turcesc (nr. 54) sau un alt oraș vestit (52; 55), flăcăul nu cedează pînă nu i se oferă-n dar o fată frumoasă.*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 185A-T;
 V. Șuhevici, IV, pag. 91—94, nr. 7; 8; 9.
30. *Flăcăul își laudă calul care l-a salvat în război (nr. 56), ori e-n stare să zidească cu copitele sale o biserică (nr. 57).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 213; 214;
 V. Șuhevici, IV, pag. 95—97, nr. 11; 12.
31. *Din toată herghelia doar calul voinicului nu s-a înecat (nr. 58).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 215; cea mai apropiată variantă la V. Șuhevici, IV, pag. 94—95, nr. 10.
32. *Flăcăul vrea să vîndă calul în tîrg la Suceava (nr. 59), iar acesta îi amintește cum l-a salvat în război (nr. 60).*
 Interesante variante la V. Hnatiuk, II, nr. 217.
33. *Flăcăul păcurar sună din trei trîmbițe (nr. 61; 62; 63).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 204;
 V. Șuhevici, IV, pag. 87, nr. a.
34. *Flăcăul cîntă la chitară (nr. 64).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, 201.
35. *Flăcăul vrea să-mpuște doi porumbei (nr. 64).*
 Variantă asemănătoare la V. Hnatiuk, II, nr. 175, numai că acolo, în locul porumbeilor apare vulturul.

VI. COLINDE PENTRU FATĂ

36. *Fata păzește via căci are un frate de însurat și o soră de măritat (nr. 66; 67).*
 Variante apropiate: V. Hnatiuk, II, nr. 226E, I.
37. *Fata păstrează merele pentru iubitul ei (nr. 68; 69), sau din cea de-a treia livadă cu pomi oferă cîte un măr părinților iar cel de-al treilea măr păstrează pentru iubit (nr. 70); uneori ea adoarme și i se fură merele din grădina (nr. 71).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 270C.
38. *Fata vrea să prindă un cuc (nr. 72; 73).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 295; 295B.
39. *Fata cîrciumăreasă (nr. 74).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, pag. 235—239.
40. *Fata coase cunună din pene de păm (nr. 75; 76; 77; 78; 79).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 257; 258; 261; 284; Cea mai apropiată variantă la V. Șuhevici, IV, pag. 107—108, nr. 7.

41. *Fata coase batiste (nr. 80), cămăși (nr. 81).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 276A-P.
42. *Fata joacă (nr. 82; 83; 84).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 262A-F.
 V. Šuhevici, IV, pag. 104, nr. 3.
43. *Fata își așteaptă iubitul (nr. 85).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 292.
44. *Fata pierde inelul (nr. 86).*
 Cea mai apropiată variantă d.p.d.v. stilistic vezi la V. Hnatiuk, II, nr. 285F.
45. *Fata pierde boii (nr. 87).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 279A-D.
46. *Fata este adusă acasă de către iubitul ei (nr. 88).*
 Variante asemănătoare d.p.d.v. tipologic la V. Hnatiuk, II, nr. 291, însă aici datele concrete ale fabulei sînt inversate.
47. *Peștorii (nr. 89; 90).*
 Variante: V. Hnatiuk, II, nr. 307; variante mai apropiate la V. Šuhevici, IV, pag. 110—112, nr. 12; 13.
48. *Fata îi roagă pe nuntașii mirelui să mai aștepte (nr. 91).*
 Variante apropiate: V. Šuhevici, IV, pag. 120, nr. 25.
49. *Fata găsește crucea de aur (nr. 92).*
 Vezi: V. Hnatiuk, II, nr. 145.
50. *Fata măritată se întoarce acasă (nr. 93).*

VII. COLINDE PENTRU COPII

51. *Copilul cere drept răsplată un colțunaș (nr. 94) sau altceva (95).*
 Variante: *Koliadky ta šcedrivky*, K., '1965, 523—526.

VIII. CÎNTECE DE ANUL NOU

(În dimineața zilei de anul nou copiii mici umblă prin casele oamenilor recitînd scurte urări de belșug însoțite de aruncarea prin casă a boabelor de cereale etc)

52. *Urare de belșug și bunăstare în noul an (nr. 96).*
 Variantă f. apropiată: *Koliadky ta šcedrivky*, 538—541.
53. *Contaminarea motivului „Sfinții plugari“ (vezi Hnatiuk) cu urarea bunăstării în noul an (nr. 97).*

IX. URĂTURI DE ANUL NOU

54. *Colindătorii îl felicită pe gospodar și familia acestuia cu prilejul Anului nou, le urează belșug și bunăstare în noul an și cer daruri (nr. 96; 97; 98; 99).*

X. CÎNTECE DESPRE MALANCĂ

55. *Malanca execută diverse munci casnice, iar Vasile ară (nr. 100; 101; 102; 103), uneori acesta trîndăvește (nr. 104).*

XI. PLUGUȘOARE

56. *Descrierea muncilor gospodarului începînd cu aratul, semănatul grîului și terminînd cu făcutul colacilor pentru colindători (nr. 105; 106).*

Acestea sînt plugușoare românești, mai precis moldovenești, transpuse, pe cale orală, în versiuni ucrainene cu siguranță pe baza unor texte ca acelea date în capitolul XII, culese din satele cu populație ucraineană. Afară de calchieră pasajelor întregi din originalele românești, în textele acestora se întîlnesc contaminări cu frînturi din urături similare tradiționale ucrainene (vezi Hnatiuk, pag. 345—346; 347) care, după cum se vede, s-au pierdut și au fost înlocuite cu texte românești echivalente funcțional. Textele lor nu excelează d.p.d.v. artistic însă le-am inclus în culegere pentru a ilustra un aspect al relațiilor folclorice româno-ucrainene, mai ales că faptul n-a fost încă menționat în folcloristică.

З М І С Т

Вступне слово	5
Передмова	7
I. Колядки та щедрівки господарю та його родині	31
II. Колядка вдівцеві	93
III. Колядки господині	95
IV. Колядки вдові	113
V. Колядки парубкові	117
VI. Колядки дівчині	157
VII. Дитячі колядки	217
VIII. Посівальні пісні	221
IX. Новорічні віншованки	225
X. Пісні про Маланку	233
XI. Новорічні пісні обходу з «Плугом»	241
XII. Румунські пісні, записані від українців	247
Словник місцевих слів та виразів	257
Показчик пісень та примітки	261
Показчик мотивів	273
Indice de motive	281

Відповідальний редактор: Михайло Михайлюк
Технічний редактор: Константін Чобану

Надруковано 1971 року. Видавничих аркушів.
Друг. арк. 18 Для малих бібліотек кваліфікаційний
показник.

Tiparul executat sub comanda
nr. 1712
la Intreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918”.
str. Grigore Alexandrescu nr. 99—97
București,
Republica Socialistă România

Lei

Culegere de colinde laice (I. ucraineana)
Editura **Kriterion**
București 1971